

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİYİM ENDÜSTRİSİ VE GİYİM SANATLARI EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
GİYİM SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

HARBİYE ASKERİ MÜZESİNDE BULUNAN
19. VE 20. YÜZYIL
OSMANLI ASKERİ ÜNİFORMALARINDAN ÖRNEKLER

Sinem ASARLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL

KONYA- 2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinem ASARLI
	Numarası	104240011008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi / Giyim Sanatları Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğrt. Üyesi Selda GÜZEL ÖZTÜRK
	Tezin Adı	HARBİYE ASKERİ MÜZESİNDE BULUNAN 19. VE 20. YÜZYIL OSMANLI ASKERİ ÜNİFORMALARINDAN ÖRNEKLER

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Dr. Öğrt. Üyesi Selda GÜZEL ÖZTÜRK	Danışman	
Prof. Dr. Nurgül KILINÇ	Üye	
Dr. Öğrt. Üyesi Nurhan ÖZKAN	Üye	

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinem ASARLI
	Numarası	104240011008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi / Giyim Sanatları Eğitimi
	Programı	Yüksek Lisans
	Tezin Adı	HARBİYE ASKERİ MÜZESİNDE BULUNAN 19. VE 20. YÜZYIL OSMANLI ASKERİ ÜNİFORMALARINDAN ÖRNEKLER

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yaptığımı bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

Sinem Asarlı

ÖNSÖZ

Eski zamanlarda ordular düzenli değildi. Osmanlı İmparatorluğu'nun oluşumuna kadar Romanlılardan başka hiçbir devlet sürekli bir ordu kurmaya eğilim göstermemiştir. Bu sebepten dolayı üniforma anlayışı oluşmamış ve bütün askerler kendi kıyafetleriyle savaşa gitmişlerdi. Askeri teşkilatlanmaya ve üniformaya önem veren Osmanlı padişahları ilk askeri üniformaların temelini atmış ve 624 yıllık hükümdarlıklarında bu üniformaları geliştirmişlerdir.

Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç, Osmanlı Devletinden kalan kültürel mirasının sadece bir parçası olan 19. ve 20. Yüzyıl Osmanlı Askeri Kıyafetlerinin gün yüzüne çıkartılıp belgelenmesidir. Bu şekilde gelecek nesillere aktarılması sağlanacaktır. Bu üniformalar arasından seçilen yirmi adet örnek, kullanılan malzeme, dikim, kesim ve süsleme yönünden bilimsel yöntemlerle incelenerek belgelendirilmiştir.

Araştırmamda incelememde yardımcı olan danışmanın Dr. Öğretim Üyesi Şerife MIZRAK ve Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL'e Harbiye Askeri Müzesinde her türlü yardım ve izinler için Albay Bülent TÜTÜNCÜOĞLU'na ve müze çalışanlarına, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme minnet ve şükranlarımı bir borç bilir, saygılar sunarım.

Sinem ASARLI
Konya / 2019

	T. C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü		
Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinem ASARLI	Numarası: 104240011008
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi / Giyim Sanatları Eğitimi	
	Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Selda	
Tezin Adı		Harbiye Askeri Müzesinde Bulunan 19. ve 20. Yüzyıl Osmanlı Askeri Üniformalarından Örnekler	

ÖZET

Müzelerde bulunan giysiler kültürümüzü geleceğe taşıyan önemli varlıklarımızdır. Osmanlı Devleti yedi cihana yayılmış altı yüz yirmi dört yıllık hükümdarlık dönemlerinde birçok yeniliğe önderlik etmiş bir devlettir. Bu dönemlerde kullanılan Osmanlı devleti askeri kıyafetleri de buna en güzel örnekler arasındadır. Askeri giysilerin kesim, dikim, süsleme, yönünden bilimsel olarak incelenmesi ve belgelenmesi kültürümüzün yaşatılması açısından önemlidir.

Bu araştırmada survey (tarama) araştırma yöntemi kullanılmıştır. Osmanlı askeri Üniformalarının oluşumu hakkında bilgi taraması yapılmıştır. Harbiye askeri müzesinde bulunan, 19. yy. ve 20. yy. tarihleri arası Osmanlı askeri teşkilatı üniformaları evreni meydana getirmektedir. Örneklem grubu ise bu üniformalar arasından bölük ve sınıf farklılıkları göz önüne alınarak model kesim tekniklerindeki çeşitliğine dikkat edilerek seçilmiş olan yirmi adet Osmanlı askeri giysisinden oluşmaktadır.

Bu araştırmanın sonunda Osmanlı Devleti askeri üniformaların askeri üniformalar arasında ilk örnekler oldukları tespit edilmiş ve askeri üniformaların kesim, dikim ve süsleme yönünden farklılıklar gösterdiği ve bu farklılıkların görev ve rütbelere göre değiştiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giyim, Kültür, Askeri Üniforma, Geleneksel

		T. C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü			
Student's	Name Surname	Sinem ASARLI		ID:	104240011008
	Department/Field	Clothing Industry and Clothing Arts Education / Clothing Arts Education			
	Advisor	Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL			
Research Title		Examples of 19th and 20th Century Ottoman Military Uniforms in Harbiye Military Museum			

ABSTRACT

The clothes in museums are important assets that carry our culture to the future. The Ottoman Empire was a state that led many innovations during the reigns of six hundred twenty-four years spread over seven worlds. Ottoman military clothes used in these periods are among the best examples of this. The scientific examination and documenting of military garments in terms of cutting, sewing, ornamenting is important for the survival of our culture.

Survey method was used in this research. Information about the formation of Ottoman military uniforms was searched. Harbiye military museum, located in the 19th century. and 20th century. The sample of the study consisted of twenty Ottoman military uniforms, taking into consideration the division and class differences among these uniforms and taking into consideration the diversity in model cutting techniques.

At the end of this research, it was determined that the military uniforms of the Ottoman Empire were the first examples among the military uniforms and it was concluded that the military uniforms differed in terms of cutting, sewing and ornament and these differences were changed according to the duties and ranks.

Key Words: Clothing, Culture, Traditional, Military Üiform

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖRNEKLER (KATALOG) LİSTESİ	viii
RESİMLER LİSTESİ	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.ASKERİ ÜNİFORMA	1
1.1. Askeri Üniformanın Tarihçesi	1
1.1.1. Osmanlı Askeri Üniformasının Tarihçesi	2
1.1.1.1. Osmanlı Ordusunun Kuruluşundan 1826 Yılına Kadar	2
1.1.1.2. II. Sultan Mahmud Han Dönemi	9
1.1.1.3. Sultan Abdülmecid Han Dönemi	11
1.1.1.4. Sultan Abdülaziz Dönemi	13
1.1.1.5. Yeni Halife Hazretleri Dönemi	17
1.1.1.6. 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi	22
1.1.1.6.1. 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler	25
1.1.1.7. 9 Haziran 1909 tarihinde İngiltere Bahriyesi Kıyafet Yönetmeliği Esas Alınarak Düzenlenmiş Nizamname İle Kabul Edilen Subay Elbiseleri	25
1.1.1.7.1. Bahriye-i Şahane Zabitanının Elbise-i Resmîye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler	25

1.2. Osmanlı Askeri Teşkilatı	25
1.2.1. Kapıkulu Askerleri	26
1.2.1.1. Kapıkulu Piyadesi	27
1.2.2. Kapıkulu Süvarisi	35
1.2.3. Eyalet Askerleri	37
1.2.3.1. Topraklı Süvari	37
1.2.3.2. Serhadkulu Süvarisi	38
1.2.3.3. Yerlikulu Piyadesi	39
1.2.4. Deniz Askerleri	40
1.2.4.1. Savaş Sınıfı	41
1.2.4.2. Tersane Sınıfı	41
1.2.4.3. Deniz Kuvvetleri Subayları	42
1.2.5. 18.-19. Yüzyıllarda Batılaşmayla Oluşan Askeri Teşkilat	46
1.2.6. Osmanlı Askeri Rütbeleri	53
1.3. Konu İle İlgili Araştırmalar	54
1.4. Araştırmanın Amacı	55
1.5. Araştırmanın Önemi	56

BÖLÜM II

MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	58
2.2. Evren ve Örneklem	58
2.3. Sayıtlılar	58
2.4. Sınırlılıklar	59

2.5. Veri Toplama Tekniği	59
2.6. Veri Analiz Tekniği	59
2.7. Tanımlar	60

BÖLÜM III

BULGULAR

HARBİYE ASKERİ MÜZESİNDE BULUNAN ASKERİ ÜNİFORMALARDAN ÖRNEKLER (GÖZLEM FİŞLERİ)	61
---	----

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç	172
------------------	-----

4.2. Öneriler	174
---------------------	-----

KAYNAKÇA	176
----------------	-----

EKLER	181
-------------	-----

Ek-1: 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi	181
--	-----

Ek-2: 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler	195
--	-----

Ek-3: 9 Haziran 1909 tarihinde İngiltere Bahriyesi Kıyafet Yönetmeliği Esas Alınarak Düzenlenmiş Nizamname İle Kabul Edilen Subay Elbiseleri	204
---	-----

Ek-4: Bahriye-i Şahane Zabitanının Elbise-i Resmîye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler	205
--	-----

Ek-5: Üniformalarda Kullanılan Malzemeler	208
---	-----

Ek-6: Üniformalarda Kullanılan Renkler	209
--	-----

Ek-7: Süslemede Kullanılan Renkler	210
--	-----

Ek-8: Üniformalarda Kullanılan Kesim Teknikleri	211
Ek-9: Üniformalarda Kullanılan Dikiş Teknikleri	212
Ek-10: Üniformalarda Kullanılan Süsleme Teknikleri	213
Ek-11: Gözlem Fişi Örneği	214
ÖZGEÇMİŞ	216

ÖRNEKLER (KATALOG) LİSTESİ

<u>Örnek No</u>	<u>Sayfa No</u>
Örnek No 1: Jandarma Kaymakamı (Yarbay) Üniforması.....	63
Örnek No 2: Piyade Mızıka Eri Üniforması.....	70
Örnek No 3: Nalbant Talebesi Üniforması.....	76
Örnek No 4: Nalbant Kolağası Üniforması.....	83
Örnek No 5: Kolağası (Yüzbaşı) Üniforması.....	88
Örnek No 6: Bulunan Subay Üniforması.....	95
Örnek No 7: Yüzbaşı Üniforması.....	102
Örnek No 8: Kıtaat-1 Fenniye Subayı (Yüzbaşı) Üniforması.....	108
Örnek No 9: Süvari Alay Eri Üniforması.....	112
Örnek No 10: İtfaiye Subay Üniforması.....	117
Örnek No 11: Acemi Oğlan Ocağı Er Üniforması.....	123
Örnek No 12: Sarıklı Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması.....	128
Örnek No 13: Topçu Neferi (Selamlık) Üniforması.....	132
Örnek No 14: Piyade Eri Kaputu (Pelerini) Üniforması.....	138
Örnek No 15: Mızraklı Süvari Neferi Üniforması.....	145
Örnek No 16: İstihdam Sınıfı Taburu Kâtibi Üniforması.....	151
Örnek No 17: İtfaiye Neferi Üniforması.....	156
Örnek No 18: Maîyet-i Seniyye Süvari Bölüğü Üniforması.....	160
Örnek No 19: Fesli Zulah Alayı Selamlık Neferi Üniforması.....	165
Örnek No 20: Sancaktar Mülazım Sariler Üniforma.....	169

RESİMLER LİSTESİ

<u>Resim No</u>	<u>Sayfa No</u>
Resim 1: Yeniçeri (Ünver, 1958: 13).....	2
Resim 2: Osmanlı ilk askeri kıyafetleri (Şevket, 1983: 18).....	3
Resim 3: Yeniçeri Neferi (Fenerci, 1986: 50).	4
Resim 4: Osmanlı Erken Dönem Askeri Üniforma Örnekleri (Doras, 1992: 23).	6
Resim 5: Nakkaş Osman Hünername adlı eserindeki Soldaki Resimde Orhan Bey, Sağdaki Resimde On dördüncü Asırda Subaşı Tasviri (Sevin, 1990: 190,192).....	7
Resim 6: Nakkaş Osman Hünername adlı eserindeki Soldaki Resimde Zerrin Taslı Yeniçeri, seme 1380, Sağdaki Resimde Kosova Muharebesinde Bir Yeniçeri Subayı Bir Tasviri (Sevin, 1990: 193-194).....	7
Resim 7: Düşük Rütbeli Yeniçeri Zabiti (Fenerci, 1986: 74).....	8
Resim 8: Nakkaş Osman Hünername adlı eserindeki Soldaki Resimde On Dördüncü Asırda Hekimbaşı, Sağdaki Resimde Kosova Muharebesinde Kızıl Abalı Börklü Yeniçeri Tasviri (Sevin, 1990: 195-196).....	8
Resim 9: Asakir-i Mansure-i Muhammediye-Devri Cennet Mekân Sultan II. Mahmud Han Sani (Setre ve pantolonun kabulünden evvel) (Şevket, 1983: 100).....	9
Resim 11: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülmecid Han (Şevket, 1983:106).	12
Resim 12: Deniz Silahendaz Eri (Atabey, 1997: 9).....	13
Resim 13: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülaziz Han (Şevket, 1983: 108).....	14
Resim 14: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülaziz Han (Şevket, 1983: 110).....	14
Resim 15: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülaziz Han (Şevket, 1983: 112).....	16
Resim 16: Bahriyeli Üç Ambarlı Subayı - Bahriye Neferi - Dörtköşe Fesli Bahriye Neferi - Şişhane Neferi (Atabey, 1997: 10-11).	17
Resim 17: Devri Celili Hazreti Padişah Sultan II. Abdülhamid (Metruk “terk edilmiş” üniforma) (Şevket, 1983:114).....	19
Resim 18: Devri Celili Hazreti Padişah Sultan II. Abdülhamid (Metruk “terk edilmiş” üniforma) (Şevket, 1983: 116).....	20
Resim 19: Deniz Yarbay - Silahendaz Subayı - Silahendaz Askeri (Atabey, 1997: 12).	21
Resim 20: Yazlık Elbiseli Gemici Neferi - Deniz Harp Okulu Öğrencisi - Haddehane Öğrencisi (Atabey, 1997: 14).	22
Resim 21: Osmanlı Kara Kuvvetleri Sınıf Renkleri 1 (Örses ve Özçelik, 2007: 38). ...	24
Resim 22: Osmanlı Kara Kuvvetleri Sınıf Renkleri 2 (Örses ve Özçelik, 2007: 39). ...	25
Resim 23: 16. Yüzyıl Osmanlı Askeri Kıyafetlerinden Örnekler (Şevket, 1983: 42)...	26
Resim 24: Fatih Devrinden Tüfekli Yeniçeri Eri Minyatürü (Sevin, 1990: 210).....	28

Resim 25: On Altıncı Asır Başıında Bir Yeniçeri Neferi (Sevin, 1990: 214).	28
Resim 26: Merasim Kıyafetleriyle İki Yeniçeri (Fenerci, 1986: 34).	29
Resim 27: 16. Yüzyıl Osmanlı Askeri Kıyafetlerinden Örnekler 2 (Şevket, 1983: 38).	29
Resim 28: Acemi Oğlanı (Ünver, 1958: 24).	30
Resim 29: 16. Yüzyıl Osmanlı Acemi Ocakları Askeri Kıyafetlerinden Örnekler (Şevket, 1983: 52).	31
Resim 30: Süvari Topçu Neferi, Piyade Topçu Yüzbaşı, Süvari Topçu Neferi (Brindesi Albümü).	32
Resim 31: Humbaracı (Brindesi Albümü).	33
Resim 32: Soldaki Resim Orta Sakası (Fenerci, 1986: 70). Sağdaki Resim Saka (Ünver, 1958: 45).	34
Resim 33: Anadolu Eyaletlerinden Bir Sipahi (Fenerci, 1986: 43).	36
Resim 34: Denizci (Fenerci, 1986: 54).	40
Resim 35: 16. Yüzyıl Osmanlı Donanma Askeri Kıyafetlerinden Örnekler (Atabey, 1997: 4).	43
Resim 36: Kapudan Paşa (Fenerci, 1986: 52).	44
Resim 37: Nizami Cedit Askerleri Minyatürleri (Sevin, 1990: 279-83).	49
Resim 38: Nizam-ı Cedit Askeri (Fenerci, 1986: 39).	50
Resim 39: III. Selim'in Padişahlık Döneminde Nizamı Cedit Askerinin Resmigeçidi (Küçükerman, 1988 : 82).	50
Resim 40: Sultanahmet Meydanı'nda Asakir-i Mansure-i Muhammediye konulu tablo ve yeni askeri sistem. Francois Dubois, Dolmabahçe Sarayı Koleksiyonu (Küçükerman, 1988: 76).	53

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

<u>Fotoğraf No</u>	<u>Sayfa No</u>
Fotoğraf No 1: Üniformanın önden görünüşü.....	65
Fotoğraf No 2: Üniformanın arkadan görünüşü.....	65
Fotoğraf No 3: Üniformanın kol detayı.....	66
Fotoğraf No 4: Üniformanın yaka detayı.....	66
Fotoğraf No 5: Üniformanın apolet detayı.....	67
Fotoğraf No 6: Üniformanın iç astar ve kapitone detayı.....	67
Fotoğraf No 7: Üniformanın arka yırtmaç detayı.....	68
Fotoğraf No 8: Üniformanın önden görünüşü.....	72
Fotoğraf No 9: Üniformanın arkadan görünüşü.....	72
Fotoğraf No 10: Üniformanın yaka detayı.....	73
Fotoğraf No 11: Üniformanın kapitone detayı.....	73
Fotoğraf No 12: Üniformanın astar detayı.....	74
Fotoğraf No 13: Üniformanın önden görünüşü.....	77
Fotoğraf No 14: Üniformanın arkadan görünüşü.....	78
Fotoğraf No 15: Üniformanın yaka detay görüntüsü.....	78
Fotoğraf No 16: Üniformanın düğme detayı.....	79
Fotoğraf No 17: Üniformanın yaka altı detayı.....	79
Fotoğraf No 18: Üniformanın astar detayı.....	80
Fotoğraf No 19: Üniformanın astar iç cep detayı.....	80
Fotoğraf No 20: Üniformanın önden görünüşü.....	84
Fotoğraf No 21: Üniformanın arkadan görünüşü.....	85
Fotoğraf No 22: Üniformanın apolet detayı.....	85
Fotoğraf No 23: Üniformanın elyaf detayı.....	86
Fotoğraf No 25: Üniformanın arkadan görünüşü.....	90
Fotoğraf No 26: Üniformanın kol ucu detayı.....	91
Fotoğraf No 27: Üniformanın apolet detayı.....	91
Fotoğraf No 28: Üniformanın astar ve kapitone detayı.....	92
Fotoğraf No 29: Üniformanın kol altı dikiş detayı.....	92
Fotoğraf No 30: Üniformanın önden görünüşü.....	97
Fotoğraf No 31: Üniformanın arkadan görünüşü.....	97
Fotoğraf No 32: Üniformanın düğme detayı.....	98

Fotoğraf No 33: Üniformanın “meç” (kılıç yeri) detayı.	98
Fotoğraf No 34: Üniformanın astar ve kapitone detayı.....	99
Fotoğraf No 35: Üniformanın gizli cep detayı.	99
Fotoğraf No 36: Üniformanın önden görünüşü.....	104
Fotoğraf No 37: Üniformanın arkadan görünüşü.....	104
Fotoğraf No 38: Üniformanın kol detayı.....	105
Fotoğraf No 39: Üniformanın astar detayı.	105
Fotoğraf No 40: Üniformanın önden görünüşü.....	109
Fotoğraf No 41: Üniformanın arkadan görünüşü.....	110
Fotoğraf No 42: Üniformanın önden görünüşü.....	113
Fotoğraf No 43: Üniformanın arkadan görünüşü.....	113
Fotoğraf No 44: Üniformanın cep detayı.	114
Fotoğraf No 45: Üniformanın gizli pat detayı.....	114
Fotoğraf No 46: Üniformanın astar detayı.	115
Fotoğraf No 47: Üniformanın önden görünüşü.....	118
Fotoğraf No 48: Üniformanın arkadan görünüşü.....	119
Fotoğraf No 49: Üniformanın astar gizli cep ve meç detayı.....	119
Fotoğraf No 50: Üniformanın astar detayı.	120
Fotoğraf No 51: Üniformanın astar kapitone dikişi detayı.	120
Fotoğraf No 55: Üniformanın önden görünüşü.....	124
Fotoğraf No 53: Üniformanın arkadan görünüşü.....	124
Fotoğraf No 54: Üniformanın astar detayı.	125
Fotoğraf No 55: Üniformanın köprülük detayı.	125
Fotoğraf No 56: Üniformanın önden görünüşü.....	129
Fotoğraf No 57: Üniformanın arkadan görünüşü.....	129
Fotoğraf No 58: Üniformanın astar detayı.	130
Fotoğraf No 59: Üniformanın önden görünüşü.....	133
Fotoğraf No 60: Üniformanın arkadan görünüşü.....	134
Fotoğraf No 61: Üniformanın kol detayı.....	134
Fotoğraf No 62: Üniformanın yırtmaç detayı.	135
Fotoğraf No 63: Üniformanın düğme detayı.....	135
Fotoğraf No 64: Üniformanın astar detayı.	136
Fotoğraf No 65: Üniformanın önden görünüşü.....	139
Fotoğraf No 66: Üniformanın arkadan görünüşü.....	140

Fotoğraf No 67: Üniformanın kol detayı.....	140
Fotoğraf No 68: Üniformanın kapüşon detayı.	141
Fotoğraf No 69: Üniformanın yaka detayı.	141
Fotoğraf No 70: Üniformanın astar ve yırtmaç detayı.	142
Fotoğraf No 71: Üniformanın süsleme detayı.....	142
Fotoğraf No 72: Üniformanın önden görünüşü.....	146
Fotoğraf No 73: Üniformanın ekle önden görünüşü.....	147
Fotoğraf No 74: Üniformanın arkadan görünüşü.....	147
Fotoğraf No 75: Üniformanın iç astar detayı.	148
Fotoğraf No 76: Üniformanın ek detayı.....	148
Fotoğraf No 77: Üniformanın kol süslemem detayı.....	149
Fotoğraf No 78: Üniformanın önden görünüşü.....	152
Fotoğraf No 79: Üniformanın arkadan görünüşü.....	153
Fotoğraf No 80: Üniformanın yaka detayı.	153
Fotoğraf No 81: Üniformanın önden görünüşü.....	157
Fotoğraf No 82: Üniformanın arkadan görünüşü.....	157
Fotoğraf No 83: Üniformanın önden görünüşü.....	161
Fotoğraf No 84: Üniformanın arkadan görünüşü.....	162
Fotoğraf No 85: Üniformanın ön detay görüntüsü.....	162
Fotoğraf No 86: Üniformanın önden görünüşü.....	166
Fotoğraf No 87: Üniformanın arkadan görünüşü.....	166
Fotoğraf No 88: Üniformanın önden görünüşü.....	170
Fotoğraf No 89: Üniformanın arkadan görünüşü.....	171

BÖLÜM I

GİRİŞ

ASKERİ ÜNİFORMA

1.1. Askeri Üniformanın Tarihçesi

Savaş ve savaşan kavimlerin orduları insanlık tarihi kadar eskidir. Özellikle ilk çağlardan itibaren belgesel kaynaklarda canlandırılan savaş sahnelerinde, birbirleri ile savaşan kavimlerinin askerlerinin çıplak ya da kendi kavimlerine ait günlük giysileriyle savaştıkları görünmektedir (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083>). Toplumsal ya da ulusal kültürü yansıtan en belirgin ölçütlerden birisi şüphesiz giyim ve kuşamdır (Turan, 1995: 180). Bazı kavimler, mesela Golvalılar ile Fransızların aslı olan Frankların çıplak olarak savaştıkları tarih sayfalarında geçmiştir. Eski yunan ahalisinden Ispartalıların kırmızı elbiseler giyerek savaşa gittikleri söylenir. Romalılar zamanından kalan bazı kurumlar üzerinde görülen resimlerdeki kıyafetlerde benzerlikler bulunur. Bu sebepten Romalıların asker için bir üniforma kabul ettikleri düşünülmektedir. Romalılardan sonra askerin elbise ve benzer silahlar ile giyim ve kuşam kuralı Avrupa'da geçerli olmamış, yapılan savaşlarda belirli ayırım olmak üzere özel bir renkte bayrak ve başka şeyler kullanılmakla yetinilmiştir (Şevket, 1983: 15).

Tarih boyunca bazı ulusların asker kökenli savaşçı toplum oluşları da askeri kıyafetlerinin önem kazanmasının başlıca nedenleri arasında görülür. Asker bir ulus yapısına sahip olan Türkler, herhangi bir savaş tehlikesinde tüm bireyleriyle savaşa katılırlardı. Türkler, yerleşik topluma geçtikten sonra yine göçebelikten gelme alışkanlıklarıyla kişisel günlük giysileri ile savaşa katılmışlardır (Salman, 1992: 1). İslamiyet'in ortaya çıkışında her Müslüman kutsal savaş (cihat) görevi ile yükümlü ise de, kıyafette birlik sağlanmamıştır. Abbasiler zamanında çeşitli sınıf halka özel bir renkte cübbe ve kavuk verildiği zamanda bile askeri sınıflar içinde özel bir kıyafet kabul edilmemiştir. Osmanlı devleti Orhan Gazi döneminde hicri 730 yılına rastlayan M. 1326 tarihinde yeniçeriyi kurmakla sürekli bir orduya sahip olmuştur. Bu ordu erlerinin halktan ayırt edilebilmesi için bir askeri kıyafet kabulüne karar vermişlerdir. Yeniçerinin kuruluşundan 121 yıl sonra Fransa Krallarından VII Charles derebeyi anlamına gelen o

zamanın barolarının savaşa asker yollamayı önleyerek kendisiyle düşmanları arasında geçebilecek sürtüşme ve anlaşmazlıkları silah zoruyla bir çözüme bağlamak ve yalnız kendi emriyle hareket ettirmek üzere daimi ordu düzeninde ve maiyet bölükleri adı altında kurduğu 15 bölük süvari için bir üniforma kabul etmiştir (Şevket, 1983: 16). Yeniçeri ordusunun Avrupa’da ilk daimi ordu olduğu ileri sürülür; öte yandan Bizans’ta ve Avrupa’da hükümdarlara bağlı hassa birlikleri bilinmektedir (İnancık, 2009: 127).

1.1.1. Osmanlı Askeri Üniformasının Tarihçesi

1.1.1.1. Osmanlı Ordusunun Kuruluşundan 1826 Yılına Kadar

Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşundan, Yeniçeri ocağının oluşturulmasına kadar askeri teşkilatın kıyafetleri ile ilgili somut verilere rastlanılmamaktadır (Salman, 1992: 17).

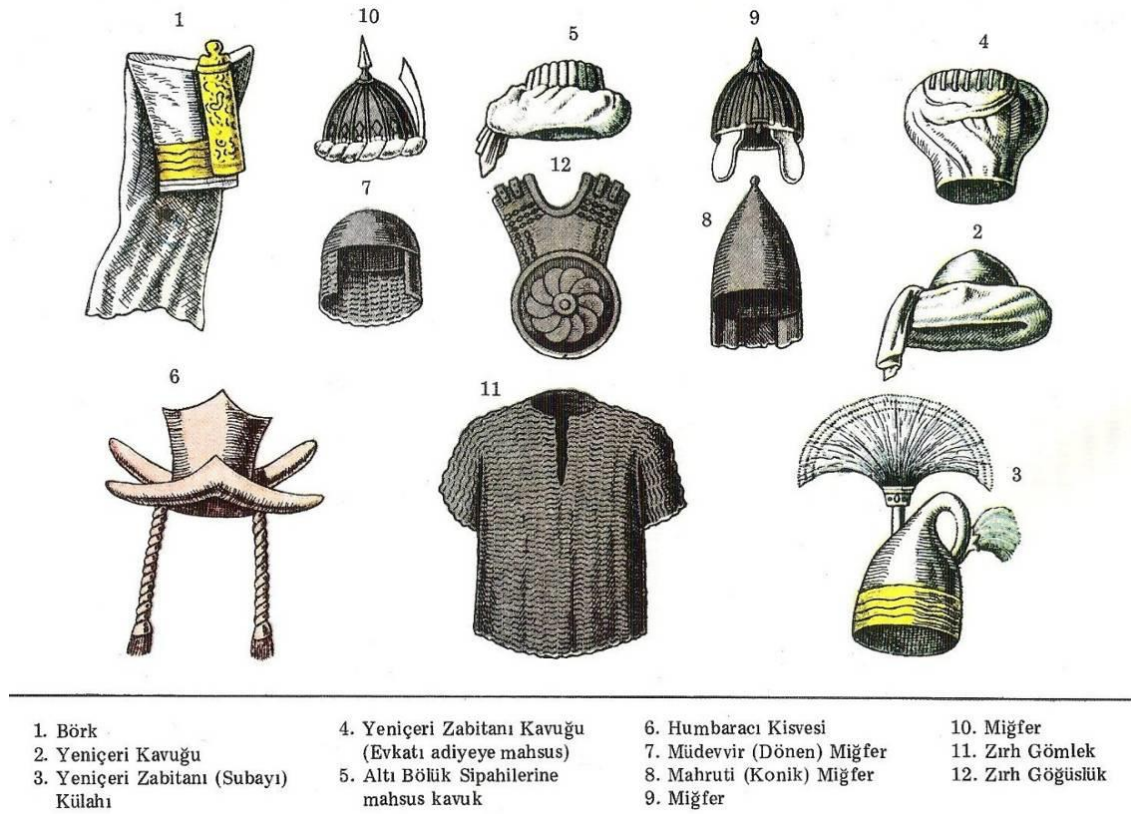
Çandarlı Halil paşanın pencik sisteminden kurduğu yeniçeri askerlerinin başında keçeden yapılmış “Keçekülahı” adı verilen bir başlık bulunmaktadır. Yaya askerleri ise renkli bol çakşır üzerine, kalça hizasını geçecek şekilde uzun beyaz bir gömlek ve kaftan giyerek, bellerine alaca kuşak sarmışlardır. Süvarilerin ise kaftan giyip, başlarına taktıkları keçe külahlarına alaca bez sardıkları bilinmektedir (Sertoğlu, 1956: 62).

Resim 1: Yeniçeri (Ünver, 1958: 13).

Orhan Gazi hazretleri yeniçeriye kurduktan sonra beyaz külah giymiş, bazı erleri yanına alarak Hacı Bektaş Veli Hazretlerinin “Suluca Kara Öyüğü” isimli yerdeki

ikametgâhına giderek yeni kurdukları asker hakkında hayır dualarını istemişlerdir. Bunun üzerine Hacı Bektaşî Veli Hazretleri bir elini askerlerden birinin başına koyarak hayır duada bulunmuştur (Feyzi, 1933: 33). Bu sırada cübbelerinin kolu erin arkasına sarkmış olduğundan buna istinaden yeniçeri külahlarının arkasına dikdörtgen şeklinde bir parça keçe eklenmiştir. Bu külah ve keçeden oluşan başlığa “Börk” ve “Üsküf” adını verdikleri gibi yalnız “Keçe” adıyla da anmışlardır (Şevket, 1983:16). Üsküfün üst kısmından arkaya, zamanımızdaki bahriye neferlerinin palet denilen geniş mavi yakaları andıracak şekilde uzayan bir keçe parçası kıvrılır, börkün tepesinden askerlerin omuzlarına kadar iner ve enseyi tamamen örterdi, bu keçe parçasına da “Yatırma” denilirdi (Koçu, 1969: 45).

Resim 2: Osmanlı ilk askeri kıyafetleri (Şevket, 1983: 18).

Askerin üniforma cinsinden belli bir giysisinin olmamasından dolayı , 1335'ten sonra Yeniçeri Ordusu ile üniforma uygulaması başlamıştır (Özdemir, 2007: 7). Üniforma olarak nitelendirebileceğimiz kıyafetler kabaca; başlık, içlik, üstlük, altlık ve ayakkabı veya çizmeden ibarettir. İçe mintan adı verilen yakasız gömlek, alta şalvar, üstte cübbe benzeri kısa veya uzun kollu kaftan giyilmektedir (Anonim, 2017: 2). Ulusal kıyafetler

ile askeri kıyafetler bir ölçüye kadar değişikliğe uğramışsa da, II. Sultan Selim Hazretlerinin vefatından sonra kavuklarla elbiseler için alınan kararlar yeniçerinin dağıtılmasına kadar hemen hemen değişmeden korunmuştur (Şevket, 1983:17).

Eski Osmanlı ordusunda çok çeşitli başlıklar kullanılmıştır. Başlangıçta kıyafet tespitinde, elbiseden çok başlıklara önem verilmiş ve askeri barışta halktan, savaşta düşmandan ayırmaya yarayacak başlıklar kullanılmıştır (Anonim, 2017: 196). Sadrazam ve vezirler kılai, kafes, kalafat, paşayi, kâtibi ve melai adlarında taç ve kavuklar giyerlerdi. Askerden dış ağaları rütbelere göre, selimi, mücevveze, kafes, horasani, paşayi ve kâtibi isimlerinden olan külah ve kavuklar giyerlerdi (Şevket, 1983: 19).

Resim 3: Yeniçeri Neferi (Fenerci, 1986: 50).

Büyük subaylar don, gömlek üstüne entari, bunun üzerine bir kaftan giyer, kaftanın üstünden bir kuşak bağlar, bunun üzerine bir cübbe ve ayaklarına da çakşır giyerlerdi. Cübbenin üstüne “Biniş” de giyenler olurdu. Entari günümüzdeki gibi olup, kaftan, astarsız bir entari idi. Çakşır kırmızı veya mavi renkte ince bir kumaştan yapılıp, çoğu zaman uçlarına birer mest dikilen bir şalvardı. Cübbenin içine kışın kürk kaplanırdı. Cübbe entariden kısa olup kolları dirseğe kadar gelirdi. Biniş ise ayaklara kadar uzanır,

kolları da kışın düğmelenirdi (Şevket, 1983: 22). Küçük rütbeli subaylar ise, benzer kıyafetleri cübbesiz olarak giyerlerdi. Ancak bele sarılan bu kuşaklar ve içinde taşınan silahların cinsi, boyu ve süslemeleri sınıf ve rütbeye göre değişirdi (Aysal, 2011: 6). Bugünde kullanılmakta olan pelerinlere benzer fakat ondan daha uzun boyda olmak üzere “Bornos” adında yağmurluklar kullanılarak bunların bir eteği omuza atılırdı (Şevket, 1983: 22). Osmanlı ordusunda subaylar sarı, erler kırmızı renk ayakkabı giyerlerdi. Ökçesiz yemeni türünde olan bu ayakkabıların koçlu tipte olanları da vardı. Süvariler ise çizme giyerlerdi (Anonim, 2017: 196).

XIV. yy.da I. Murat Hüdavendigâr’la birlikte kurulan yeniçeri ocağı adlı askeri kurum, hemen kendi içinde görev bölümlerine ayrılmış ve bu görevlerindeki askerlerin kıyafetleri de yaptıkları iş doğrultusunda belirlenmişti. XVIII. yy.’a kadar kıyafetlerinde bir değişiklik olmamıştır (Salman, 1992: 18). XVIII. yy.’ın ortalarından itibaren muharebe şekillerinin değişmesi ve Osmanlı askeri kıyafetlerinin buna uygun olmaması nedeniyle yeni kurulan bu ordu için askeri üniformaların değiştirilmesini zaruri kılmıştır (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083>).

Avrupalılar askeri kıyafetlerini birçok denemelerden sonra askeri hareketlere elverişli bir hale getirmişlerdir. Birden bire Avrupa askeri kıyafetini kabul etmek olanağı bulunmadığından, önce eski kıyafetlerin değiştirilmesi gerekli olmuştur. Bu nedenle III. Sultan Selim Han Hazretleri “Nizami Cedit” in kurulmasını emrettikleri zaman, askerlere setre ve pantolon giydirmemiş, ancak eski elbiselerimize yakın olanlarını kabul etmişlerdir (Şevket, 1983: 99).

Haberci

Yeniçeri

Keçeli Yeniçeri

Solak

Ulufe Götüren Yeniçeri

Resim 4: Osmanlı Erken Dönem Askeri Üniforma Örnekleri (Doras, 1992: 23).

Subaylar için “Boy Cepkeni” denilen dar bir cübbe, bunun altına kısa entari ve şalvar, erlerin beline “Kemer”, subayların beline de şal bağlaması ve hepsinin başlarına da eski kavuk ve sarıklara karşılık, “Barata” takmışlardır (Salman, 1992: 21). Cepkenin iki yanında “Gül” ve “Şemse” ler rütbeleri belirten alametler olarak kabul edilmiş olduğundan ocak Kethüda’sının cepkeninde beş, sağ kolağasında dört, “Şemse” bulunmaktadır. Kolağasından elbisesinin biçimi ile ayrılan bölük Baş’ında dört sarı, mülazımı evvel ‘de (üsteğmen) dört, mülazımı sani’de (teğmen) üç, alemdar’da iki ve çavuşta bir beyaz şemse yer almaktadır (Şevket, 1983: 101).

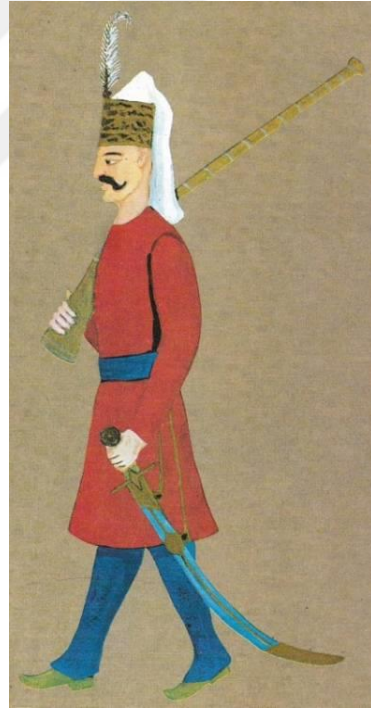
Resim 5: Nakkaş Osman Hünername adlı eserindeki Soldaki Resimde Orhan Bey, Sağdaki Resimde On dördüncü Asırda Subaşı Tasviri (Sevin, 1990: 190,192).

Resim 6: Nakkaş Osman Hünername adlı eserindeki Soldaki Resimde Zerrin Tashlı Yeniçeri, seme 1380, Sağdaki Resimde Kosova Muharebesinde Bir Yeniçeri Subayı Bir Tasviri (Sevin, 1990: 193-194).

Resim 7: Düşük Rütbeli Yeniçeri Zabiti (Fenerci, 1986: 74).

Resim 8: Nakkaş Osman Hünername adlı eserindeki Soldaki Resimde On Dördüncü Asırda Hekimbaşı, Sağdaki Resimde Kosova Muharebesinde Kızıl Abalı Börklü Yeniçeri Tasviri (Sevin, 1990: 195-196).

Piyade Neferi Eri Binbaşı Kolağası Yüzbaşı Humbaracı Neferi Eri Topçu Neferi

Resim 9: Asakir-i Mansure-i Muhammediye-Devri Cennet Mekân Sultan II. Mahmud Han Sani (Setre ve pantolonun kabulünden evvel) (Şevket, 1983: 100).

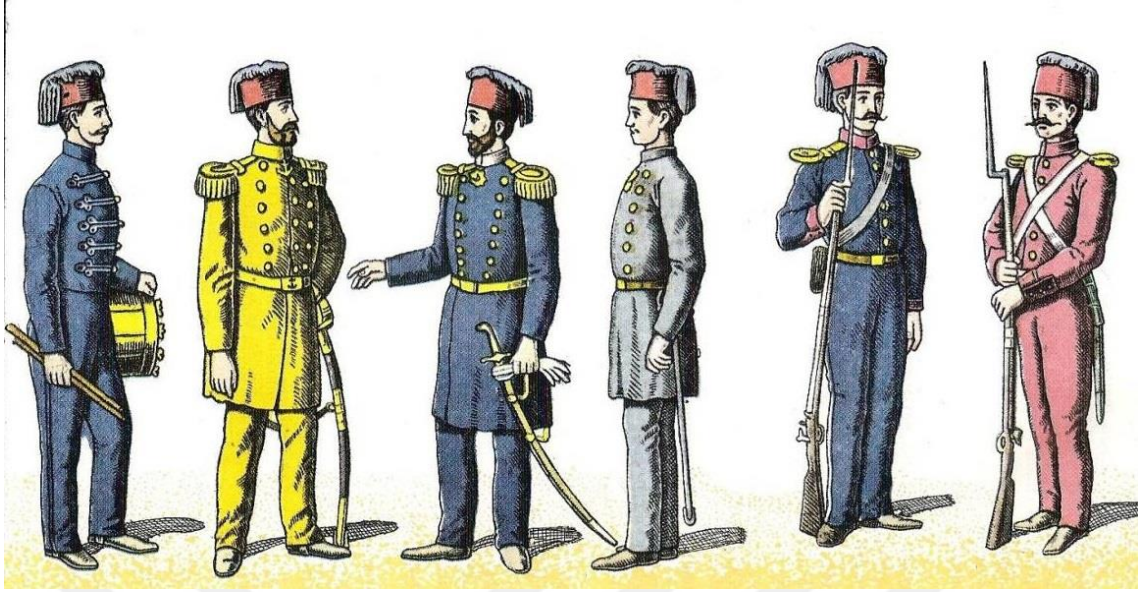
1.1.1.2. II. Sultan Mahmud Han Dönemi

II. Sultan Mahmud Han Vak'a-yı Hayriye ile Yeniçeri ocağını kaldırarak askeri teşkilatta batılılaşma hareketlerini radikal bir şekilde hayata geçirmiştir. Yeniçeri ocağının yerine kurulan Eşkinci ve Asakir-i Masure-yi Muhammediye ordusun teçizatından kıyafetine kadar Batılılaşma etkisi görülmüştür (Tezcan, 2008: 1). II. Sultan Mahmud 'un tahta çıkışının ilk yıllarında kurulan Muallem Eşkinci teşkilatına ait kıyafet kanunnamesi varsa da, bundan kısa bir süre sonra Alemdar Mustafa Paşa'nın ölümü ve yeniçerilerin ayaklanması ile kaldırılmış olduğundan açıklanması yapılmamıştır (Salman, 1992: 21). Askerler için henüz resmi bir üniforma kabul edilmediğinden elbiseleri bu tarihlerde belirsizdi. Yalnızca asker olduklarını göstermek üzere başlarına bir çevre sardırılmıştı. Bir süre sonra kıyafetleri tespit edilerek üniformaya geçilmiştir (Gökçe, 2017: 196). Yeniçeri Ocağı'nın yerine kurulan "Asakir-i Mansure-yi Muhammediyye" ordusu, kıyafetlerinden teçizatına kadar tümüyle batılı bir orduydü (Sağduyu, 2014: 176). Ordunun kıyafeti, Batı tarzında ceket, pantolon, fes ve potin olarak düzenlenmiştir (Aysal, 2011: 5).

Önceki padişahlar geleneksel ve sınıfsal giyim farkını korumaya çalışan fermanlar çıkartırken, II. Mahmud çok köklü bir kıyafet reformu olan 1828 nizamnamesini yürürlüğe koyarak öncelikle askerlerinin kıyafetlerinde, daha sonra da sivil memurlar tarafından uygulanacak olan Avrupai düzenlemeler yaparak radikal değişim kararları almıştır. Nizamnamede padişahтан en düşük rütbeli memura, askerden sivile her sınıftan görevlinin törende ve günlük yaşamda giyecekleri giysiler açıkça belirtilmiş ve bu önemli reformlar kısa sürede yaygınlaştırılmıştır (<https://www.researchgate.net>).

II. Mahmud Asakir-i Mansure-i Muhammediye için ivedilik kabul olunan ilk kuruluşu bırakarak, bu askerlerin alay ve taburlar halinde kurulmasını emrettiği zaman, askeri kıyafetin de günün gereklerine göre düzene sokularak setre ve pantolonun kabul edilmesini ferman buyurmuşlardır (İlyas, Çeviren; Kayra, 1987: 326). Bu kıyafetler, önce Kara Kuvvetlerinde uygulanmış, Rusya seferinden (1828-1829) sonra da Deniz Kuvvetleri kıyafetine şekil verilmiştir. Deniz sanayi neferleri ise koyu lacivert kumaştan kısa ceket ve pantolon giyorlardı. Ceketlerinin yakaları kapalı olup, önlerinde alt alta dikilmiş beş tane beyaz düğme buluyordu. Feslerinin üzerine kürk dikilmemiş olup, fesin alt düzlüğünde 3 cm. uzunluğunda mavi püskül dikilmiştir (Tengüz, 1995: 24). Bu dönemde sınıf ve rütbe işaretleri, bir bağ ile boyuna takılan nişanlardan ibaret olup, güverte sınıfı subayların işareti altından bir çıpa, makine sınıfının yine altından bir pervane, inşaiye subaylarının ise bir gemi teknesi idi. Bunlar rütbelere göre belli mücevherlerle süsleniyordu. Bahriye mektebi öğrencilerinin işareti “Oktant” şeklinde olup, buldukları sınıfa göre altın veya gümüşten yapılmaktaydı (Atabey, 1997: 8).

II. Sultan Mahmud Han döneminde Rusya seferinden sonra, deniz kuvvetleri kıyafetlerine de bir düzen verilerek, genel olarak muharip sınıf subaylarına kahverengi, üç sıra düğmeli setre ve pantolon ile yedi düğmeli nevrşim kaput, deniz erlerine de siyah çuhadan mintan, kaput, kukuletalı aba ve telatin kundura, silah endaz; erlere ise al çuhadan mintan ve pantolon, telatin kundura ve subaylara da yakası ve kolları sırma ile işlenmiş çuhadan mintan, pantolon ve nevrşim kaput giydirilmiştir. Kara ordusunda olduğu gibi bütün deniz subay ve erlerinin başlarına da mavi püsküllü Tunus fesi takılmıştır (Şevket, 1983: 105).

Mızıkacı Eri Deniz Subayı Piyade Subayı Harp Okulu Öğrencisi Piyade Eri Deniz Silahhane Eri

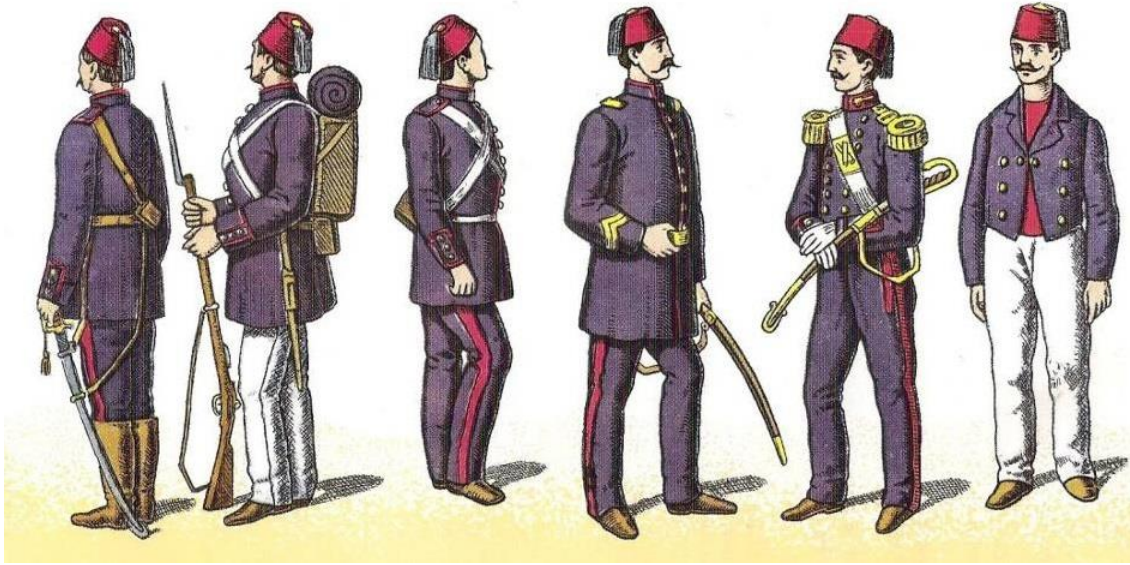
Resim 10: Asakir-i Mansure-i Muhammediye-Devri Cennet Mekân Sultan II. Mahmud Han Sani (Setre ve pantolonun kabulünden sonra) (Gökçe, 2017: 213).

1.1.1.3. Sultan Abdülmecid Han Dönemi

Padişah ordusunun temel bir metinle kuruluş ve düzenlenmesine hızla başladığı bu ulu dönemde kara ordusu subay ve erlerinin elbisesi de yeni bir düzene konulmuştur. II. Mahmud Han döneminde kullanılan içi mukavva Tunus fesleri bırakılarak, yerine aşağısı enli, yukarısı daha dar, zarif bir fes yapılmış, püsküller de biraz küçültülerek fesin tepesine konmuş, püskül ile fes arasında da sarı madende ferahi takılmıştır (<https://www.tarihtarih.com>). Bu dönemden itibaren askerler üç çeşit üniforma kullanmaya başlamışlardır. Bunlar Büyük Üniforma, Selamlık adı verilen küçük üniforma ve adi üniforma adı verilen gündelik üniformadır (Anonim, 2017: 6). Bütün subay, er ve eratlara ince kırmızı zırhlı ve bir sıra düğmesi olan setre giydirilmiş, piyade subay ve erlerinin pantolonları şimdiki gibi kırmızı ince zırhlı olduğu halde, topçu, süvari subay ve erlerinin pantolonlarına ince zırh yerine kalın zırh konulmuştur (Şevket, 1983: 107). Bu dönemde, setre, pantolon ve festen oluşan devlet memurlarının kıyafetlerinde zaman zaman çıkarılan tezkerelerle düzenlemeler yapılarak, değişimin devamlılığı sağlanmaya çalışılmıştır (<https://www.researchgate.net>).

Sultan Abdülmecid Dönemi'nde Kırım Savaşı sonrası boyuna takılan rütbe nişanları terk edilerek, kola armudi şekilli olarak dikilen sırma şeritlerden ibaret yeni

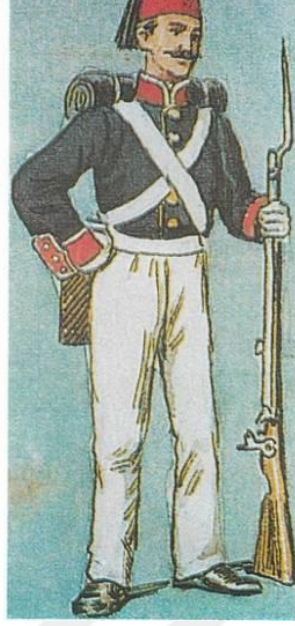
rütbe sistemi kabul olunmuştur. Bu şeritlerin adedi ve rengi rütbeyi belirtmektedir (Anonim, 2017: 7). Bu dönemde kılıç kayışları da değiştirilmiş, genellikle subaylara iki kollu kayışlar taktırılmış, kolağasına kadar olan subayların siyah; daha yukarı rütbedekilerin sırmalı kayış takmaları ve yaz mevsiminde subaylar ve erlerin beyaz pantolon giymeleri kararlaştırılmıştır. Yine aynı dönemde, göğsü sırmalı büyük uniformalar da kabul olmuştur. Deniz subay ve erlerinin de elbisesi değiştirilmiş, subaylar için bugünkü lacivert çuhadan iki önlü ve iki sıra düğmeli, açık yakalı bir setre, erler için de siyah çuhadan bir önlü, iki sıra düğmeli ve açık yakalı bir mintan kabul edilmiştir. Erlerin pantolonları üstünden bellerine kırmızı bir kuşak sarılmıştır (Şevket, 1983: 107).

Süvari Eri Piyade Eri Topçu Eri Topçu Subayı Deniz Topçu Subayı Deniz Eri

Resim 11: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülmecid Han (Şevket, 1983:106).

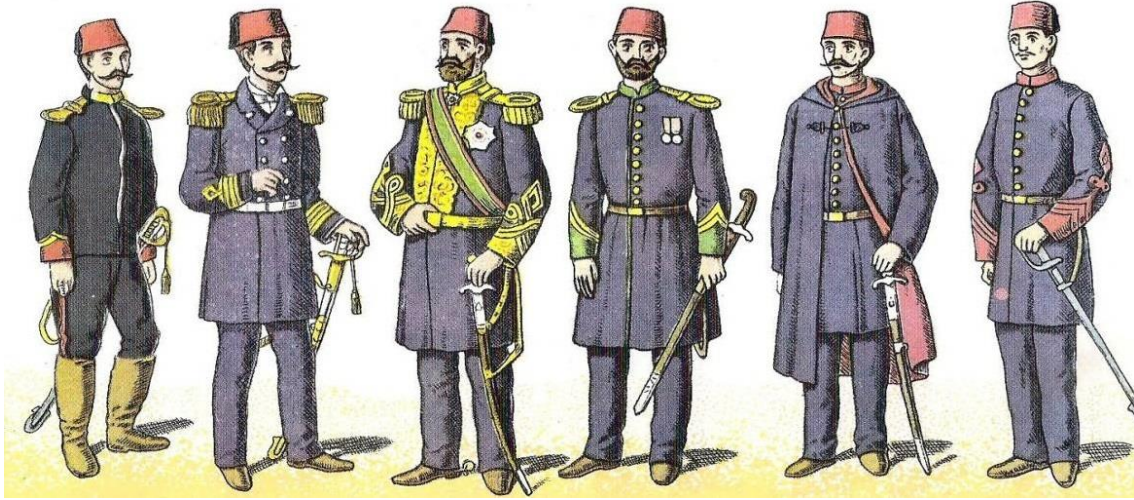
Deniz silahendaz er kıyafetleri ise Kara Kuvvetlerinin piyade er kıyafetlerine benzetilmeye çalışılmıştır. Ceketleri tek önlü, yakası kapalı ve beş sarı düğmeden oluşmuştur. Ceketin yakasına ve kol kapaklarına beyaz şerit geçirilmiş, kırmızı kuşaklar dikilmiştir. Kırmızı kol kapaklarını, ayrıca bu kapağı dikine kesen ve üzerinde alt alta üç beyaz düğme bulunan, kenarları yine beyaz kırmızı şayak bir kumaş kesilmiştir. Pantolonun beline dört santimetre genişliğinde bir kemer bağlanmış ve bu kemere de beyaz renkte omuzlardan geçen çapraz deri askılar takılmıştır (Atabey, 1997: 9).

Resim 12: Deniz Silahendaz Eri (Atabey, 1997: 9).

1.1.1.4. Sultan Abdülaziz Dönemi

Sultan Abdülaziz Dönemi'nde üniformalar bazı ufak tefek farklılıklarla bir önceki dönemde uygulanan renk ve biçimdeydi (Anonim, 2017:8). Tek sıra düğmeli üniformalar Abdülhamit devrinin başına kadar devam etti. Abdülaziz devri subay üniformalarında, İkinci Mahmut ve Abdülmecit devri üniformalarının zarafeti kalmamıştı (Sevin, 1990: 126). Bu dönemde subaylar lacivert çuhadan bel kısmı büzmeli ve göğüs kısmı bir sıra düğmeli kısa bir ceket giymişlerdir. İtfaiye subayları ise göğüsten bir sıra düğmeli kısa bir ceket kullanmışlardır. Setrelerin zırh kısmı piyade, süvari, topçu, itfaiye ve zabitiye sınıflarında kırmızı, taliha taburları yeşil, istihkâm sınıfı subayları ise mavi rengi giysilerle birbirinden ayrılmaktadır (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083>). Düğmeler, topçuda şimdiki gibi çapraz iki topla bir yanar gülle, öteki sınıflarda ay yıldız idi. Subayların pantolonları da lacivert çuhadan yapılıdır, setre zırhlarının renginde zırh bulunurdu. Bu zırhlar süvari ve topçu subaylarının pantolonlarında enli, ötekilerin pantolonlarında ise incedir (Salman, 1992: 26).

İtfaiye Subayı Bahriye Üç Anbarlı Süvarisi Büyük Üniforma Piyade Mirlivası Talia Taburu Subaylarından Yüzbaşı Şinelli Subay Harp Okulu Öğrencisi

Resim 13: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülaziz Han (Şevket, 1983: 108).

Çerkez Alayı Erlerinden Dragon Alayı Subaylarından Süvari Subayı Kazak Alayı Erlerinden 3. ve 4. Süvari Alayı Erlerinden 1. ve 2. Süvari Alayı Erlerinden

Resim 14: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülaziz Han (Şevket, 1983: 110).

Zühaf Alayları Sultan Abdülaziz'in saltanat devrinde hicri 1282 yılında kurulmuştur. Başlarının tepesine oturtulmuş kısa boylu fes, şalvar biçimli koyu kırmızı pantolonun rengindedir. Fesinin çevresinde yeşil renkte iki dar boğumlu sarık bulunmaktadır. Genişçe püskülü siyahtır ve omuzuna kadar uzanmaktadır (Kumbaracılar, 1934: 27).

Generallerin setrelerinde rütbelерinin ayırım işareti olan şeritlerin uçları bir gül yapacak biçimde birleştirilmiştir. Sayıları da şimdiki gibi, mirlivalarda (tuğgeneral) iki,

ferikelerde (tümgeneral- korgeneral) üç, müşirlerde dört; renkleri de şimdiki olduğu gibi hepsinin sarı idiler. Erkan ve üst rütbeli subaylara mahsus büyük üniformada setrenin yaka ve kol kapakları ile göğsü iki taraflı ve tamamen sarı sırma işlemeliydi. Süvari topçu general, üstsubay ve subayları büyük üniformalarında apolet kullanmazlar, onun yerine bugünkü günlük üniformalarda olduğu gibi, burma kaytanlı ispalet kullanırlardı. Bu ispaletler generaller ve üstsubaylar için sarı sırmalı, subaylar içinse kırmızı kaytandan yapılırdı. Kolağasılarının ispaletleri ise sırmalı ve ipekli kaytandan karışık olarak yapılırdı (Şevket, 1983: 109). Abdülaziz Han döneminde bütün askerler fes giyerlerdi. Ferahi kaldırılmış, fes püsküllerinin sivillerden ayırt edilmesi için de püskül başlarının topuz şeklinde olması kabul edilmiştir (Salman, 1992: 27).

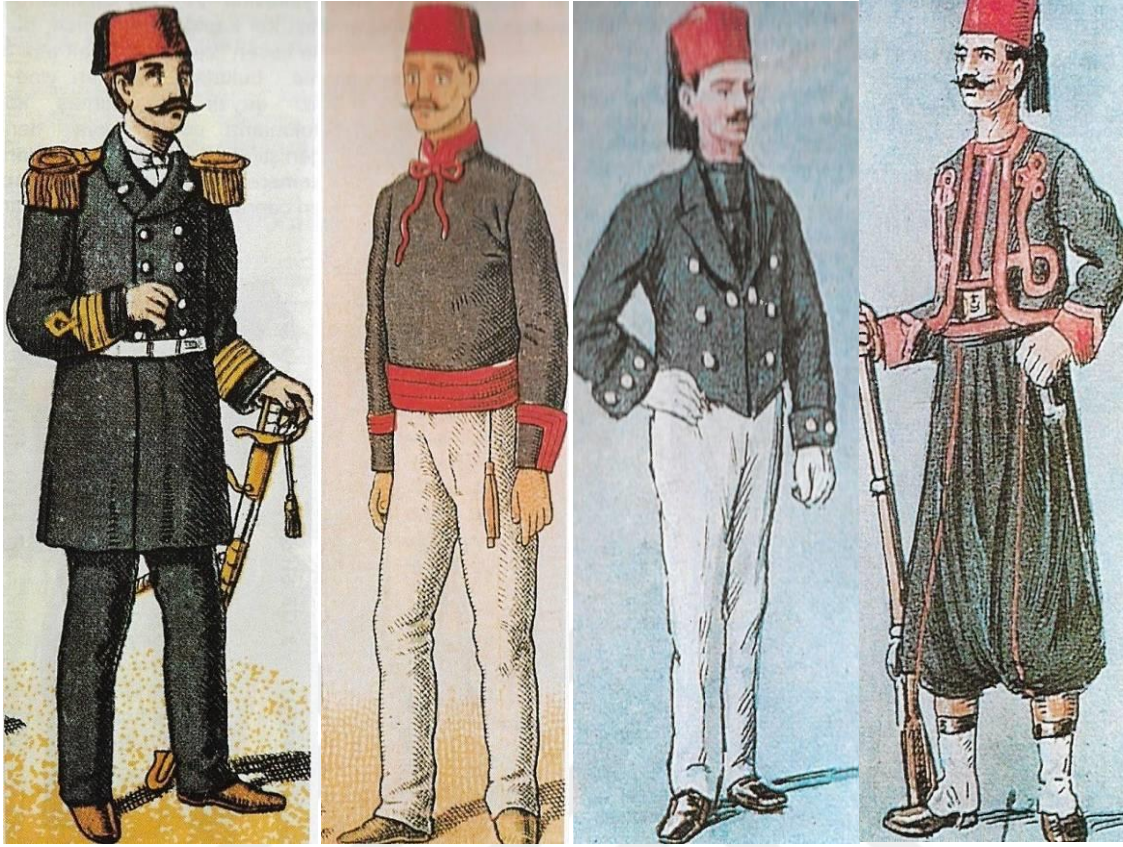
Er üniformaları ön tarafı ve kenarlarıyla dikiş yerleri harçlı, yani yün şeritlerle süslenmiş bir ceketten ibaretti. Ceket altına giyilen ve yan taraftan kopçalayıp, dikiş yerleriyle göğüs kısmı süslemeli bir cameden, baldırdan yukarısı geniş, aşağısı dar olan bir şalvar, bele sarılan kırmızı veya mavi bir kuşak, ayakkabı ile şalvarın parçaları üzerine giyilen bir beyaz tozluk erlerin kıyafetini tamamlamaktaydı. Er üniformaları genellikle lacivert renk çuhadan dikilmekteydi. Yalnız zabtiye er üniforması yeşil, Arnavutluk'ta ise kırmızıydı (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083>). İtfaiye erleri ise kısa ve göğsü üzerinde düğmelenen bir mintan ile kırmızı enli zırhı olan bir pantolon, ayaklarına da bot şeklinde çizme giymişlerdir. Bu kıyafetlerde II. Meşrutiyet'e kadar bir değişiklik olmamıştır (Salman, 1992: 28). Gerek subaylar gerek erler üstlerine başlıklı ve kırmızı astarlı bir şinel giyerlerdi. Şinel (pelerin) giydikleri zaman generaller, üst subaylar ve subayların rütbeleri düğmelerin renk ve sayılarıyla ayırt edilirdi. Müşirler üç sarı sırmalı, ferikler iki sarı sırmalı ve bir siyah ipekli, mirlivalar bir sarı sırmalı ve iki siyah ipekli, Miralaylar (Albaylar) üç kırmızı ipekli, kaymakamlar (yarbaylar) iki kırmızı ve bir siyah ipekli, binbaşılar bir kırmızı ve iki siyah ipekli düğmeler, kolağasılar üç, yüzbaşılar iki mülazımlar bir siyah ipekli düğme takarlardı. Küçük bir fiçı biçiminde olan bu düğmelerin altında bugün kullanılan avniye kaputlarında olduğu gibi, siyah ipekten birer gül bulunurdu (Şevket, 1983: 113).

Topçu Erlerinden Deniz Erlerinden Talia Taburları Erlerinden Piyade Sınıfı Alayları Erlerinden Birinci Zuhaf Alayı Erlerinden İkinci Zuhaf Alayı Erlerinden

Resim 15: Devri Cennet Mekân Sultan Abdülaziz Han (Şevket, 1983: 112).

Kara kuvvetleri subay kıyafetinde değişiklikler yapılmasına rağmen Bahriye Subay Üniformasında küçük oynamalar yapılmıştır. Fesin tepesine konulan ferahi kaldırılmış ve yaka ile kol kapakları sırmalı bir tören üniforması olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde deniz erleri “Dörtköşeli fesli bahriye neferi”, “Bahriye neferi” ve “Şişhane neferi” olarak üçe ayrılmıştır. Bahriye erleri lacivert kumaştan düz bir gömlek ve pantolon giymişlerdir. Yaz aylarında giydikleri pantolonun rengi beyaz ve kumaş türü de ketendi. Ayakkabıları ise yaz ve kış siyahtı. Bahriye fesleri kırmızı kumaştan yapılmıştı ve bu feslerin alt düzlüğüne kadar uzanan siyah püsküller konulmuştur (Atabey, 1997: 11).

Resim 16: Bahriyeli Üç Ambarlı Subayı - Bahriye Neferi - Dörtköşe Fesli Bahriye Neferi - Şişhane Neferi (Atabey, 1997: 10-11).

1.1.1.5. Yeni Halife Hazretleri Dönemi

Abdülmeccit devrinden itibaren tek sıra düğmeli üniformalar 40 yıl daha kullanılmıştır. 1877 Harbinden sonra yenilginin ardından Almanya'dan askeri uzmanlar getirilerek askeri ıslahatlar yapılmıştır. Bu ıslahatlar içinde askeri üniformalarda Prusya ordularındaki gibi çift önlü, çift sıra düğmeli üniformalar tekrar kabul edilmiştir. Abdülhamit devrinde ordu subaylarının, Sultan Mecid devrindeki tek sıra düğmeli üniformalarının daha süslü olan büyük üniformaları, çift sıra düğmeli resmi üniformaları, tek sıra düğmeli talim elbiseleri, yazlık krem ceketler, tek sıra düğmeli ve gayri resmi Mısır ceketleri vardı (Sevin, 1990: 134). Mintan, camadan ve şalvardan oluşan üniforma, bugünkü savaş şartlarının ergonomisine uymamaktaydı. Askeri harekâta en elverişli elbise dar ya da fazla geniş olamamalıydı. Bu kıyafetler, setre ve pantolondan ibaret olduğundan, bu önemli husus göz önüne alınarak 1879 yılında askeri elbise hakkında yayınlanan kararname ile erler için de tekrar setre ve pantolon kabul edilmiş ve subay

elbisesi de hayli değişikliğe uğratılarak eskisine göre, daha albenili bir forma dönüştürülmüştür (Şevket, 1983: 113). Özel kanunlarla her askerin kıyafeti belirlenmiştir (Lewis, 1993: 101).

1879 yılında yeni bir elbise kararnamesi yayınlanarak, asker için tekrar setre ve pantolon kabul edilmiştir. Kararnameye göre, piyade ve istihkâm subayları için II. Mahmud Han döneminde kullanılan iki önlü (kravaz) şeklide yaptırılmıştır. Sultan II. Mahmud döneminin tekrar kabul edilmesi tarihi açıdan önemlidir (Salman, 1992: 29).

Bu nizamname ile kabul edilen elbiseler;

Bayramlık (Büyük Üniforma): Bayramlık setre, apolet, sırma şeritli pantolon, kılıç ve kayış, siyah rugan potin, beyaz eldiven, düz siyah boyunbağı.

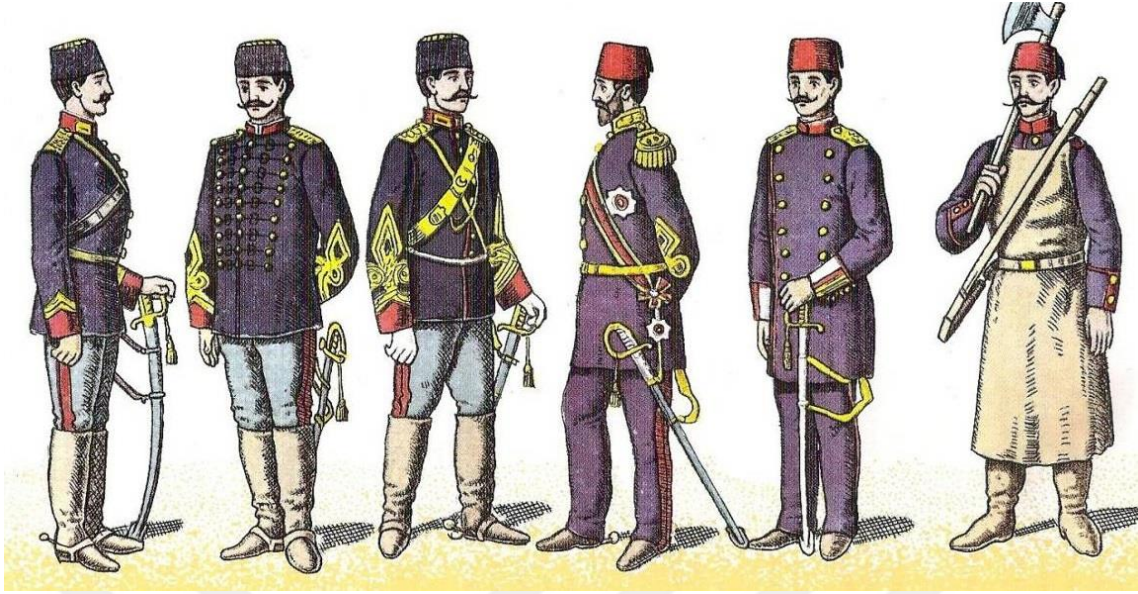
Selamlık: Setre, apolet, düz pantolon, kılıç ve kayış, siyah rugan potin, beyaz eldiven, düz siyah boyunbağı.

Setre: Setre, düz pantolon, kılıç ve kayış siyah rugan potin, beyaz eldiven düz siyah boyunbağı.

Adi Üniforma: Çift önlü ceket, düz baruti pantolon, siyah potin, kahverengi eldiven.

Beyaz Elbise: Beyaz ceket, omuzluk, beyaz pantolon, beyaz potin veya iskarpin, koyu kahverengi eldiven (Çoker, 1972: 5).

Başta bu kararname hükümlerine göre, çeşitli askeri sınıfların bütün subay ve erlerine siyah püsküllü fes giydirilmiştir. Fakat 1882 yılında değişikliğe gidilerek süvari ve topçu subay ve erlerine kalpak giydirilmiş ve yeniden kurulmuş olan birinci ve ikinci zühaf alayları erleri için, zühaf elbisesi kabul edilerek, birinci alayın erlerinin başlarına yeşil sarıkta sarılmıştır (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083>).

Süvari Yüzbaşı Topçu Mirlivası Süvari Feriki Büyük Üniformalı Piyade Feridi Küçük Üniformalı Tabib Binbaşı Piyade Taburları Baltacılarından

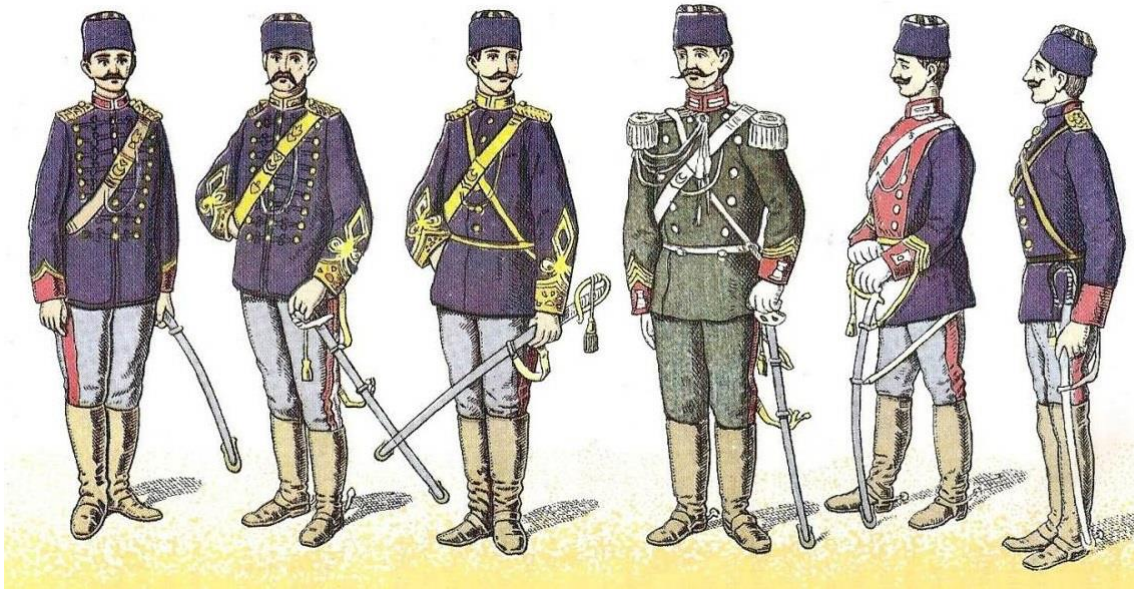
Resim 17: Devri Celili Hazreti Padişah Sultan II. Abdülhamid (Metruk “terk edilmiş” üniforma) (Şevket, 1983:114).

Topçu ve süvari sınıfının tüm subayları ile erlerinin de pantolonları süvari sınıfında biraz daha açık renkte olduğu halde, boz gümüşü renkte ve triko çuhadan yapıldı (Şevket, 1983: 117).

Tabiplerin setreleri nefli çuhadandı ve bu yakanın yakalarıyla yen kapakları siyah kadifedendi. Yakanın her iki Sıhhiye memurlarından tabip ve cerrahlarının küçük üniformalarının yanına sarı metalden defne dalına sarılan yılan figürü takılıyordu. Cerrahlar, mızıkacı sınıfları, sanayi zabitanı, tüfekçi ustaları gibi esnefat denen ve orduda idari ve teknik bazı hizmetleri yerine getiren memurlar setre kullanmıyordu (Anonim, 2017: 15). Cerrahların yakasına ise bir adet “Neşter” resmi işlenirdi. Eczacıların ise günlük üniformalarının yen, yakalar ve omuz lambesaların yeşil kadifeden olur, lambesada sarı sırmayla işlenmiş bir “Meşe” dalı işlenirdi. Sıhhiye memurlarından büyük üniforma giyenlerin tek sıra düğmeli üniformalarında yen ve yakalar öteki sınıflarda olduğu gibi, kadife üzerine sarı sırma işlenirdi. Bu memurlar, apolet takmadıkları için, büyük üniformalarında günlük üniformalarında olduğu gibi, köprüsüz, lambesalar bulunurdu (Şevket, 1983: 117).

1878 tarihli kararnameye göre süvari ve topçu subaylarına özgü küçük üniformalık setlerinin kolları armudi şeklinde Angudi renkli çuhadan yapılıp, rütbe simgesi bunların etrafına dikilirdi (Salman, 1992: 31). 1890 yılında Bahriye Nazırı Hasan Hüsnü Paşa tarafından Gedikli (Astsubay) sınıfının kurulması, sadece bu sınıf mensupları için er kıyafetinde sınıf ve rütbe işareti olarak bazı ilaveleri gerektirmiştir (Çoker, 1994: 66).

Sultan II. Abdülhamid'in Cuma alaylarına katılan II. nci tümüne ait Arnavut Zuhaf Alayı erleri ve subayları beyaz potur, beyaz cepken, ayaklarına da düğmeli beyaz renkli tozluklar giyerlerdi. Cepkenlerinin kenarlarında kırmızı şeritler vardı. Başlarına fes giyer, bellerine kırmızı kuşak sararlardı (Salman, 1992: 32). Topçu sınıfı öğrencileri üç sıra düğmeli siyah çuhadan ceket ve pantolon giyerlerdi. Tıbbiye okulu öğrencileri de Harp Okulu ve İdadi Öğrencileri gibi lacivert çuhadan iki önlü ceket ve pantolon giyerlerdi. Bunların yaka ve kolları kırmızı renkte kadife öğrencilerin yakalarında sırma ile okulun ismi ve numarası işlenirdi (Anonim, 1978: 342).

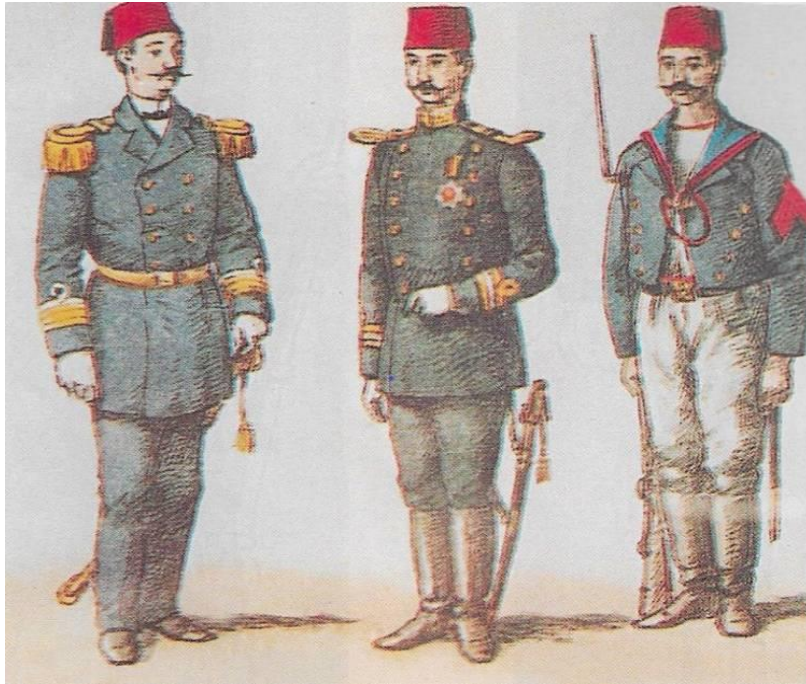
Topçu Yüzbaşı **Büyük Üniformalı Topçu Mirlivası** **Büyük Üniformalı Süvari Mirlivası** **Süvari Ertuğrul Alaylarından Miralay** **Birinci Mızıkah Süvari Alayından Binbaşı** **Süvari Erlerinden**

Resim 18: Devri Celili Hazreti Padişah Sultan II. Abdülhamid (Metruk "terk edilmiş" üniforma) (Şevket, 1983: 116).

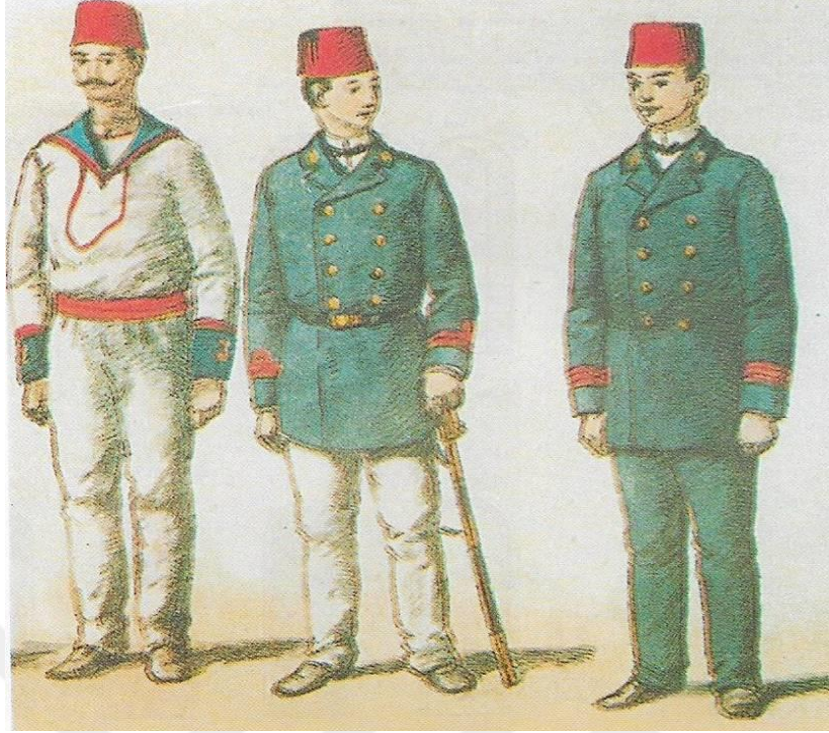
Sultan II. Abdülhamit Döneminde donanma askerleri kış aylarında siyah kumaştan gömlek ve pantolon giyerlerdi. Paletleri de aynı kumaştan yapılırdı, palet kenarlarına birer santim genişliğinde birbirine paralel iki kırmızı şerit dikilirdi. Gömleğin bele

rastlayan alt kenarında da bir santim genişliğinde birbirine paralel iki kırmızı şerit dikilmiştir. Çift kırmızı şerit kol kapaklarında da uygulanmıştır. Kol kapaklarındaki kırmızı şeritlerin altına da birer kırmızı ufak çapa işlenmiştir. Deniz erlerinin iç gömlekleri beyaz olup, pazen kumaştan yapılmıştı ve yakalarına bir santim genişliğinde kırmızı bir şerit ekleniyordu. Fesleri siyah püsküllü, ayakkabıları da siyah deridendir (file:///C:/Users/Asus/Downloads/4935Tarixden_Gunumuz_Deniz_Quvvetleri_Personel_Qiyafetlerinin_Gechirdighi_Ashmalar-84s-1997-%20(1).pdf).

Yaz aylarında kullanılan üniforma beyaz kumaştan yapıldı. Gömleklerinin yakalarına kışın taktıkları paletlerden takıyorlardı. Yalnız beyaz elbiselerinin kol kapaklarına mavi kumaştan, on santimetre yüksekliğinde bir kumaş parça eklenmiş ve bu kumaşın üzerine de iki kırmızı şeritle, bir kırmızı çapa işlenmiştir. Beyaz göleğin de alt kenarına siyah elbisede olduğu gibi kırmızı bir şerit konulmuştur. Deniz silahendazları ise belde biten tek yönlü kısa ceket giyiyorlardı. Paletleri bu yakaların üzerine takılırdı. Ceketlerinde, her iki tarafta dört tane olmak üzere çapraz sekizer adet düğme vardı. Ceketin iki tarafı birbirine aralarında zincir olan, iki ufak sarı düğme ile bağlanıyordu. Erlerin pantolonları beyaz olup, pantolon kemerleri siyah deri idi. Kemerlerin iki yakası da birbiri üzerine çapa dört köşe maden bir toka ile bağlanmıştı. Bu erler kısa konçlu siyah çizme giymekte ve genellikle süngülü tüfek taşımaktaydılar (Atabey, 1997: 14).

Resim 19: Deniz Yarbay - Silahendaz Subayı - Silahendaz Askeri (Atabey, 1997: 12).

Resim 20: Yazlık Elbiseli Gemici Neferi - Deniz Harp Okulu Öğrencisi - Haddehane Öğrencisi (Atabey, 1997: 14).

1.1.1.6. 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi

Osmanlının Batı karşısında gerilemeye başlaması ile yapılan Batı temelli düzenlemeler ile 18. Yüzyılda oluşmaya başlayıp 19. Yüzyılda hız kazanan kültürel değişim süreci, yaşamının diğer alanlarında olduğu gibi giyim kuşam alanında da reform niteliğinde değişiklikler getirmiştir. Batı tabanlı olan bu değişim süreci, Avrupa askeri teşkilatlarının modeli üzerine yapılanmıştır (<https://www.researchgate.net>). 1908 yılında İkinci Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra yeni rejimle birlikte, pek çok konuda olduğu gibi orduyla ilgili hususlarda da köklü reformlara gidilmiştir. Ordunun yeniden yapılanmasını sağlayan bu önemli reformlardan birisi modern dünya ordularının benimsediği üniforma ve teçhizatın kullanılmaya başlanmasıdır. Genel bir değerlendirme yapacak olursak, üniformalar konusunda kara kuvvetlerinde Alman ordusu örnek alınmış, deniz kuvvetlerinde ise İngiliz donanması örnek alınmıştır. Sultan II. Abdülhamid döneminde Berlin'de askeri ateşe olarak bulunan Enver Paşa (1881-1922), Alman ordusunun disiplinine tanık olarak hayran kalmış, Harbiye Nazırlığı görevine gelince, Osmanlı ordusuna hızla Alman modelini uyarlamaya girmiştir (Tez, 2009: 286).

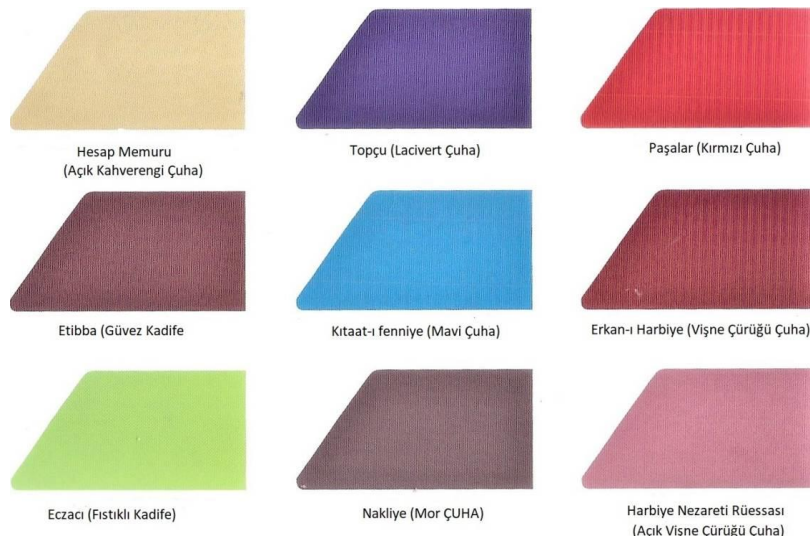
Kara Kuvvetleri üniformaları hususunda yapılan ilk düzenleme 18 Haziran 1909 tarihinde “Elbise-i Askeriye Nizamnamesi” adıyla yapılmıştır. Nizamiyede, subaylar için haki renkte şayak kumaştan, ait olduğu sınıf renginde devrik yakalı ceket ve pantolondan oluşan üniformalar, erler için ise aynı renk aba kumaştan düz yakalı ceket ve pantolondan oluşan üniformaların giyilmesi öngörülmektedir. Ayrıca haki renkte olmak üzere bütün sınıflar için resmi başlık olarak “Kalpak” kabul edilmiştir. (Aysal, 2011: 8). Bu nizamname ile Kara Kuvvetlerinin üniformaları, üniformalardaki teferruatlar ve teçhizat en ince ayrıntısına kadar belirlenmiştir (<https://www.academia.edu>). 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesinde tören kıyafeti olarak Asakir-i Mansurei Muhammediye ordusunda kullanılmış lacivert renkli elbise kabul edilmiştir. 23 Şubat 1913’te çıkartılan değişiklik Ek’i ile bu üniformadan hâkî üniformaya geçilmiştir (Kaplan, 2019: 176). Yeni kurullarla belirlenen üniforma renkleri temel farklılık olmuştur. Subay, er ve erbaşlar artık haki renkli üniforma giyeceklerdir. Subayların kıyafetleri için şayak kumaş tercih edilirken, erlerin üniformaları için eskiden olduğu gibi aba kumaş kullanılmıştır. Başlarda bulunan fes ise yerini serpuş isimli başlığa bırakmıştır (İlerleyen yıllarda kabalak adını alacak ve aynı zamanda başkomutan vekilinin ismiyle, Enveriye olarak tanınacaktır) (Örses ve Özçelik, 2007: 34).

Subay kıyafetleri, setre ya da günlük ceket ile düz ve külot pantolon olup, çizme ya da kundura parçalarıyla tamamlanmaktaydı. Subaylar günlük üniformalar dışında, Cuma Selamlıkları olarak adlandırılan kıyafetleri ziyaret ve törenlerde, sivil yaşamda ise karşılığı redingot olan setre ceketleri kullanıyorlardı. Setre bir tür tören ceketi olup, lacivert renkte dikiliyordu. Tatbikat, eğitim, nöbet gibi denetlemelerde setre giymek yasaktı. Törenlerde giyilen setre ceketlere biraz daha gösterişli olması açısından köprülü ve püsküllü apoletler takılmaktaydı. Er ceketlerine palaska kuşanıldığında arka tarafından kalkmaması için dikimhanelere, ceket arka eteklerinin 2 cm. daha uzun dikilmesi emri verilmişti (Örses ve Özçelik, 2007: 34). Setre kullanan personel, setre içine beyaz gömlek giyebiliyordu. Ancak bu durumda gömleğin yakaları setre yakasının iç üstünde ince bir zırh gibi görünecek şekilde olmalıydı (Anonim, 2017: 14).

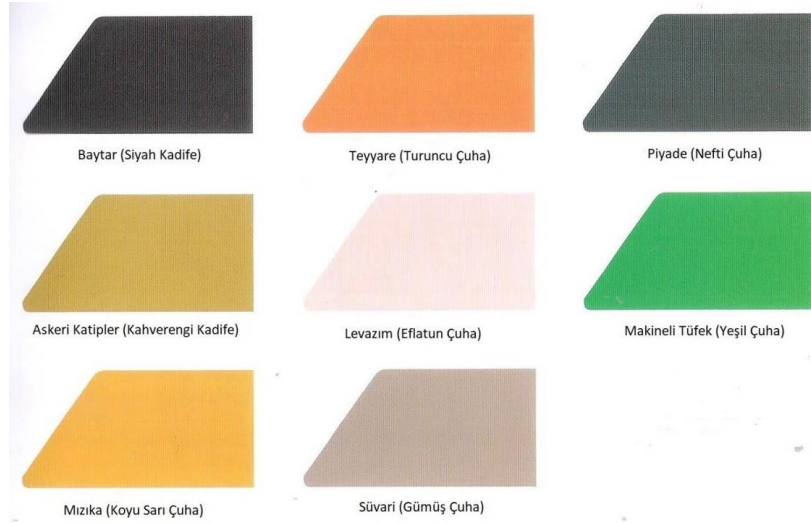
Savaşçı sınıfların kullandığı setrelerde; general, üstsubay ve subay ceketleri altı adet sarı düğme ile kapatılıyordu. Yardımcı sınıf personeli olan subaylarda düğme sayısı aynı olup, daha basit görünüm elde edilmesi açısından renkleri beyaz olarak belirlenmişti.

Er ceketlerinde beş adet bakır düğme bulunuyordu. Tüm ceketlerde son düğme, göbek hizasına denk getirilecek şekilde ayarlanmıştı. Pantolonlar, düz ve külotlu biçimlerde dikiliyordu. Süvariler ve diğer atlı sınıflar, paçaları düğmeli ya da düğmesiz olarak imal edilen külot pantolonlardan giyeceklerdir. General pantolonlarının yanlarına kalın kırmızı zırh şerit geçirilmekteydi, subay pantolonlarında aynı zırhın daha incesi olacak şekilde tasarlanmıştı. Sıcak iklimli yörelerde görevli olanlara mahsus, beyaz bezden imal edilmiş pantolonlar giyilmesi kararlaştırılmıştı. 3 Ağustos 1910'da yayınlanan askeri serpuş talimatnamesi ile başlıklara da bir düzen getirildi (Tez, 2009: 286). Bu talimatnameye göre; subaylar, çalışma ve resmi tatil günlerinde başlarına haki renkte astragan kalpak takacaklardı. Kalpakların tepelerine, sınıfları belirleyen farklı renklerde dikilen şeritler konulmuştu. Askeri öğrencilerin fes ve kalpaklarının ön orta kısmında 3 cm çapında bir yarım ay yer alıyordu. Sıcak iklim koşulları yine düşünülmüş ve buna göre bu yörelerde başa agel ve kefiye takmak serbest bırakılmıştı.

Subay ve erler ayaklarına kısa konçlu, bağcığı bulunan sarı kunduralar, sakılar ya da siyah çizmeler giyiyorlardı. Subaylar özellikle törenlerde mahmuz takılmış siyah rujan çizme de kullanıyorlardı. Subayların giydiği kaputlar, koyu kurşuni renkte imal ediliyordu. Er kaputları ise haki renkte tasarlanmıştı. Subayların pelerin giymesi ve tedarik etmesi serbest bırakılmıştı. Pelerin yakaları, sınıf renklerini belirtecek şekilde olmalıydı. General pelerinin yakası ise kırmızı renkte olacaktı. Subaylar, bir de tabanca asmak için açık kahverengi deriden imal edilen manevra kayışları kullanıyorlardı (Örses ve Özçelik, 2007: 38). (Tab edilmiş olan Nizamiye EK.1'de verilmiştir).

Resim 21: Osmanlı Kara Kuvvetleri Sınıf Renkleri 1 (Örses ve Özçelik, 2007: 38).

Resim 22: Osmanlı Kara Kuvvetleri Sınıf Renkleri 2 (Örses ve Özçelik, 2007: 39).

1.1.1.6.1. 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler

Nizamnamede yapılan değişiklikler ve açıklamaları EK.2'de verilmiştir.

1.1.1.7. 9 Haziran 1909 tarihinde İngiltere Bahriyesi Kıyafet Yönetmeliği Esas Alınarak Düzenlenmiş Nizamname İle Kabul Edilen Subay Elbiseleri

Nizamnamenin detaylı açıklamaları EK.3'te verilmiştir.

1.1.1.7.1. Bahriye-i Şahane Zabitanının Elbise-i Resmîye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler

Nizamnamenin detaylı açıklamaları EK.4'te verilmiştir.

1.2. Osmanlı Askerî Teşkilatı

Osmanlı askerî teşkilâtı Anadolu Selçuklu Devleti, İlhanlılar ve Memlûk askerî teşkilâtlarına benzer özellikler göstermektedir. İlk Osmanlı askerî teşkilatı olan ve Türk gençlerinden meydana getirilen bu ordunun atsız askerlerine “yaya” ve atlı askerlerine “müsellem” adı verilmiştir (Halaçoğlu, 1991: 35). Zamanla bu teşkilat yetmez olmuş ve I.Murad disiplinli ve daimi bir ordu fikrini ortaya koymuştur. Bütün Osmanlı devlet teşkilatında olduğu gibi, Selçuklu Devleti örnek alınarak “Yeniçeri Ocağı” adıyla daimi, ücretli bir Osmanlı ordusu ve bu orduyu personel bakımından beslemek üzere “Acemioğlan

Ocağı” kurulmuştur (Anonim, 1999:19). Aynı zamanda, eskiden olduğu gibi, Türkmen gazilerinden kızıl-börüklü akıncı kuvvetleri devam edilmiştir (İnancık, 2014: 127).

Kapıkulu ocaklarının kuruluşuna kadar bu askeri birlik kullanılmış, bu ocağın teşkilinden sonra ise Rumeli’deki Yörükler, Canbazlar ve Tatarların da katılmasıyla Osmanlı Devleti’nin geri hizmet sınıfı oluşturulmuştur. Bu sınıf köprü yapımı, yol inşaatı, kale tamiri ve yapımı, hendek kazımı gibi işlerde kullanılmıştır (Uzunçarşılı, 1972: 508).

1.2.1. Kapıkulu Askerleri

Osmanlı Devleti’nde yaya ve atlı askerlerden meydana gelen kara kuvvetlerinin bir kısmıdır. Diğer bir adı ise “Hassa Askerleri” dir. Kapıkulu askerleri devletten “ulufe” adı altında maaş alırlardı. Başlangıçta yalnız İstanbul’da oturlarken, zamanla hudut boylarında ve eyaletlerde, mühim mevki ve kalelerin muhafazasına tayin edildiler ve taşrada da oturmaya başladılar. Kapıkulu Askerleri Piyade ve Süvari olmak üzere iki ana sınıfa ayrılmışlardı. Piyadeler ve Süvariler de “Ocak” adı altında vazifelerine göre çeşitli ve değişik sınıflarda toplanmışlardı. Bunlardan Kapıkulu Piyadeleri 7 kısımdan meydana gelmişti (Doras, 1992: 20).

Çorbacı Odabaşı Kethüda Bey Orta Çavuşu Salma Çuhadarı Zırhlı Nefer

Resim 23: 16. Yüzyıl Osmanlı Askeri Kıyafetlerinden Örnekler (Şevket, 1983: 42).

1.2.1.1. Kapıkulu Piyadesi

Kapıkulu piyadeleri, yeniçeriler, acemi oğlanlar, cebeciler, topçular, arabacılar, humbaracılar, sakalar ve lağımcılar olarak askeri birliklere ayrılmıştır.

Yeniçeriler: I.Murad zamanında Edirne'nin fethinden sonra kurulan ve Osmanlı Devleti'nin askeri teşkilatında kapıkulu askerleri sınıfına mensup olan bu askerler, devşirme usulüyle alınır ve acemi oğlanlar adı altında yetiştirilerek güçlü, kuvvetli olanları belli bir yaştan sonra İstanbul'daki kışlalara alınır. Burada maaş karşılığı olarak askerlik görevini yerine getirmekle yükümlüdürler. Savaşta ordunun içerisinde önemli mevkilerde bulunurlardı. Osmanlı Devleti'nin en güçlü ve en kalabalık askeri sınıfı "yeniçerilerdi". Yaya beyler, Bölükler ve Sekbanlar denilen üç bölümden meydana gelirdi (Anonim, 1999: 18). Bunlar ücretli piyadelerdi ve seferde veya kale nöbetinde olmadıkları zaman sürekli olarak kışlalarda kalırlardı (Türkömer, 2002: 69).

Yeniçerilerin içinde ocağa yeni girmiş genç yaştaki toy askerlere "Civelek" denirdi. Şehre çıktıklarında yüz güzelliklerini saklamak ve dikkat çekmemek için peçe takarlardı (Doras, 1992: 31). Başlarına çapraz şekilde sarılmış sarıklı bir külah giyerlerdi. Külahlarının önüne de peçe denilen bir saçak koyarlardı. Sırtlarına kırmızı renkte salta, dizlerine mavi renkte şalvar, ayaklarına da kırmızı yemeni giyerlerdi. Yeniçeri Ocağının en büyük kumandanı Yeniçeri Ağası olup bundan sonra sırasıyla büyükten küçüğe; Sekbanbaşı, Ocak Kethüdası veya Kul Kethüdası, Zağarcıbaşı, Seksoncubaşı, Turnacıbaşı, Başçavuş ve Muhzır Ağa gelmekteydi (Özcan, 2003: 6).

Resim 24: Fatih Devrinden Tüfekli Yeniçeri Eri Minyatürü (Sevin, 1990: 210).

Yukarıdaki resimde Fatih devrinden bir yeniçeri eri tasvir edilmektedir. Görüldüğü üzere beyaz böklü, sakallı yeniçeri sol omzuna gayet iri ağır bir tüfek almıştır. Diz kapağına kadar inen kıvı abasının önü de on tane sık düğmeyle iliklidir. Bugünkü bahriye paletinden daha küçük ve elbisenin rengine bir yakası bulunmaktadır. İnce bir kayış kemere merbut cephanesinin önünde ise barut vardır. Dizlerinden itibaren kullanım kolaylığı sağlaması için bacaklarına sınımsıkı sarılmış mavi poturu mevcuttur (Sevin, 1990: 72).

Resim 25: On Altıncı Asır Başında Bir Yeniçeri Neferi (Sevin, 1990: 214).

Almanca bir kıyafetnameden alınan bu resimde ise on altıncı asır başlarında bir yeniçeri neferi tasvir edilmiştir. Fatih devrindeki tasvir ile en büyük farkı, yakanın astar kumaşı ve yeşil olması, beş sıra göğüs atkıları ve kaytan ilik düğmelerinin bulunmasıdır. On altıncı asır başındaki yeniçeri neferinin poturuyla gömleği sarımsı bir haki renge sahiptir (Sevin, 1990: 75).

Resim 26: Merasim Kıyafetleriyle İki Yeniçeri (Fenerci, 1986: 34).

Yeniçeri Ağası Falakacı Başı Ağa Yamağı Başçavuş Tekeli Kuloğlu Başçavuşu

Resim 27: 16. Yüzyıl Osmanlı Askeri Kıyafetlerinden Örnekler 2 (Şevket, 1983: 38).

Yeniçeri Ocağının Yüksek Rütbeli Subayları: Cemaat (yaya), Sekban ve Ağa Bölüklerinden meydana gelen Yeniçeri Ocağının Subayları rütbece en büyükten başlamak suretiyle üç kısma ayrılmıştır. Cemaat adıyla anılan yayalar 101 ortadan (bölük) oluşurdu. Önceleri müstakil olan sekban bölükleri Fatih zamanında yeniçeri ocağına ilhak edilmişlerdir. Ağa bölükleri ise II. Bayezid zamanında ihdas edilmiştir. Böylece yeniçeri ocağındaki orta ve bölük sayısı 196'ya çıkmıştır. Özel kıyafet ve serpuşları olan yeniçerilere, mevsimine göre yazlık ve kışlık kumaşlar verilirdi. Yeniçerilerin birçok bayrak ve nişanı vardı. Bunların en büyüğü İmam-ı Azam bayrağı idi ve ocağın Sünniliğinin işaretiydi (Eren, 1999: 552).

Acemi Oğlanlar: Yaya ve Müsellem kuvvetleri, ihtiyacı tatmin etmiyordu ve elde daimi bir ordu bulunmasını gerektiriyordu. Bu nedenle yeni bir teşkilat ile esirlerden istifade edilmek suretiyle, maaşlı bir askeri sınıf oluşturulması düşünülmüş ve Acemi ocağı kurulmuştu (Uzunçarşılı, 1988: 5).

Resim 28: Acemi Oğlanı (Ünver, 1958: 24).

Cebeci ocağının nefer kaynağını oluştururdu. Yeniçeri ocağında asker, hükümete devlet adamı hazırlamak üzere, esirlerden yahut Hristiyan çocuklarından devşirme usulü ile toplanan çocuklara denirdi (Doras, 1992: 21). Devşirme yasasına göre her üç ya da beş yılda bir 8-10 yaşlarındaki Osmanlı uyruklu Hristiyan çocukların toplanmasıyla

oluşturuldu. Acemi Oğlanları, Arnavut, Boşnak, Rum, Bulgar ve Ermeni milletlerinden toplanırdı. Yetiştirilmelerinden İstanbul Ağası sorumluydu (Anonim, 1999: 19).

Delil Süvarisi

İmam

Bayraktar

Civelek

Enderunlu

Acemi Oğlanı

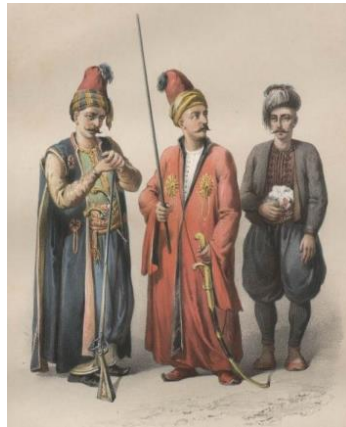
Resim 29: 16. Yüzyıl Osmanlı Acemi Ocakları Askeri Kıyafetlerinden Örnekler (Şevket, 1983: 52).

Acemi Oğlanları başlarında sivri uçlu serpuş kullanırlar ve üzerlerine kaputun altında mavi renkte dolama giyerlerdi. Dolamaların etekleri diz kapaklarını geçtiği için, bellerine doladıkları kuşağın içine sokarak kullanırlardı. Üst kısmı bele kadar düğmeli olan bu dolamaların alt kısımları geniş görünümliydi. Kolları kıvrımlar halinde geniş olarak bileklerine kadar iner, mintanlarda olduğu gibi bilekleri dar bir parça biterdi. Bellerine krep veya çizgili kumaştan oluşan kuşak sararlardı. Kuşağın bel ve ön kısımlarında hançerleri asılı olurdu. Şalvarlarının alt kısımları dar ve kıvrımlı olup pabuçlarını bağızsız ve arkalıksız kullanırlardı.

Taşradaki acemiler, önden dört parmak kadar açıklığı bulunan ve köylülerin gömleğine benzeyen uzun kollu bir üstlük giyerlerdi. Serpuşları diğer acemi oğlanlarla aynı idi. Gömleğin üstüne kısa kollu ve dizlere kadar inen cübbe giymeyi tercih ederlerdi. Dizlikleri ayaklara kadar inerdi ve ayakkabıları bağızsız, dar kenarlı olurdu (Dedeoğlu, 1992: 26).

Cebeciler: Yeniçerilerin ok, yay, kılıç, tüfek, kazma, kürek, barut, fitil ve kurşun gibi harp malzemelerini hazırlayan, cepheye sevk eden ve orada yeniçerilere dağıtan, savaş dönüşü tekrar silahları alıp bakımını yapan yaya halindeki kapıkulu askerleridir. Ocağın en yüksek rütbesi Cebeci başıdır. Ocakta cebeci başından sonra dört adet Kethüda vardı. En büyük rütbelisine Baş Kethüda denilirdi. Cebeciler baş çavuşu, bölük ve orta kumandılar bir derece altında Odabaşları ve diğer küçük zabitler vardır. Başlarına simidi sarık sarılı kavuk takarlar, sırtlarına mavi çuhadan kaftan alırlar, dizlerine al çakşır ve ayaklarına sarı renkte yemeni veya çizme giyerler, bellerine de kaftanın üzerine kuşak sararlardı. Cebeci ocağı yeniçerilerle birlikte kaldırılmıştır (Dedeoğlu, 1992: 74).

Topçular: Kısmen top doldurmak hizmetlerini yerine getiren, kısmen de top namluları dökümünde ve kundak yapımıyla birlikte patlayıcı madde yapımında da çalışan sınıftı. Ocak zabitleri “Sertopi” veya “Topçubaşı” denilen bir ocak kumandanı ile Dökücübaşı, ocak Kethüdası ve çavuşçu gibi büyük zabitler çorbacı veya bölükbaşı, dökücü halifeleri isimlerinde diğer zabitler ve ocak katibi var idi (Uzunçarşılı, 1988: 59). Topçubaşılar, başlarına yeşil renkli çuhadan yapılmış kalafat giyerlerdi. Kalafata çapraz sarık sarılarak kullanılırdı. Arkalarına uzun kollu ve içine kürk kaplanmış kırmızı çuhadan yapılmış kaftan, bunun altına entari, dizlerine lacivert renkte çakşır ve ayaklarına sarı yemeni veya çizme giyerlerdi. Bellerine şal şeklinde kuşak sararlardı. Topçu eminleri, başlarına fıstıki yeşil bir kalafat takarlardı. Sırtlarına aynı renkte çuha veya setreden yapılmış cübbe, dizlerine kırmızı renkte çakşır, ayaklarına sarı renkte yemeni giyerlerdi (Dedeoğlu, 1992: 74).

Resim 30: Süvari Topçu Neferi, Piyade Topçu Yüzbaşı, Süvari Topçu Neferi (Brindesi Albümü).

Arabacılar: Topçu ocağına bağlı olarak on beşinci yüzyılda kurulmuştur. Top arabalarını çalıştırmak ve sürüklemekle görevli olan ve “Arabacı başı” adındaki birimin komutası verilmiş olan sınıftır. En büyük rütbe Arabacı başıdır. İlk defa Yavuz zamanında derecesi sancak beyinden aşağı olmak üzere arabacıbaşı’ndan bahseden kayıtlara rastlanır (Sertoğlu, 1958: 15).

Humbaracılar: İçi boş ve yuvarlak demirden yapılarak bomba vazifesi gören silahın ustaları ve kullanıcılarına humbaracı denir (Gökçeyurt, Yıldız, 2008). Yabancı ordularda eskiden “Borbardiya” denilen askerlerin karşılığı olan (muadil mevki) kale ve mevki muhaberelelerinde gözle görülmeyen hedefler üzerine “Havan” denilen ateşli silah/top ve “Humbara “ atmakla görevli sınıftır. Üç sınıfa ayrılırdı. Cebeci ocağına bağlı humbaracılar, Topçu ocağına bağlı humbaracılar, Kale Muhafazalarında bulunan humbaracılar (Sertoğlu, 1958: 145).

Resim 31: Humbaracı (Brindesi Albümü).

Ocağın Üniformaları; başlarına kuzu postundan kalpak, sırtlarına önce mintan ve bunun üzerine turuncu çuhadan yapılmış cepken giyerlerdi. Bacaklarına aynı kumaştan

şalvar, ayaklarına kırmızı renkte yemeni giyerler, bellerine şal kuşak sararlar ve bu kuşaklarının arasına kama veya hançer yerleştirirlerdi (Dedeoğlu, 1992: 79).

Sakalar: Yeniçeri çorbacılarından “saka başı” adında bir kişinin gözetiminde bulundurulmuş kapıkulu ocaklarının en alt sınıfıdır (Anonim, 1999: 21). Başkentten sefere çıkınca yol boyunca hiçbir ocak ayrımı yapmadan seferdeki bütün askerlere savaş süresince su dağıtımını yapan askeri sınıftır.

Resim 32: Soldaki Resim Orta Sakası (Fenerci, 1986: 70). Sağdaki Resim Saka (Ünver, 1958: 45).

Sakalar çalışırken her kısmı meşinden (deri) olan elbiseler giyerler, çoğunlukla başlarına kırmızı külah geçirirlerdi. Külahı da kırmızıya dönük renkte bir sarık sararlardı. Arkalarına deriden bir hayta, dizlerine yeşil çuhadan yapılmış şalvar, ayaklarına kırmızı yemeni giyerler, bellerine meşin takarlar, kemerin içine bıçak sokarlardı. Sol omuzlarına asılı bir kırbaç taşırlandı. Önlerine aşağı uzanan bir deri önlük sarkıtılırdı (Dedeoğlu, 1992: 80).

Lağımçılar: Teknik bir ocak olup görevleri kale kuşatmalarında, kaleleri yıkmak ve giriş yolları açmak için, toprağın altından kazıp, barutla doldurarak hisarları havaya

uçuran ocaktır. Lağımıcılar kapıkulu yayalarındandır. Bir kısmı cebeci ocağına bağlı çalışırken bir kısmı ise tımarlı olurlardı. Tımarcı Lağımıcıların başlarına “Amire Lağımıcı Başı” denilirdi (Uzunçarşılı, 1988: 131). Kalelerin sarılma ve savunmasında toprak altında yollar (dehlizler) kazarak ve lağım bağlayarak “lağım savaşı” yapmakla görevli mühendislerden oluşurdu. 1792 yılında ocağa yeni bir düzenleme getirilmiş, İstihkâmcılık, köprücülük, siper kazmacılık gibi kısımlar ilave edilmiştir.

1.2.2. Kapıkulu Süvarisi

Kapıkulu süvarileri bu askeri birlikler gureba-yı yesar, gureba-yı yemin, ulufeciyan-ı yemin, ulufeciyan-ı yesar, sipahi, silahtar birliklerine ayrılmıştır. 1. Murad zamanında Sipah ve Silahtar isminde iki bölük halinde kurulmuştur. Zamanla gelişerek Ulufeciyan-i yemin, Ulufeciyan-ı yesar, ve Gureba-yı yemin, Guruba-yı yesar bölükleri de eklenmiştir. Böylelikle altı bölük halkı denilmeye başlanmıştır. Süvariler rütbe olarak yaya ocaklardan üstündüler fakat kayıtlı er sayısı olarak düşüktüler. Ocağa alım yerleri ise saray ve saraya bağlı okul statüsündeki okullardan alınırdı (Eren, G., 1999: 553). Bu bölüklerin görevi savaş esnasında padişah ve otağını korumak, önden giderek ordunun önündeki yolları açmak ve köprüleri onarmaktır.

Gureba-yı Yesar: Savaşlarda olağanüstü yararlılık gösteren yabancılar ve yeni Müslümanlardan teşkil eden süvari birliğidir. Bölük tehlikeli görevleri başarıyla yerine getirmiş kişiler arasından seçilirdi. Harp sırasında en önemli görevlerden biri olan Sancak-ı Şerifin muhafızlığını yapmak bu bölüğün göreviydi. (Dedeoğlu, 1992 :82).

Gureba-yı Yemin: Gureba-yı Yesar sınıfının benzeridir.

Ulufeciyan-ı Yemin: Kapıkulu süvarisini altı bölüklerinden “Ulufeciyan” denilen ikisinden ilkinin adıdır. Ulufeciyan-ı yeminin görevleri yürüyüşlerde padişahın sağındaki Sipahların sağ tarafından yürürler, sefer sırasında Hükümdar sancağının sağına çadırlarını kurarlar, hazineyi bekler, mal ve para tahsili yaparlar.

Ulufeciyan-ı Yesar: Kapıkulu süvarisini altı bölüklerinden “Ulufeciyan” denilen ikisinden ikincinin adıdır. Ulufeciyan-ı yesarın görevleri yürüyüşlerde padişahın solundaki Silahtarların sol tarafından yürürler, sefer sırasında Hükümdar sancağının

soluna çadırlarını kurarlar, hazineyi bekler, mal ve para tahsili yaparlar (Dedeoğlu, 1992: 82).

Sipahi: Fatih Sultan Mehmet zamanında kurulmuştur. Kurulduğunda nüfuzlu devlet adamlarının ve komutanlarının oğulları alınırdı. Süvari ocağının en seçkin bölüğüydü. İmparatorluğun atlı kuvvetlerinin esas kısmını sipahiler teşkil ediyordu. Başlıca Asya'daki eyaletlerden tedarik edilmektedir ve çok iyi at binerler (Feyzi, 1933: 61). Padişahların camiye çıkışlarında ve sefer sırasında ikişer sıra halinde sağ taraflarında yürürlerdi. Sipah bölüğünün bir vazifesi de sefere giderken yol güzergâhını tespit etmek, siperleri kazdırmak, hükümdar çadırını korumaktı.

Resim 33: Anadolu Eyaletlerinden Bir Sipahi (Fenerci, 1986: 43).

Silahtar: Kapıkulu süvarileri arasında ilk kurulan bölüktür. Harem-i Hümayundan çıkan iç oğlanlardan meydana getirilmiştir. Daha sonra Galatasaray'daki İbrahim Paşa ile Edirne Sarayından Veledeş adıyla anılan Süvari evlatlarından da asker alınmıştır. Osmanlı Devleti'nde padişah, sadrazam, vezir gibi devlet büyüklerinin silahlarına bakan koruyan kişilerdir (Öztürk, 2014: 151). Fatih Sultan Mehmet zamanına kadar Padişahların arkasında yürürler, aşağı bölüklerde onların etraflarından giderlerdi. Ancak Padişahın yedek atları önünde Beyzadeler yürümeye başlayınca kendilerine bir kırmızı bayrak verilerek Padişahın sağında yürümeye başlamıştır. Kurulan Sipah bölüğünden sonra

padişahın sol tarafında yürümeye başlamışlardır. Sefere giderken askerlerin yollarını açıp temizlemek, köprüler kurmak, geçilmesi zor yolları imar etmek bu bölüğün göreviydi. Savaş alanında padişahın çadırının soluna çadırlarının kurarlardı ve Tuğculuk, Yedekçilik, Buçukçuluk gibi görevleri de vardı.

a. Tuğcular: Seferde Hükümdarın tuğlarını götürmek ile görevliydi.

b. Yedekçiler: Seferde Padişahın yedek atlarını savaş alanına götürmek ile sorumluydu.

c. Buçukçular: Hükümdar merasimle camiye çıktığında sadaka dağıtmak ile vazifelendirilmişti.

1.2.3. Eyalet Askerleri

Osmanlı Devleti mülki idare bakımından eyalet ve sancaklara ayrılmıştır. Eyaletlerin başına Beylerbeyleri, sancakların başına Sancakbeyleri unvanı alan idareciler atanmıştır. Bu idarecilerin emirleri altında bakmak mecburiyetinde oldukları askerler Eyalet Askerleridir. Barışta toplum huzurunu ve düzenini sağlayan bu birlikler savaş zamanı idarecilerinin emirleri altında savaşa katılırlardı. Mazeretsiz sefere katılmayan tımarlı siphinin dirliği elinden alınır, savaşlarda başarılı olanların ise dirliklerine zam yapılırdı (Eren, 1999: 533). Eyalet askerleri en verimli şeklini Kanuni Sultan Süleyman döneminde almış olup, on yedinci yüzyılda devletin her basamağında bozulma olduğu gibi bu birlikte de yaşanmıştır. 1847 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Eyalet askerleri Topraklı Süvari, Serhadkulu Süvarisi ve Yerlikulu Piyadesi olmak üzere üç ana dala ayrılmıştır.

1.2.3.1. Topraklı Süvari

Tımar, zeamet ve has sahipleriyle maaşları karşılığı emri altında bulunan askerlerden oluşmaktadır. Barış zamanında devletin kendilerine tahsil ettiği toprakla uğraşmak zorunda olduklarından bu ismi almışlardır. Topraklı Süvari iki gruba ayrılmıştır:

a. Kurucu

b. Cebeluler

1.2.3.2. Serhadkulu Süvarisi

Huduttaki kalelerde ve hudutlara yakın yerlerde görev verilen askeri kuvvetlere denir. Bu askerler süvari olup, akıncı adıyla zaman zaman düşman üzerine akınlar düzenlenirdi. Akıncılık uzun süre Evrenos, Turhan, Mihal ve Malkoç Oğulları gibi ailelerin uhdesinde kalmıştır (Eren, 1999: 554). Beş sınıfa ayrılmışlardır. Bunlar hayta, delil, beşli, gönüllü, leventtir.

Hayta: Haytalar akınlarda büyük cesaret göstererek en önde giden ve savaş kazanılmasında kahramanlıklar gösteren askeri sınıftılar. Yeniçeri Ocağı gibi düzenlerini bozunca kaldırılmıştır.

Delil: Asıl isimleri yol gösterici ve kılavuz manasına gelen “Delil” olmasına rağmen tehlikelere yiğitçe karşı koydukları, muharebelerde delicesine bir cesaretle ileri atıldıkları için “Deli” şeklinde kalmıştır. Akıncılar gibi atlı birliklerdir. İdarecileri sık sık değiştirilmesinden dolayı işsiz kalan bu sınıf, toplum huzurunu bozdukları için 1829 yılında kaldırılmıştır. Başlarına üstü siyah çuhadan, alt kısmı kuzu derisinden uzun, meslevi sikkesi formunda serpuş giymişlerdir.

Beşli: Eyalet ve Sancaklarda beş akçeli maaş aldıkları için isimleri beşli olan sınıftır. Askere yol açmak, yol göstermek gibi görevleri vardır. Ayrıca Vali veya bey yanında zabtiye işlerinde de kullanılırlardı.

Gönüllü: Kale Komutanı görevini üstlenen dizdarların emrinde Kapıkulu Ocaklarından Yeniçeri Ocağının dışında bir de Gönüllü Yeniçeriler vardır. Bunlar kalenin bulunduğu şehir ve kasabanın yerlisidir. Yeniçeriliğin ayrıcalığından yararlanmak için maaşsız olarak askerlik yapmaktaydılar. Serdarların komutasında savaşa katılırlardı. Savaşa katılan Gönüllü Yeniçeriler “Tashihi bedergah” kaydıyla asıl ulufe defterine geçirilerek Yeniçeri Ocağına katılırlardı. Yaşlı olanları kalede muhafızlık yaparlardı. Yeniçeri Ağasının isteği ve Hükümdarın oluru ile Yeniçeri Ocağına alınan bu yeniçerilerin maaş terfi ve kıyafetleri de mensubu oldukları Ocağın kanunlarına göre olurdu.

Levend: Aslında deniz askerleri olan levendler sahil beylerinin emri altında gerektiğinde denize açılırken, kapısız kalan bir kısım levend iç taraftaki beylerin yanına

giderek süvarilikte istihdam edilmişler ve böylece levend süvarisi adını almışlardı. Leventler üstlerine sarı harçlı, yeşil renkte bir yelek, altına kısa şalvar giyerlerdi.

1.2.3.3. Yerlikulu Piyadesi

Beylerbeyi ve Sancak Beylerinin komutası altında bulunan ve kale muhafızlığı vazifesindeki askerlere Yerlikulu denilirdi. Yerlikulu Piyadesi beş sınıfa ayrılır. Bunlar Müsellem, lağımçı, icareli, sekban ve azebdir.

Müsellem: Osmanlı Devleti kurulum aşamasında kurulan ilk askeri teşkilattı. Otuz askerden bir ocak oluşmaktaydı. Bir ocakta bulunan askerlerin beşine “Benevbet Ekşinci”, diğerlerine ise “Yamak” denilirdi. Görevleri top çekmek, yol temizlemek ve askerlere yardım etmektir. Müsellemelerin tek silahı baltadır. Yol yapmak için gerekli olan malzemeyi civar köylülerinden temin etmesi mecburidir. Tüfek kullanmaları yasaklanmıştır (Dedeoğlu, 1992: 87).

Lağımçı: Ordunun ağırlıkları ile geçirilmesi için mevcut bulunan köprüleri tamir etmek, yeniden köprü yapma, kalelerde barutla hasar meydana getirmek maksadıyla lağım denilen alt yolları açmak üzere görevlendirilen bir askeri sınıftır (Dedeoğlu, 1992: 87).

İcareli: Yerlikulu Piyadesinin beş sınıfından birisidir. Eyalet ve Sancaklarla, hudut ve şehir kalelerindeki topçu sınıflarını meydana getirmişlerdir.

Sekban: Sancaklardaki ile Eyaletlerdeki idarecilerin emrindeki bir asker sınıfıdır. Bunlardan ilkinin, yani Yerli kulu askerilerinden olanlarının maaşı devlet hazinesinden, ikincilerinin maaşı ise eyalet idare şekline göre gelirlere ödenirdi. Askere ihtiyaç olduğu zaman yerli kulu askerleri arasına katılan bir sınıf olduğu için düzenli bir askeri ocağın sınıfı değillerdi (Dedeoğlu, 1992: 87).

Azeb: Osmanlı Devletinin kuruluş zamanlarında oluşturulmuş bir askeri teşkilattır. Bu teşkilat Yeniçeri Ocağının kurulmasından sonrada devam etmiştir. Komutanlarına “reis” denilir. Azebler önce Anadolu’ da sonra Rumeli’de kurulmuştur. Osmanlı topraklarının çeşitli yerlerinde bulunan azaplar buldukları Eyaletin Beylerbeyi’nin emri altında idiler. Her Eyalet Azabı diğerlerinden ayrıydı. Yedişer orta ve odaya

ayrılmışlardı (Dedeoğlu, 1992: 86). Azap, ihtiyaç halinde sancaklardaki gençlerden toplanıp ordu ve donanamaya katılan askerdir (Öztürk, 2014: 152).

1.2.4. Deniz Askerleri

Osmanlı Devleti kuruluş yıllarında Türklerin denize alışkanlıkları yoktu. Bundan dolaydır Sultan Orhan kara askerlerini teşkil ve tanzim ettiği sırada deniz askerlerine mahsus ayrıca bir sınıf teşkil etmemiştir (Mirmiroğlu, 1946: 17). Osmanlı Devleti'nin denizle temasları, Karesi Beyliğinden aldığı Karamürsel ve Zonguldak'taki küçük tersaneleri işletmekle başladı. Yıldırım Beyazıt zamanında Rumeli'ye yerleşince Gelibolu'da büyük çapta bir tersane yaptırdı. Osmanlı deniz kuvvetleri gerçek anlamda Fatih sultan Mehmet zamanında kuvvetine ulaşabilmiştir. Boğazı ve sahilleri koruyabilmek için donanmayı güçlendirici faaliyetlerde bulundular. Donamamanın en güçlü olduğu dönem Kanuni Sultan Süleyman zamanında Barbaros Hayrettin Paşa'nın donanamaya katılmasıyla gerçekleşmiştir. Deniz Askerleri kuruluş zamanında tersane ocakları adı verilen birkaç ocaktan oluşur, "Savaş Sınıfı" ve "Tersane Sınıfı" olmak üzere iki bölümden meydana gelirdi (Anonim, 1999: 32). İki bölümünde amir ve komutanı "Kaptan Paşa" dır.

Resim 34: Denizci (Fenerci, 1986: 54).

1.2.4.1. Savaş Sınıfı

- a. Amele
- b. Forsa
- c. Taife
- ç. Erbab-ı timar ve zeamat
- d. Leventler

Osmanlı donanmasında kürekçilerin aslen avarız karşılığı temin edildiği daha sonra ocak şekline büründüğü görünmektedir (Bostan, 2006: 68). İki çeşit kürekçi vardı; bunlardan birisi İtalyanca Forsa denilen kürekçiler olup savaştaki esirlerden oluşurdu; bu sınıfın dışında Osmanlı halkının suçlularından bazıları da ceza olarak gemilerde kürek çektirilirdi. Her gemide forsalara vardiyalar nezet ederlerdi; bunların kaçmamaları için birer ayaklarından zincirle alabandalara çakılı bulunurlardı. Bu forsalarından başka devlet, kendi tebaasından avarız, haraç ve ispençe gibi vergilerden muaf olmaları karşılığında yirmi hanede bir donanma için kürekçi alırdı. Tamamı gayrimüslimlerden oluşurdu. Forsa yani esir kürekçilerini giyecekleri pamuklu gömlek bezleri Saruhan sancağının Tarhaniyat ve Akhisar kazalarında yapılıyordu (Uzunçarşılı, 1984: 483).

Leventler, genç, güçlü, kuvvetli deniz askerleridir. Yerli Kulu askerlerine benzerler ancak içlerinde Rumlar da çalıştığı için “Levend-i Rumi” de denilmiştir (Şevket, 1983: 10).

1.2.4.2. Tersane Sınıfı

Osmanlı deniz kuvvetlerinde ve tersane hizmetinde bulunan sınıftır. Zamanla gedikli sınıfı diyebileceğimiz bu sınıf sanatkârlardan oluşmaktadır. Maaşları diğer deniz kuvvetleri askerlerinden daha fazladır (Gencer, 2001: 15). Bu sınıfa bağlı olan ocaklar ise; azaplar, dümenciler, yelkenciler, kalafatçılar, neccarlar (dülger), topçular, vardiyalar ve sairedir.

Azablar: İmparatorluğun ilk deniz askeri 1300 yılında kurulan sınıftır. İlk etapta savaşçı sınıfını oluşturuyorlardı, sonradan donanmanın gemicilik, topçuluk hizmetlerinde ve tersanelerde de çalıştırılmaya başlanmışlardı (Güleryuz, 2004:27). Devşirmeden gelmeyip Türkler arasından ve vilayetlerden kefilli alınan ayrı bir sınıftır. Mühimme

defterleri arasındaki bazı kayıtlarda yalnız azablara tersane halkı denilmeyip azabların tersane halkı arasında bir sınıf olduğu görülmektedir (Mühimme defteri, 979: 10). Gemideki savaşçı sınıftır. Azab bölüklerinde “Reis”, “Odabaşı” ve “Aşçıbaşı” zabıt olarak bulunurdu. Gemi süvarisi olan azab reisine “Vardiyanbaşı” denilirdi. Reisten sonra odabaşı ve sonra aşçıbaşı gelirdi.

Yelkenciler: Tersane halkının bir sınıfı olup miri kalyonlarda yelken hizmetinde çalışırlardı (Sertoğlu, 1958: 340).

Kalafatçılar: İlk ve orta devirlerde acemi oğlanlardan ikişer akçe yevmiye ile tayin edilirdi. Sonradan iltimas ile hariçten adam alınarak içlerinden reis ve kaptan olanlarda görülmüştür (Uzunçarşılı, 1984: 410).

Vardiyanlar: Gerek tersanede ve gerek gemilerdeki muhafız efrada ve emirleri tebliğ eden donanma çavuşlarına da denilirdi (Uzunçarşılı, 1984: 407).

1.2.4.3. Deniz Kuvvetleri Subayları

Osmanlı Donanmasında kalyonların henüz ön plâna geçmediği XV. ve XVI. yüzyıllarda Kadırga döneminde, devlete ait gemileri yöneten bugünkü anlamda Tuğamiral rütbesinde olan gemi kaptanlarına “Hassa Reisi” veya “Kaptan” adı verilmiştir. XVII. yüzyıla kadar donanma ümerası bu isimle anılmıştır. Kalyon dönemine geçildiği 1682 yılından itibaren ise, Sultan IV. Mehmet döneminde (1648-1687) Kaptan Paşa’dan sonra gelen büyük amiraller için önem sırasına göre, Reis yerine Kapudâne, Patrona ve Riyâle gibi unvanlar, diğer kalyon ve gemi komutanları için ise “Kaptan” adı kullanılmıştır.

(https://www.dzkk.tsk.tr/icerik.php?icerik_id=126&tarmir=1).

Kaptan Paşa ile beraber kapudane, patrona ve riyale gemilerine sancak gemileri, kaptanlarına da sancak kaptanları adı verilmiştir (Dedeoğlu, 1983: 104). Deniz kuvvetleri subayları kaptanpaşa, kapudane, patrona, riyale, galata çavuşu, çıplak, kalyoncu, levend, levend rumiden oluşmaktadır.

Galata Çavuşu

Solak

Kullukçu

Levend-i Rumi

Levend

Resim 35: 16. Yüzyıl Osmanlı Donanma Askeri Kıyafetlerinden Örnekler
(Atabey, 1997: 4).

Kaptan Paşa (Kaptan-ı Derya): Kaptan Paşa Osmanlı bahriyesinin en büyük amiri ve donanmanın başkumandanıdır (Uzunçarşılı, 1984: 414). Bugünkü anlamda Kaptan Paşa olan kişi Deniz Kuvvetleri Komutanlığı görevini yürütmektedir. Hiyerarşide Padişahın altında ve diğer vezirlerin üstünde yer alırdı. Kaptan paşalar kendilerine verilen sancak ve eyalet gelirleri ile gemiler inşa ettirmiş, donatmış, personelinin ihtiyaçlarını karşılamış, seferde de donanmayı sevk ve idare etmiştir. Önceleri Derya Beyi adı ile anılan bu makam, Osmanlı Bahriye teşkilatının büyümesi ile XVI. yüzyıldan itibaren Kapudan-ı Derya (Derya Kaptanı) adını almıştır (<https://m.dzkk.tsk.tr/>).

Kaptan Paşa'lar başlarına sağ tarafı sırma şeritlerle süslü "Kallavi" başlığı takarlar, üstlerine yeşil atlastan ya da çuhadan yapılmış dört parçalı bir cübbe giyerlerdi. Bellerine şal kuşak sararlar, kuşağa kıymetli taşlarla süslü bir hançer takarlardı (Atabey, 1997: 3).

Resim 36: Kapudan Paşa (Fenerci, 1986: 52).

Kapudane: Rütbe 1682 tarihinden itibaren yaygınlaşmıştır. Hatta o tarihte kaptan paşadan sonra beylerbeyi veya mir-i miran rütbesinde miri kalyonların birinci veya baş kaptanı ve bir tuğ ile sancakbeyi rütbesinde ikinci kaptanı mevcut olup, üçüncü miri kalyon kaptanı yani riyale kaptan yoktu ve ikinci kaptandan sonra kalyon kaptanları geliyordu. Kapudane, tümgeneral olup bindiği geminin adı da Kapudane-i hümayun idi (Uzunçarşılı, 1984: 434).

Kapudâne, üstüne yeşil renkli Hint kumaşından, önü samur kürklü bir kaftan, içine de Sivas kumaşından koyu kahverengi bir entari giymiştir. Başında beyaz sarığ andırır bir serpuş, elinde yeşil renkli bir asâ, ayağında ise sarı deriden bir yemeni bulunmuştur (https://m.dzkk.tsk.tr/icerik.php?icerik_id=126&tarmir=1). Kapudanelerin, kaptanlık alameti olmak üzere ellerinde asası vardı. Asasının rengi yeşildi (Doras, 1992: 105).

Patrona: Patrona ferik amiral veya şimdiki tabirle Koramiral (visamiral) mukabilidir. Miri kalyonların ikinci kaptanı olup, tersanenin asayiş işlerinden sorumlu olmuştur. Bazen beylerbeyi bazen ise sancakbeyi rütbesinde olurdu ve gemisine Patrona-i Hümayun denilirdi (Uzunçarşılı, 1984: 434).

Patrona, üstüne yeşil Hint kumaşından, önü samur kürklü bir kaftan, içine de üstü işlemeli beyaz renk bir elbise giymiştir. Başında beyaz sarığı andırır bir serpuş, elinde mavi renkli bir asâ, ayağında da sarı deriden bir yemeni bulunmuştur (https://m.dzkk.tsk.tr/icerik.php?icerik_id=126&tarmir=1).

Riyale: Kontramiral veya liva amiral (Tuğamiral)'dir. Patronadan sonra gelir ve gemisine Riyale-i Hümayun delirdi (Uzunçarşılı, İ. H., 1984: 434). Riyâle, üstüne mavi renkli Hint kumaşından ve ortası samur kürklü bir kaftan, içine de Kapudâne gibi koyu kahverengi bir elbise giymiştir. Başında beyaz sarığı andıran bir serpuş, elinde mavi renkli asası, ayağında da sarı deriden yemenisi bulunmuştur (<https://m.dzkk.tsk.tr>).

Galata Çavuşu: Tersane halkından olan çavuş, Galata tarafının düzeni sağlamakla sorumlu bahriye amiridir. Galata Çavuşu mavi püsküllü fes takar, fesin ucuna saçaklı bir puşi sarardı. Kolsuz kısa bir salta, bacağına potur biçiminde mavi bir şalvar giyer, beline kuşak bağlardı. Bu kuşağa bir çift tabanca ile bir bıçak takar, ayaklarına kırmızı yemeni giyerdi. Bıçak ve tabancaların gümüş kaplı ve yaldızlı olması kurallar gereğidir. Sağ koluna bir çıpa ile bölük numarasını gösteren rakamlar dövülmüştür (Gökçeyurt, B., 2008).

Çıplak: Küçük Hüseyin Paşa'nın Kaptan-ı Deryalığı zamanında Tersaneye bağlı koruma görevlisi olarak istihdam edilen ve "Küçük Hüseyin Paşa Çıplakları" adıyla kurulan geçici erlerindedir. Tersanede, Derya Kaptanı'nın güvenliğini sağlayan çıplak erler başlarına mavi püsküllü bir fes takarlardı. Kırmızı çuhadan sırma işlemeli kolsuz bir cepken içine göğsü tamamıyla açık bulunan çok kısa kollu beyaz bir gömlek giyerlerdi. Kollarında da bir balık resmi ile cemaat ve bölüklerini belirten harf ve sayı dövme yaptırılırdı. Şalvarları menekşe mavisi kumaştan olup, boyları diz kapaklarının altına kadar inmekteydi ve paçalarında da beyaz renkte bir işleme bulunuyordu. Ayaklarına kırmızı deriden yemeni şeklinde bir ayakkabı giyerlerdi.

Kalyoncu: Kalyoncu sınıfı, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın hükümdarlığı zamanında kurulmuş olup, Kasımpaşa Meydanı'nda Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından "Kalyoncu Kışlası" adında bir kışla yaptırılmıştı. Kışlanın emir ve idaresi üst rütbeli bir subayın komutasına verilmiş ve idaresi Deniz Kuvvetlerinin diğer sınıflarından ayrılmış olduğundan, başlı başına bir ocak sayılmıştır.

Kalyoncular “Mukaddem” denilen; başlık külah üstüne giyilen bir fes ve üzerine sarılan ucu saçaklı bir puşiden oluşurdu. “Fermez” denilen elbiseyi giyerlerdi. Bu elbise kolsuz kısa bir salta ile kısa bir şalvardan oluşurdu. Bellerindeki kuşağın, başlarındaki puşi türünden olması şartı vardı. Kuşaklarında bir çift tabanca ile biri kısa diğeri uzun iki bıçak taşırldı. Tabanca ve kamaları gümüş kaplı ve altın yaldızlıydı. Yağmurlukları kahverengi çuhadan “Bornos” şeklindeydi. Yağmurluğun kenarları kırmızı ipekle süslenmişti. Bu bornoslar yakasında bir düğme ile iliklenir ve çoğu zaman sağ eteği, sol omuza atılırdı. Ayakkabıları da kırmızı deriden yemeni şeklindeydi.

Levend: Levendler kıyılarıdaki beylerbeyi ve sancak beylerine bağlı olduklarından idarecilerin parasal güçlerine göre sayıları değişmektedir. Bunlardan kapısız kalanları ülke sınırları içindeki eyalet ve sancaklara giderek oralarda süvari olarak kullanılmışlar ve bu yolla da “Levend Süvarisi” kurulmuştu. Padişah donanmasının tüfekçi erlerinden oluşan “Levend”ler, başlarına İtalyan baratalarına benzer kırmızı bir “Barata” takarlar, yine kırmızı, kenarları siyah harçlı bir yelek, yeleğin altına da uzun kollu beyaz bir gömlek ve mavi kısa bir şalvar giyerlerdi. Ayaklarına kırmızı bir yemeni, bellerine ise 30 cm genişliğinde sarı bir kuşak sararları.

Levendi Rumi: Padişah gemilerinin tüfekli erlerinden olan levendler arasında, Rumlardan da bazı erler vardı ve bunları ayırmak için “Levendi Rumi” adı veriliyordu. Bunlar adadaki Rum halkından alınıp, donamada görevlendirilen denizcilerdir. Levendi Rumi kıyafeti diğer levendlerin kıyafetlerinden farklıdır. Müslüman levendler kırmızı cepken giyerken, Levendi Rumiler mavi abani kumaştan kolsuz birer gömlek giyiyorlardı. Gömleğin yakasında özel resimde yapılmış sarı renkli aya vardı. Şalvarı çok açık maviye kaçan beyaz renkliydi. Bellerinde kama taşımak üzere beyazlı-mavili bir şal kuşak bulunuyor, aynı kumaştan başlarına da sarık şeklinde birer serpuş takıyorlardı. Ayrıca; kukuletası, kenarlıkları, etekleri, cep kapakları, kol kapakları ve omuzlarına kırmızı şerit geçirilmiş, sırtlarında taşıdıkları birer yağmurluk vardı (Atabey, 1997: 3-6).

1.2.5. 18.-19. Yüzyıllarda Batılaşmayla Oluşan Askeri Teşkilat

Osmanlı tarihinde orduda görülen ilk disiplinsizlik hareketi II. Selim döneminde ortaya çıkmıştır. Kanununin vefatından sonra II. Selim’in tahta çıkışında, cülus bahşişi yüzünden yeniçeriler bu padişahın saraya girmesini geciktirmişlerdi (Uzunçarşılı, 1988:

337). Sokullunun ölümünden sonra görülmeye başlayan idaresizlik ve tedbirsizlikler nedeniyle yeniçerilerde zaman zaman itaatsizlikler görülmeye başlanmıştır. Örneğin 1583 yılında maaşlarının ayarı bozulmuş akçeyle verilmesini bahane eden yeniçeriler, Beylerbeyi Mehmet Paşa'yla Defterdar Mehmet Efendi'yi öldürmüşlerdir (TSK Tarihi 3/3, 1981: 37). Osmanlı tarihçilerinden Cevdet Paşa da, tımar ve zeamet erbabının ve kapıkulu ocaklarının, özellikle yeniçeri ocağının bozulduğu konusunda, yukarıda açıklanan görüşlere benzer görüşleri ileri sürmektedir (Cevdet Paşa, 1976: 80).

1683 İkinci Viyana Kuşatması'ndan 1699 Karlofça Antlaşması'na kadar geçen süre Osmanlı Devleti açısından sonun başlangıcı olarak görülmektedir. Osmanlı Devletinin en kanlı, en buhranlı ve tehlikeli dönemini kapsayan bu yıllarda, koskoca imparatorluk, ikiyüz senede kazandığı yerleri kaybettiği gibi elinde kalanları da müdafaa edemeyecek bir hale gelmişti. Ordudaki bozuklukları peşpeşe gelen savaşlar da çok etkilemiştir. 1699'da sona eren onaltı sene sürmüş olan bir seri savaş bu konuda başta gelen olaylardandır. Bu savaşlar o zamana kadar şöyle böyle bozuk olan askeri mekanizmayı tamamen harap etmiştir (Şirin, 2002: 27). 1718 yılından başlayıp 1730 tarihine kadar geçen bu süre "Lale Devri" olarak adlandırılmış olup, Osmanlı Devleti'ndeki ilk yenilik hareketlerinin de başladığı dönem olarak görülmektedir (Şimşek, 2006: 70). 1717 yılında İstanbul'a gelen Fransız subayı De Rochefort, dönemin Sadaret Kaymakamı olan İbrahim Paşa'ya Osmanlı Ordusunda bir fen kıtası kurulması konusunda bir proje sunmuştur (Berkes, 2004: 47).

Padişah III. Selim, yıllardır tasarladığı reformlara başlamadan önce hem Avrupa devletlerindeki durumu yakından görmek hem de devlet adamlarının bu konudaki fikirlerini öğrenmek üzere bazı hazırlıklar yaptı. Ebubekir Ratib Efendi'yi 1793 yılında, elçi olarak Avusturya'ya gönderdi. Avusturya'da toplam 227 gün kalan Ratib Efendi, bunun 51 gününü Viyana'da, diğer günlerini de farklı bölgelerdeki askeri, hukuki, mali ve eğitim işlerini incelemekle geçirdi. İstanbul'a döndüğünde 500 sayfalık bir "Sefaratname" hazırlayarak bunu padişaha sundu (Berkes, 2004: 99). Gözlemlerini ve bazı eserlerden yararlanarak topladığı istatistikî bilgileri, en ince ayrıntısına kadar anlatmaktadır. Eserinin birinci bölümü olan ilk 400 sayfasında Avusturya ordusunun teşkilatlanma biçimini, eğitim ve disiplinini, askeri okullarda okutulan derslere kadar

ayrıntılı bir şekilde incelemiş ve bunları Osmanlı ordusuyla kıyaslayarak anlatmıştır (Özkul, 2005: 204).

III. Selim döneminde yeniçerilerin hiçbir işe yaramaz hale geldikleri iyice anlaşılıyordu. Zira tamamı talimsizdi, hala keçeyle kılıç çalışıyorlar ve destiye kurşun atıyorlardı. Sultan Selim bu ocağın ıslahının imkansız olduğunun farkına vararak yeni bir ordu kurmayı ve daha sonra da yeniçerileri kaldırmayı düşünen ilk padişahı. Bu gaye ile Nizam-ı Cedid ordusunu kurmuştu ama istediği başarıyı elde edemedi vefat etmiştir (Şirin, 2002: 28).

Nizam-ı Cedid

Osmanlı Devletinde askeri alanda ilk olarak modern bir ordu kurma fikri Sultan I. Mahmut döneminde (1730-1754) oluşmasına rağmen, daha sonra sultan III. Selim'in özellikle orduda Avrupai tarzda eğitilmiş ve giyimli, yeni düzenli bir ordunun kurulması için Batılılaşma yönünde reform özelliği taşıyan girişimler yapması, Osmanlı Devletinde ilk önemli reform hareketine girişen padişah olarak, III. Selim'in kabul edilmesinin nedeni olarak görülmektedir (Koca, 2009: 68).

Kanunnamenin hangi tarihte yazıldığı bilinmemektedir. Kanunnamenin Nizam-ı Cedid ortalarının on iki bölükten ibaret olduğu, bu bölüklerin altısının sağ kol, altısının sol kol bölükleri olarak adlandırıldığı anlaşılmaktadır (Çaldırcı, 1972: 5).

III. Selim tarafından, 1792 yılında kurulan ordunun askerleri Avrupai tarzda bölük, tabur ve alaylara ayrılmış ve eğitimleri yine Avrupai tarzda verilmiştir. İki alay piyade ile iki bölük süvariden oluşan ordu her bölük 80-100 kişiden ibaret olup piyadeler, Fransız modelli bir tüfek ile eğri bir kılıç kullanacaklardı. Tüfegin ucunda daimi bir süngü bulunacaktı. Ordu mensupları kırmızı çuhadan kısa bir ceket, mavi bir pantolon giyeceklerdi. Piyadeler kırmızı külahlarıyla, süvariler de sarı külahlarıyla birbirinden ayrılacaklar idi. Alayların karargâhları biri Selimiye'de, diğeri Levend'de idi (Küçükerman, 1988: 20).

Osmanlı ordusunun tümünü birdenbire Avrupa ordularının kıyafetlerine uygun hale getirmek mümkün olmadığından, eski üniformaların Avrupa üniformalarına uygun hale

dönüştürülmesi ile yetinilmiştir (<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083&/II.-Abdülhamid-Dönemi-Askeri-Kıyafetleri-/-Sadık-Tekeli>).

Nizami Cedit
Subayı İkinci
Orta

Nizami Cedit
Birinci Orta

Nizami Cedit
Binbaşısı
Kolağası

Nizami Cedit
Subaylarından
Kolağası

Nizami Cedit
Neferi

Resim 37: Nizami Cedit Askerleri Minyatürleri (Sevin, 1990: 279-83).

Subaylar Resim 37'deki gibi bir boy cepkeni giyerlerdi. Nizami Cedit boy cepkenlerinin Avrupa kıyafetleri sanılsa da aslında on dördüncü yüzyılda Yeniçerilerin ilk kurulduğu zaman kabul edilen kıyafet olduğu anlaşılmaktadır. Nizami Cedit subayları, elbiseleri ne renk olursa olsun, başlarına kırmızı barata giyerlerdi. Teşkilatta rütbelere yukarıdan aşağı: Binbaşısı, Sağ Kolağası, Bölük Başı, Mülazımı Evvel, Mülazımı Sani, Alemdar ve Çavuş idi. Binbaşısının diğer subaylardan başlıca farkı siyah bir boy cepkeni giymesidir (Sevin, 1990: 112).

Resim 38: Nizam-ı Cedid Askeri (Fenerci, 1986: 39).

Resim 39: III. Selim'in Padişahlık Döneminde Nizamı Cedid Askerinin Resmigeçidi (Küçükerman, 1988 : 82).

Yeniçerinin başlatmış olduğu Kabakçı Mustafa isyanında Nizamı Cedid kışlalarına saldırılmış ve III. Selim'in şehit edilmesiyle 1807 yılında kaldırılmıştır.

Sekban-ı Cedid

Sultan Selim olaylarından sonra, Alemdar Mustafa Paşa'nın Teşvik ve desteği ile Yeniçeri Ocağı bir yana bırakılarak yeni modern bir askeri birlik kurulması denendi. III. Selim'in kurduğu "Nizam-i Cedid" askerine benzer "Sekban-ı Cedid" ocağını oluşturdu (Çadırcı, 1963: 63). 1808 yılında kurulmuş ve aynı yıl içerisinde kaldırılmıştır. Kıyafetleri ise; aba, dizlik ve tozluk ile Rumeli halkına ait yedi, sekiz terekli çuha kalpaktan şubara giyilirdi (Doros, 1992: 91).

Muallem Eşkinci

Mora'da hizmet etmekte olan ve yeni yöntemler üzerine kurulmuş ve eğitilmiş olan Mısır Cihat askerlerinin zaferlerinden etkilenen Sultan II. Mahmud'un fermanı üzerine toplanan danışma meclisi kararı gereğince, 1826 yılında Yeniçerilere "Bütün" denilen 51 Cemaat Ortasının her birinden 150 er hesabıyla muallem er sınıfına toplam 7650 er yazdırılmış ve bunlara "Muallem Eşkinci" adı verilmiştir. Nizami Cedid'den sonra ikinci talimli sınıftır. Yeniçerilerin son isyanı ile kaldırılmıştır.

Asakir-i Mansure-i Muhammediye

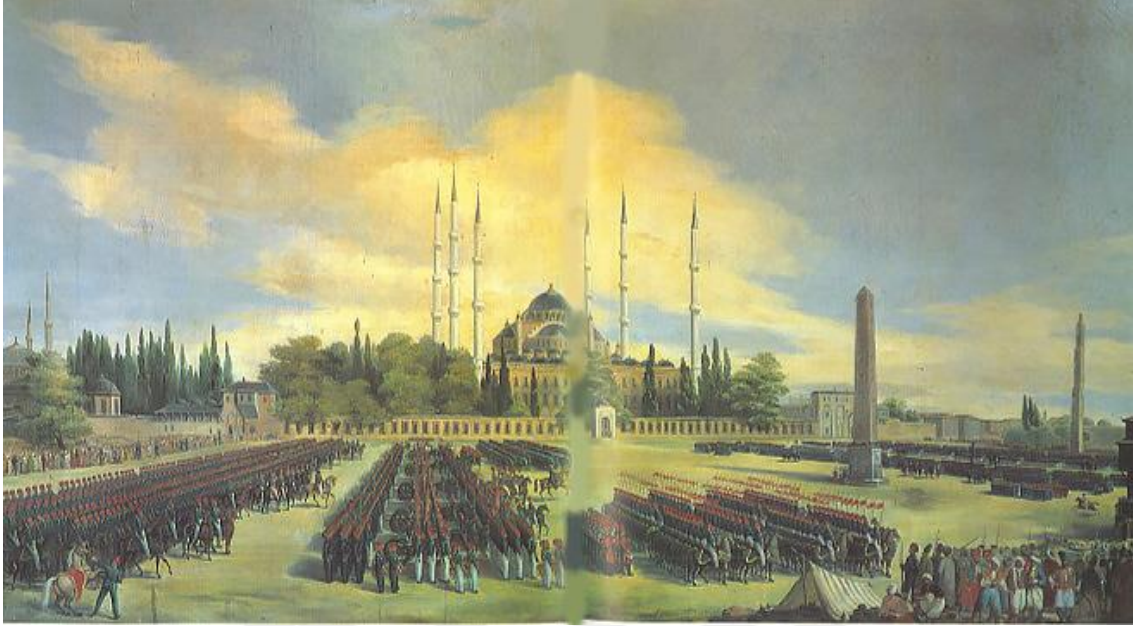
Sultan II. Mahmut tarafından 1826 yılında kurulmuştur. 1826 yılından itibaren batılı anlayışla yönetilen askeri teşkilat oluşturulmuştur (Koç, 1993: 9). Bu ordunun en büyük subayına "Serasker" adı verildi. 1831'de İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan birliklere "Hassa", Asya yakasındaki bulunan birliklere "Mansure" adı verildi. Ordunun subay ihtiyacını karşılamak üzere 1834 yılında Harbiye Mektebi kuruldu, Avrupa'ya öğrenci gönderildi. Aynı yıl içerisinde Redif adı altında yedek birlikler kuruldu ve yeni ordunun adı Asakir-i Nizamiyye'ye çevrildi. (Anonim, 1999: 34). Asakir-i Mansure'ye ordusunun kıyafetleri daha kuruluş aşamasında belirlenmiştir (Şirin, 2002: 54). Bu belirlenen üniforma tasarlanıncaya kadar Nizamı Cedit üniformalarına benzer bir kıyafet kabul edildi. Asıl değişiklik 1827 yılında yapılmış, kışlık ve yazlık olmak üzere üniformanın nasıl olacağı, ne resimde yapılacağı ve gerekli malzemelerin nerelerden temin edileceği kanunla düzenlemiştir (Kütükoğlu, 1981: 509). 1827'de On dokuzuncu asır İngiliz ve Fransız üniformaları esas tutularak tam Avrupa askerleri gibi setreli pantolonlu, apoletli ve çift düğmeli üniformalar kabul edildi (Sevin, 1990: 115).

Asakir-i mansure binbaşılıarı, başlarına yedi sekiz dilimli çuha kalpaktan, Rumeli halkının giydiği, “Şupare” adında bir başlık giyerek, bunun üzerine lahorşarlı sarar, sırtlarına kadifeden sırma çaprazlı “Boy Cepkeni” bacaklarına da” Sıkma” denilen dar bir şalvar giyerlerdi. 1828 yılından sonra Şupare başlık yerine “Fes” giydirilmiştir (Tezcan, 2008: 29). Kolağalarıyla bunların mülazımları, başlarına yine “Şupare” giyerler, bunun üstüne de Bağdat usulü şal sarar, sırtlarına çuhadan kısa cepken, bunun altına da kısa entari, bacaklarına sıkma giyerlerdi. Yüzbaşılara, bunların mülazımları, sancaktar ve çavuşlar da şaldan başka aynı elbiseyi giyerlerdi. Erler ise yalnız şupare, talim abası ve çuhadan kısa entari, çuhadan yelek ve karacalar kuşağı giyerler, omuzlarına hamail biçimde bir palaska takarlardı. Kesim tekniği açısından Potur ve sıkma aslında bir pantolona geçiş basamağını oluşturmakta olduğu söylenebilir. Ordunun ayakkabısı “Serhadli” adı verilen ayağı saran yandan kopçalı bir ayakkabıydı (Kütükoğlu, 1981: 519). 1828 yılında orduya serhadli yerine “Kalavre” denilen bir tür yemeni verilemeye başlandı (Tezcan, 2008: 29). 1831 senesinde kışın kundura çizme, bayramda “Lapçim” verilemeye başlanmıştır. Lapçim; Gaytanla bağlanan kulaklı mesttir (Koçu, 1969: 167).

Subaylar için yağmurluk görevini görmek ve eski tarz bornozlara benzemek üzere “Harmaniye” kabul olunmuştur. Harmaniye asker pelerinin ismi olup II. Mahmut Han döneminde ordu ve zabıtlar arasında omuza kolayca atılabildiği için moda olmuştur. Çeşitli askeri sınıfların birbirlerinden ayırt edilebilmeleri için, piyade sınıfında ay yıldızlı, topçu sınıfında top ve yanar gülle, süvari sınıfında düz düğmeler kabul edilmiştir. Asakir-i Mansure-i Muhammediyye Kanunnamesi göre giyim kuşamları; Binbaşı dışındakiler her yıl, barış zamanında birer takım elbise, birer serhatli yemenisi ve savaş zamanında birer yağmurluk verilecek, ayrıca kasım ayına mahsusen de bir çift çizme verilecektir (Keleş, 2006: 228).

Ayrıca Asakir-i mansure Kanunnamesinde jandarmanın kıyafet ve teçhizatlarıyla diğer ihtiyaçlarının neler olduğu ve bunlarla ilgili ödenmesi gereken bedel ayrıntılı gösterilmiştir. Bu belgeye göre jandarmaya her sene kışlıkta dahil olmak üzere bir kat elbise, beyaz pantolon ve fes parası verilecekti. Mansure piyadesinin beyaz pantolon giydiği dikkate alındığında kıyafetin Darü’ş-şura-yı Askeri’de teklif edildiği şekliyle düzenleneceği anlaşılmaktadır. Elbise haricinde jandarmalara iki senede bir yağmurluk,

ayda bir çizme verilecekti. Palaska, süngü ve matara gibi teçhizatları bulunuyordu (Özcan, 2017: 188).

Resim 40: Sultanahmet Meydanı'nda Asakir-i Mansure-i Muhammediye konulu tablo ve yeni askeri sistem. Francois Dubois, Dolmabahçe Sarayı Koleksiyonu (Küçükerman, 1988: 76).

1.2.6. Osmanlı Askeri Rütbeleri

II. Abdülhamid döneminde yapılan yeni düzenlemeye göre, askeri rütbeler şu şekilde sıralanmıştır:

- Mülazım-1 sani (Teğmen)
- Mülazım-1 evvel (Üst teğmen)
- Yüzbaşı
- Kolağası (Önyüzbaşı)
- Binbaşı
- Kaymakam (Yarbay)
- Miralay (Albay)
- Mirliva (Tuğgeneral)

- Ferik (Tümgeneral)
- Müşir (Mareşal)

Osmanlı Ordusu'nun ihtiyacı olan subaylar okuldan ve alaydan yetiştirildikleri için “mektepli” ve “alaylı” diye iki bölüme ayrılırdı.

Piyade ve süvariler Harp Okulu'ndan, topçu ve istihkâmlar ise Mühendishanesinde yetişir ve mülazım-ı sani olarak mezun olurlardı. Başarılı olanlardan Erkan-ı Harbiye'ye ve mümtaz sınıflarına ayrılanlar üç yıl daha okuyarak yüzbaşı ve yüzbaşılardan Erkan-ı Harbiye'ye mensup olanlar sekiz ay Sınıf-ı Selase-i Askeriye 'de bulunduktan sonra kolağası olarak Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi'ne veya Ordu Erkan-ı Harbiyelerine tayin edilirdi.

İdare Zabitanı: Yazı işleri ve idari görevlerde bulunan alay emirleriyle, alay ve tabur kâtipleri ve tabur kâtibî yardımcıları ordu idari subayı sayılırdı.

Sıhhiye Zabitanı: Doktor veya eczacılar Mekteb-i Tıbbiye-i Şahaneden, veterinerler Mekteb-i Harbiye-i Şahaneden yüzbaşı olarak mezun olurlardı.

İmamlar: Her piyade ve topçu tabur ve alaylarında askerlere dini görevlerini yerine getirmede yardımcı olmak üzere bir imam bulunurdu. Bunlar da zabitanadan sayılırdı.

Küçük Zabitan: a) Piyade Sınıfında: Bölük emini, çavuş ve başçavuşlar. b) Süvari Sınıfında: Bölük emini, çavuş vekilli, çavuş ve başçavuşlar. c) Topçu Sınıfında: Bölük emini, çavuş, başçavuş ve cephe çavuşu olarak geçen rütbe sahiplerine denilir (Askeri Müze ve Kültür Komutanlığı Yayınları, 1986: 14-16).

1.3. Konu İle İlgili Araştırmalar

Mahmut Şevket Paşa “Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti” adlı kitabında 19.-20. yy. arasındaki süreçte kullanılan askeri kıyafetleri tarih sıralaması doğrultusunda ve dönemin padişahlarıyla birlikte değerlendirerek incelemiştir. Askeri kıyafetleri kullanılan kumaş türleri, model özellikleri ve renkleri açısından inceleyerek belgelendirmiştir.

Pınar Bolel Koç “Osmanlı Askeri Kıyafetleri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Osmanlı askeri üniformalarını resimli belgeler üzerinden inceleyerek görüntüleri tasvir etmiştir.

Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı Yayınlarının “Osmanlı Askeri Teşkilat ve Kıyafetleri 1876-1908” adlı eserde tüm kılık ve kıyafet uygulamaları resimlerle anlatılmış ve bu üniformaların kullanılma amaçları ile birlikte kullanım alanları hakkındaki bilgiler belgelendirilmiştir.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı “Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı” adlı kitaplarında Osmanlı deniz kuvvetlerinin müminme defterleri ile detaylı teşkilat yapılanması hakkında bilgi vermiştir.

Figen Atabey’in “Tarihten Günümüze Deniz Kuvvetleri Personel Kıyafetlerinin Geçirdiği Aşamalar” adlı dergisinde Deniz Kuvvetleri personel kıyafetlerinin 1363 yılından 1989 yılına kadar, Genelkurmay Başkanlığı tarafından yapılan değişiklikler ile ilgili bilgilerle birlikte Osmanlı Deniz Kuvvetlerinin Üniformalarını ele almıştır.

Özlem Salman’ın “Yenileşme Sürecinde Osmanlı Askeri Kıyafetlerindeki Dokusal Aksesuarlar” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Osmanlı Devletin Batılılaşma sürecindeki askeri üniformalarında bulunan dokusal aksesuarlar, kullanılan malzemeler ve teknikler ile ilgili bilgiler belgelendirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Oğuzlar, Orta Asya’daki yurtları Horasan’dan Anadolu’ya gelirken, milli ve kültürel kimliklerini belirleyen değerlerini de birlikte getirdiler. Göçebe hayatından edindiği askeri bilgi ve başarı, ordu millet anlayışı ve cihat arzusu Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan, beylikten imparatorluğa uzanışı ve devletin yıkılışına kadar 624 yıllık sürecinin bu denli uzun olmasını sağlamıştır. Zamanın ihtiyaçlarına ayak uydurması ve teşkilatlanma yeteneğinin zengin olması Osmanlı Askeri Ordusunun değişimi ve gelişimini desteklemiştir. 624 yıllık Osmanlı Devleti askeri teşkilatı ve üniformaları zamanın ressamı, nakkaşları ve seyyahları sayesinde belirli dokümanlara aktarılmıştır. Osmanlı Devleti’nin son zamanlarında gelişen müzecilik anlayışı sayesinde ise kültürel mirasımızın geleceğe aktarılmasına olanak sağlanmıştır. Müzelerde bulunan bu kültürel

mirasın belgelendirilerek kayıt altına alınması, atalarımızdan gelen mirasımızı korumak ve gelecek nesillere aktarmak açısından önemlidir. Araştırma konusunun yer aldığı Harbiye Askeri Müzesi; bir tarihi devri kapatıp diğerini açan Fatih Sultan Mehmet; İstanbul’u fethetmesinden sonra “Aya İrini Kilisesi” silah ambarı olarak kullanılmıştır. Üç yüz sene kadar silah ambarı olarak kullanılmaya devam eden Aya İrini Kilisesi; dönemin hükümdarı Üçüncü Ahmet tarafından on sekizinci yüzyılda, restore edilerek, silahların sivil halk tarafından gezilip, görülebileceği bir yapı haline getirilip Osmanlı’daki ilk “Askeri Müze” kavramı oluşturulmuştur (http://tr.wikipedia.org/wiki/Asker%C3%AE_M%C3%BCze).

Bu araştırma, Harbiye Askeri Müzesi’nde yer alan Osmanlı askeri üniformalarının kumaş, renk, kesim, dikim tekniği ve süsleme özelliklerini incelemek ve belgelemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda;

- 19.-20. Yüzyıl Osmanlı Askeri üniformalarının koleksiyon ile ilgili bilgileri, üniformalarda kullanılan malzeme ve üniformaların model, kesim, dikim ve süsleme teknikleri ile ilgili bilgiler nelerdir? Sorusuna cevap aranmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Osmanlı Devleti sadece Türk milletinin değil, tüm dünya ülkelerinin örnek aldığı bir toplumdur. Gerek askeri eğitimi gerek teşkilatlanmaya gerekse düzene verdiği önem birçok ulusu örnek almaya yöneltmiştir. Her devlet başkanlarında olduğu gibi Osmanlı Padişahları da askeri teşkilata ayrı bir önem vermiştir. Osmanlı devletinin yıkılmasıyla kurulan Türk devleti bırakılan bu mirasın tek varisi olarak sahip çıkmalı ve gerekli önem verilmedir.

Müzeler geçmiş kültürlere ait eserlerin korunduğu ve sergilendiği önemli merkezlerdir. Ancak bazı eserlerin zaman içerisinde yıpranması ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalması nedeniyle bu eserlerin detaylı olarak incelenmesi, belgelenmesi ve kayıt altına alınması oldukça önemlidir. Harbiye Askeri Müzesi de Osmanlı askeri üniformaları ile silah ve mühimmatların korunarak sergilendiği bir kurumdur. Osmanlı devletinden devir alınan bu eserlerin incelenmesi ve belgelenmesi için bu araştırma önemlidir. Araştırma sonucunda Harbiye Askeri Müzesinden bulunan 19.-20. Yüzyıllar arasında kullanılan

Osmanlı askeri üniformaları, kullanılan malzeme, model ve üretim teknikleri açısından incelenerek belgelendirildiğinden kaynak oluşturmakta ve gerekirse reprodüksiyon çalışmaları için veri sağlamaktadır. Osmanlı devletinin bu denli önemli emanetlerini, gelecek nesillere bilimsel yollarla aktarmak ve bu eserlerin yok olmalarını önlemek için bu çalışma önemlidir.

BÖLÜM II

MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada mevcut durum ortaya konmaya çalışıldığından tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar 2009: 77). Araştırmanın literatür taraması için konu ile ilgili kitap, tez, makale, bildiri, süreli yayınlardan ve albümlerden yararlanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Harbiye Askeri Müzesi'nde yar alan 19.-20. Yüzyıllara ait Osmanlı Askeri Üniformaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubun belirlenmesinde Tabakalı örnekleme modeli kullanılmıştır. Bu yöntemde evren benzer alt evrenlere (tabakalara) ayrıldığından alt evrene ait varyansların daha küçük olmasına, dolayısıyla daha küçük örneklemlerde daha temsili istatistiklere ulaşılabilir. Bir de bu tür örneklemenin alt gruplar arasında karşılaştırma yapılmak istendiğinde uygun olduğu söylenebilir (Balcı, 2009: 93). Araştırmanın örneklemini evrende bulunan üniformalar arasından askeri bölük ve sınıf farklılıkları ile üniformaların model ve kesim özellikleri farklı 20 adet askeri üniformadan oluşmaktadır.

2.3. Sayıtlar

Araştırmanın yapısında geçerli olabilecek varsayımlar aşağıda belirtilmiştir:

- İnternette yapılan taramalar ve literatürden elde edilen bilgiler doğrudur.
- Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular ve değerlendirme sonuçları doğrudur.

2.4. Sınırlılıklar

Araştırma, konu olarak Harbiye Askeri Müzesinde bulunan seksen adet Osmanlı askeri üniformaları arasından yirmi adet üniforma ile sınırlandırılmış olup, bunun dışındaki diğer üniformalar araştırma kapsamına alınmamıştır.

Araştırma, yer olarak Osmanlı askeri üniformalarının sergilendiği müzeler arasından sadece Harbiye Askeri Müzesiyle sınırlandırılmıştır.

Bu araştırma 5 Eylül 2011- 10 Nisan 2019 tarihleri ile sınırlandırılmıştır.

2.5. Veri Toplama Tekniği

Araştırmanın literatür taramaları ansiklopedi, kitaplar, makaleler, arşiv kayıtları, nizamiyeler, albümler, elektronik arşiv kaynakları, askeri kıyafet kararnameleleri ve internet kaynakları tarama yoluyla elde edilmiştir.

Araştırmada veri toplamak amacıyla gözlem fişi hazırlanmıştır. Gözlem fişinin hazırlanmasında daha önce yapılmış çalışmalardan yararlanılmış, üniformaların incelenmesi ile elde edilmek istenen bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir. Gözlem fişinde üniformanın koleksiyondaki kayıt bilgileri, üniformanın üretiminde kullanılan kumaş ve yardımcı malzeme bilgileri ve yine üretimde kullanılan dikiş ve süsleme teknikleri ile ilgili bilgiler yer almıştır. Her bir örnek bu bilgiler doğrultusunda incelenerek değerlendirilmiştir. Ayrıca üniforma örneklerinin fotoğrafları çekilerek, ölçüleri ile ilgili bilgileri kayıt altına alınmıştır. Ancak ölçülerin kullanılması ile ilgili müze yönetimi tarafından izin verilmediği için sadece teknik çizimlere yer verilmiştir.

2.6. Veri Analiz Tekniği

Araştırmada kullanılmak üzere oluşturulan gözlem fişi doğrultusunda her bir üniforma koleksiyondaki kayıt bilgileri, üniformanın üretiminde kullanılan kumaş ve yardımcı malzeme bilgileri ve yine üretimde kullanılan dikiş ve süsleme teknikleri ile ilgili bilgiler açısından incelenerek gerekli bilgiler gözlem fişlerine kaydedilmiştir. Üniformaların görsel belgelerinin oluşturulması amacıyla fotoğraf çekimi yapılmıştır. Ön ve arkadan görünüşü ile kol, yaka, cep, aksesuar, kumaş ve astar detayları ayrı ayrı fotoğraflandırılmıştır. Üniformaların teknik çizimleri yapılarak, kalıp özelliklerini

belirlemek amacıyla ölçüleri alınmıştır. Teknik çizimler bilgisayar ortamında “Corel Draw” programı kullanılarak hazırlanmıştır.

Gözlem fişleri doğrultusunda incelenen örneklerin genel özelliklerini belirlemek amacıyla üniformalarda kullanılan kumaş türü, astar kumaşı, kapamada kullanılan malzemeler, kumaş renkleri, astar renkleri, iplik renkleri, süslemede kullanılan renklerin kullanım yerleri, kesim teknikleri ve süsleme teknikleri ile ilgili tablolar hazırlanmış, her bir örneğe ait bilgiler bu tablolarda uygun yerlere işaretlenmiştir. Tablolar sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda grafikler oluşturulmuştur. Üniformaların dikim tekniğinin hepsinde aynı olması nedeniyle bu grafiğe yer verilememiştir.

2.7. Tanımlar

Astar: Elbiselerde kumaşları daha dayanıklı hale getirmek için altlarına konulan bez ve kumaşlar (Kılınç, 2008: 123).

Apolet: 1. Subaylarda rütbeyi göstermek için üniformaların omuzlarına takılan işaretli parça, omuzluk. 2. Giysilerin omuzlarına süs olarak takılan parça (Güneş, 2009: 205).

Çakşır: Diz kapağından aşağısı, baldırı örten kısmı birden daralan ve baldırı tozluk gibi saran, belden uçurluğuna geçmiş bir uçurla bağlanan ve iç donunun üzerine giyilen erkek giyimi (Anonim, 1986: 30).

Kuş: Giysilerin kolları ile bedenlerinin birleştiği yerde kol altına dikilen küçük kare parça, bu sayede kol rahat hareket edebilir (Kılınç, 2008: 127).

Pat: Giysilerin kapanma yerlerine kumaş eklenerek yapılan kenar (Kılınç, 2008: 127).

Potur: Arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir pantolon (Anonim, 1986: 33).

BÖLÜM III**BULGULAR**

HARBİYE ASKERİ MÜZESİNDE BULUNAN ASKERİ ÜNİFORMALARDAN
ÖRNEKLER (GÖZLEM FİŞLERİ)

Örnek No : 1 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Jandarma Kaymakamı (Yarbay) Üniforması.

Çizim No : 1

İncelenme Tarihi : 09.12.2018

İlgili Koleksiyon : Harbiye Askeri Müzesi Deposu

Koleksiyonun Açık Adresi : Harbiye Askeri Müzesi

Koleksiyona Geliş Tarihi : Bilinmiyor

Koleksiyona Geliş Biçimi : Devir

Koleksiyondaki Yeri : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu

Onarım Görüp Görmediği : Ceketin arka sol kup kumaşında deforme olup, elde örme tekniği ile onarım yapılmıştır.

Bugünkü Durumu : Sağlam durumda olup, giyside lekeler görülmektedir.

Tarihlendirme : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi.

Türü : Jandarma Kaymakamı (Yarbay) Üniforması

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astarlık kumaş, kolunda ise desenli pamuk saten kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, agraf, kapitone yapımında elyaf, ay yıldız düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Cekette 0,5 cm genişliğinde sırma şerit, 0,3 cm kalınlığında biye, Maraş işi için nakış ipliği ve kurtçuklar kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceket lacivert, kollarının bant kısmında ve yakadaki bantta kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket belden dikişlidir. Üst beden astar kumaşı yağ yeşili, etek astar kumaşı petrol yeşilidir. Kol astarında üzeri beyaz desenli, krem rengi kumaş kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert, astar, kol teyel dikişi ve kapitone dikişinde krem rengi iplik, düğme ve ilik dikişlerinde siyah renk iplik, düğmelerde altın rengi kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Kol ve yakadaki kumaş bantlar kırmızı, Maraş işi tekniği ile işlenen nakışları gümüş rengi, şeritlerde ise altın ve gümüş renkleri kullanılmıştır. Ayrıca ön ortasında bulunan biye kırmızı renktedir ve omuz üzerinde bulunan köprülerdeki kurtçuklarda gümüş rengi kullanılmıştır.

Giysin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön bedende bel hattında beden ve etekte pens uygulanmıştır. Ön etek parçası arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Arka etek kup dikiş yerinde 1 cm genişliğinde pili uygulanmıştır. Kapalı yırtmaç üzerinde arka kuptan çıkan ve üstte dar olup aşağıya doğru genişleyen üçgen bir parça yerleştirilerek model uygulaması yapılmıştır. Üçgen parçanın üst ve altına birer adet düğme dikilmiştir. Model boyu diz hizasında tasarlanmış ve etek ucunda açma işlemi uygulanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketle iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılarak dirsek hattında birleştirilmiştir. Kol ucuna ön ortasında 11 cm, yanlarda 7 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği : Ön ortasında yakadan bele kadar dışa hafif kavisli, etek ucuna kadar düz devam eden basit kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde 9 adet düğme kullanılmıştır. Bel hattından 3 cm yukarıda 2'şer cm aralıklarla 2 adet agraf yer almaktadır. Ön etekte ise ilik düğme çalışması yapılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka ortasında belden başlayarak etek ucuna kadar devam eden model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin sol ön beden astarına, beden hattında fleto cep çalışılmıştır.

Süslleme Tekniği: Ceketin kol ve yakasında farklı bir kumaş ile bant çalışması uygulanmıştır. Bantların üzerine Maraş işi tekniği ile nakış işlenmiştir. Koldaki nakış deseninin üstüne iki farklı renkte 4 sıra şerit dikilmiştir. Omuzlardaki apoletlerde kurtçuk tutturma tekniği uygulanmıştır. Kapama payı ve arka yırtmaç kenarı ile arka yırtmaç üzerindeki üçgen parçanın dış kenarına biye çalışılarak süslleme yapılmıştır.

Giysin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Ön üst beden astarında baklava şekli de kapitone tekniği çalışılmıştır. Astar yırtmacında etek ucundan 20 cm içeride kalacak şekilde, 3 cm genişliğinde pile çalışması yapılmıştır. Astar, makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

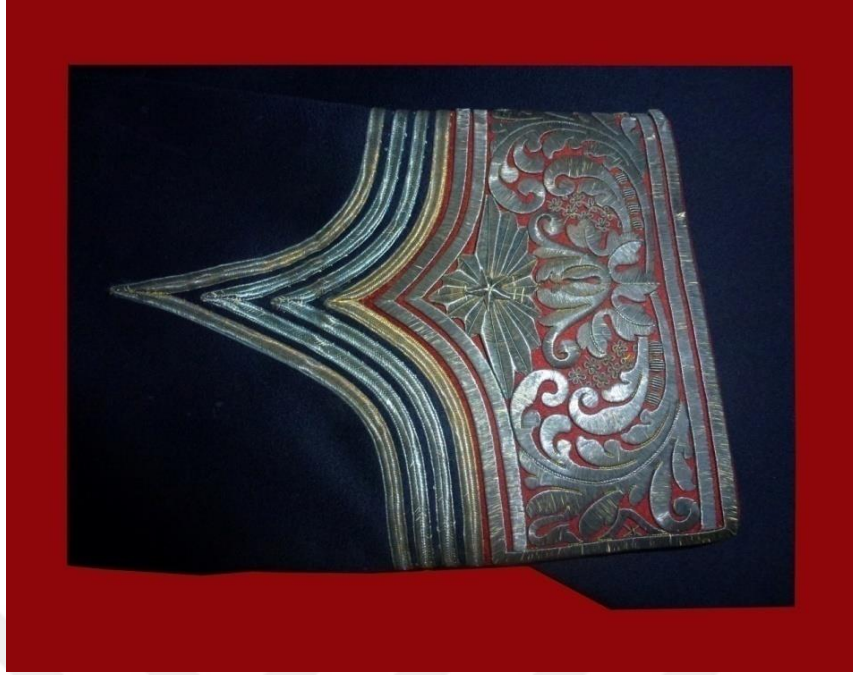
Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından jandarma kaymakamının kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 1: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 2: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 3: Üniformanın kol detayı.

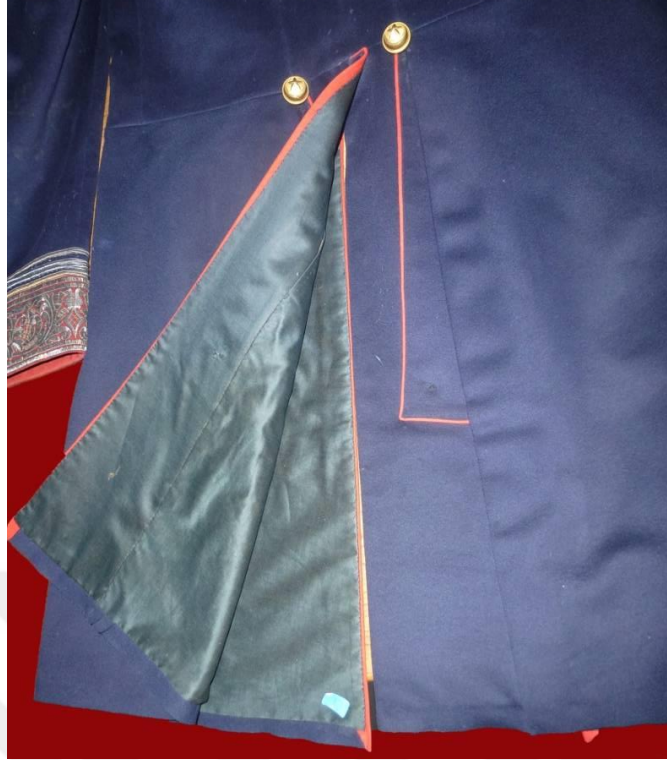
Fotoğraf No 4: Üniformanın yaka detayı.

Fotoğraf No 5: Üniformanın apolet detayı.

Fotoğraf No 6: Üniformanın iç astar ve kapitone detayı.

Fotoğraf No 7: Üniformanın arka yırtmaç detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünüm

Çizim No 1: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Jandarma Kaymakamı (Yarbay) Üniforması

Örnek No : 2 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Piyade Mızıka Eri Üniforması

Çizim No : 2

İncelenme Tarihi : 09.12.2018

İlgili Koleksiyon : Harbiye Askeri Müzesi Deposu

Koleksiyonun Açık Adresi : Harbiye Askeri Müzesi

Koleksiyona Geliş Tarihi : Bilinmiyor

Koleksiyona Geliş Biçimi : Devir

Koleksiyondaki Yeri : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu

Onarım Görüp Görmediği : Ceketin sağ kolundaki bantta, sağ klapada ve arka etekte kumaşta deformeler olup, elde örme tekniği ile giysiye onarım yapılmıştır.

Bugünkü Durumu : Sağlam durumda olup, giyside lekeler görülmektedir.

Tarihlendirme : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi

Türü : Piyade Mızıka Eri Üniforması

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Ceketin beden kumaşında çuha, kollar, yaka ve apoletlerde kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde keten kumaş, kolunda ise düz pamuk saten kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, metal düğme, ön beden kapitone çalışması için elyaf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Cekette 0,7 cm genişliğinde pamuk şerit ve biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceketle siyah, kol ucu ve yaka bandı ile apolette kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket bedeninde kahverengi, kolunda ise krem rengidir.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde siyah, astar dikişinde kahverengi, kol astar ve teyel dikişinde krem renkli iplik ve düğmelerde altın rengi kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Kol, yaka ve apoletlerdeki kumaş bantlarda kırmızı, üstündeki şeritlerde ise yeşil renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön etek parçası arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmektedir. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Arka kup dikişinden çıkan ve arka ortasına doğru dikilmiş, bir kenarı kavisli, üçgen şeklinde model uygulama yapılmıştır. Üçgen parçanın başlangıç, orta ve sonunda birer adet düğme bulunmaktadır. Model boyu kalça düşüklüğü hattında tasarlanmış ve etek ucunda açma işlemi uygulanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 3,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketle iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılmıştır. Kol ucuna ön ortasında 11 cm, yanlarda 6 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği : Ön ortasında yakadan bele kadar dışa hafif kavisli, etek ucuna kadar düz devam eden basit kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması

yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde 8 adet düğme kullanılmıştır. Ön etekte ise ilik düğme çalışması yapılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışması yapılmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin kol, yaka ve apoletlerinde farklı bir kumaş ile bant çalışması uygulanmıştır. Bantların üzerine şerit tutturulmuştur. Ön kapama payı, etek ucu, arka ortası dikişinin bel hattından etek ucuna kadar ve arka kup üzerindeki şekilli üçgen parçanın dış kenarına biye çalışılarak süsleme yapılmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Ön üst bedeninin astarında desenli kapitone tekniği çalışılmıştır. Astar, makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmemiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri uniformalarından Piyade Mızıka Erinin kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 8: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 9: Üniformanın arkadan görünüşü.

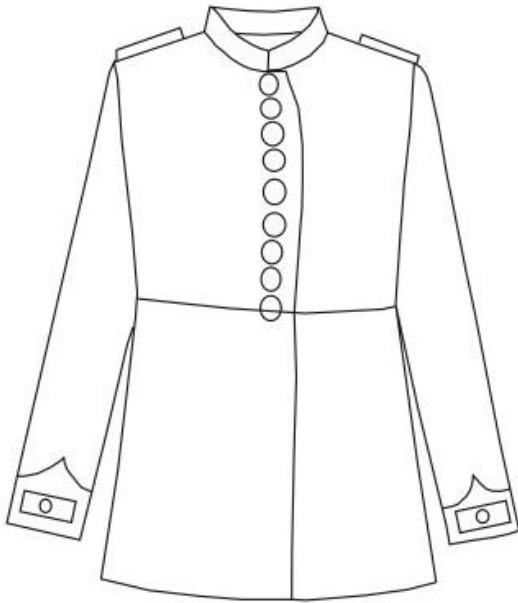
Fotoğraf No 10: Üniformanın yaka detayı.

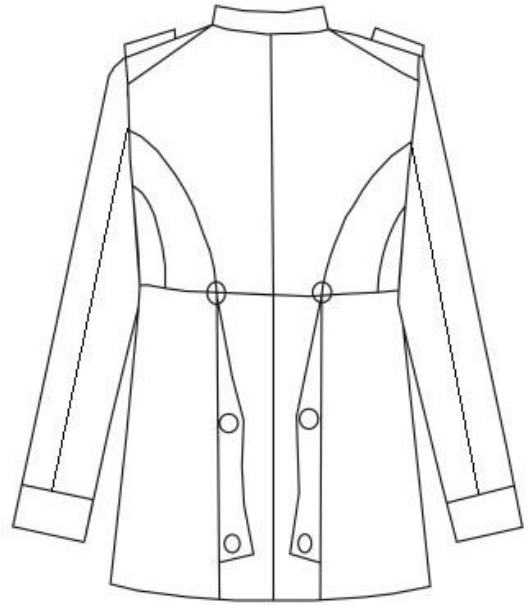
Fotoğraf No 11: Üniformanın kapitone detayı.

Fotoğraf No 12: Üniformanın astar detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 2: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Piyade Mızıka Eri Üniforması

Örnek No : 3 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Nalbant Talebesi Ceket

Çizim No : 3

İncelenme Tarihi : 09.12.2018

İlgili Koleksiyon : Harbiye Askeri Müzesi Deposu

Koleksiyonun Açık Adresi : Harbiye Askeri Müzesi

Koleksiyona Geliş Tarihi : Bilinmiyor

Koleksiyona Geliş Biçimi : Devir

Koleksiyondaki Yeri : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu

Onarım Görüp Görmediği : Ceketin sağ ön beden üst yakasında deforme olup, elde örme tekniği ile onarım yapılmıştır.

Bugünkü Durumu : Ceket sağlam durumdadır.

Tarihlendirme : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi

Türü : Nalbant Talebesi Ceket

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde saten astar, kolunda ise desenli pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, omuzlarda vatka, kapitone için pamuk ve pirinç metal düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Maraş işi için nakış ipliği kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Lacivert renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceketin siyah, kolunda ise üzeri kahverengi çizgili, krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert, astar içi dikişinde siyah, kollarda beyaz renkli iplik kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Yakadaki Maraş işi için nakış ipliğinde gümüş renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Ön beden arka bedende devam etmek olup, yan dikişte pens uygulaması yapılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Model boyu bel ile kalça arasında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete erkek yaka çalışılmıştır. Göğüs hizasının altında (28 cm) röver hattı uygulanmıştır. Alt yaka 8 cm genişliğinde oluşturulmuştur.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılarak dirsek hattında birleştirilmiştir. Kol ucundan 17 cm yüksekliğinde bir kesikle kol 3 parçaya ayrılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında röver hattından etek ucuna kadar düz devam eden 5,5 cm genişliğinde basit kapanma uygulanmıştır. Sağ ön bedende röver hattında başlayıp bel hattında biten 5 adet düğme kullanılmıştır. Sol ön bedende ilik çalışması uygulanmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışması uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin sağ ve sol ön beden astarında beden hattında fleto cep çalışılmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin üst yakasına Maraş işi tekniğiyle bağlı olduğu birliğin sembolü işlenmiştir.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından nalbant talebelerinin kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 13: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 14: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 15: Üniformanın yaka detay görüntüsü.

Fotoğraf No 16: Üniformanın düğme detayı.

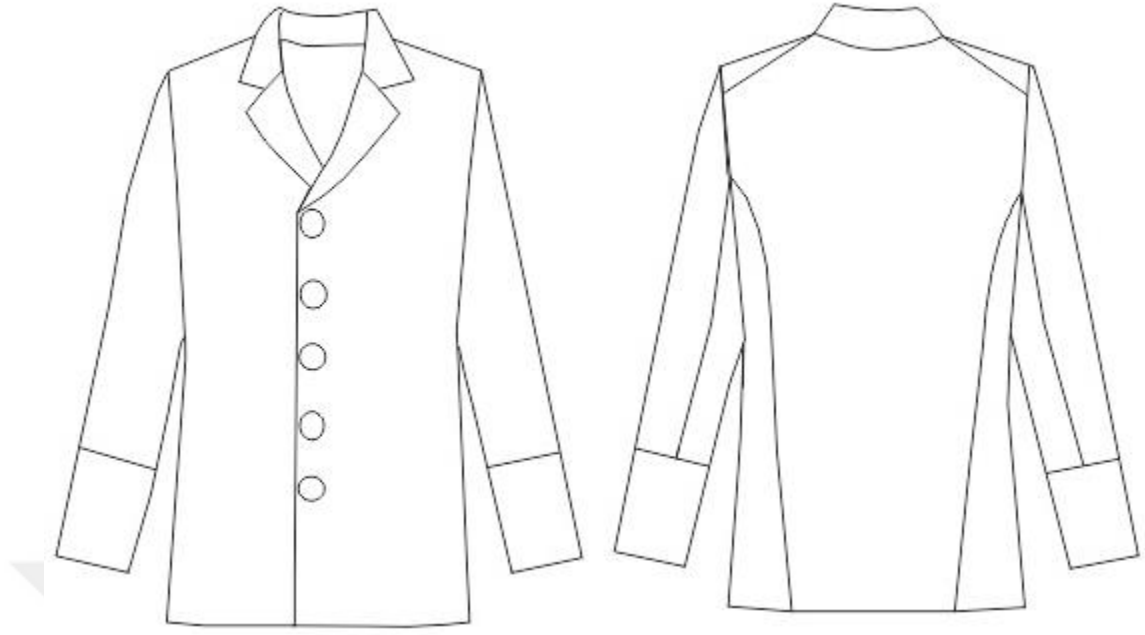
Fotoğraf No 17: Üniformanın yaka altı detayı.

Fotoğraf No 18: Üniformanın astar detayı.

Fotoğraf No 19: Üniformanın astar iç cep detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 3: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Nalbant Talebesi Üniforması

Örnek No : 4 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Nalbant Kolağası Ceket

Çizim No : 4

İncelenme Tarihi : 09.12.2017

İlgili Koleksiyon : Harbiye Askeri Müzesi Deposu

Koleksiyonun Açık Adresi : Harbiye Askeri Müzesi

Koleksiyona Geliş Tarihi : Bilinmiyor

Koleksiyona Geliş Biçimi : Devir

Koleksiyondaki Yeri : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu

Onarım Görüp Görmediği : Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu : Ceket genel itibariyle sağlam olup, apolet kumaşında deforme, nakışlarında ise sökülmeler olduğu görülmektedir. Sol iç astarındaki fleto cep çalışmasının etrafında yırtılmalar mevcuttur.

Tarihlendirme : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi

Türü : Nalbant Kolağası Ceket

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceketin bedeninde saten astar, kolunda ise desenli pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, omuzlarda vatka, kapitone için pamuk ve pirinç metal düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Maraş işi için nakış ipliği ve 0,5 cm genişliğinde şerit kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Lacivert renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceketin siyah, kolunda ise üzeri kahverengi çizgili, krem renk astar kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde siyah, kollarda beyaz renkli iplik kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Yakadaki nakış ipliği ve kullanılan şerit altın rengindedir.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Ön beden arka bedende devam etmek olup, yan dikişte pens uygulaması yapılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Omuzlarda 13 cm uzunluğunda 5,5 cm genişliğinde apolet tasarlanmıştır. Model boyu bel ile kalça arasında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş dirsek hattına kaydırılmıştır. Kol ucundan 17 cm yukarıdan bir kesikle kol 3 parçaya ayrılmıştır.

Kapanma Tekniği : Ön ortasında yakadan etek ucuna kadar 5.5 cm genişliğinde basit kapama uygulanmıştır. Sağ ön bedende yakadan başlayıp bel hattında biten 7 adet düğme kullanılmıştır. Sol ön bedende ilik çalışması uygulanmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışması uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin sağ ve sol ön beden astarında beden hattında fleto cep çalışılmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin apoletlerinde Maraş işi tekniği kullanılarak bağlı olduğu bölümün amblemi işlenmiştir. Apolette omuz başlarına doğru iki sıra şerit dikilerek süsleme yapılmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından nalbant kolağasının kullandığı giysidir.

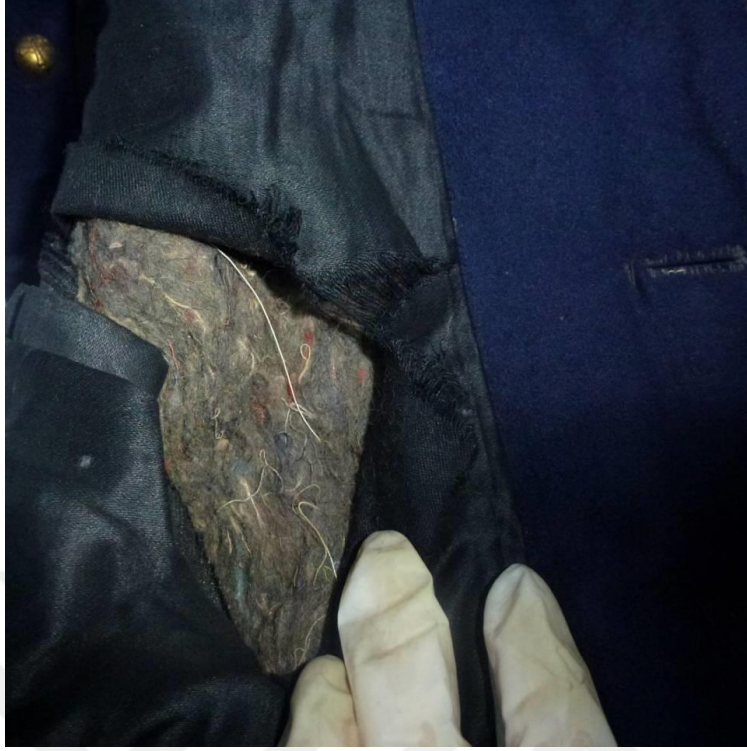
Fotoğraf No 20: Üniformanın önden görünüşü.

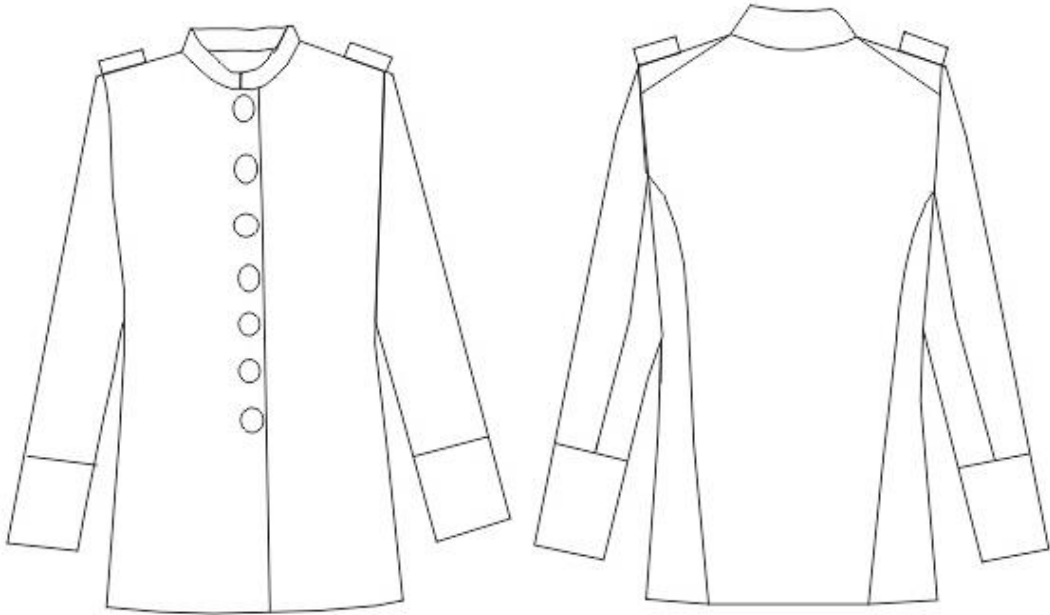
Fotoğraf No 21: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 22: Üniformanın apolet detayı.

Fotoğraf No 23: Üniformanın elyaf detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 4: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Nalbant Kolağası Üniforması

Örnek No :5 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Kolağası (Yüzbaşı) Ceket

Çizim No : 5

İncelenme Tarihi : 10.12.2017

İlgili Koleksiyon : Harbiye Askeri Müzesi Deposu

Koleksiyonun Açık Adresi : Harbiye Askeri Müzesi

Koleksiyona Geliş Tarihi : Bilinmiyor

Koleksiyona Geliş Biçimi : Hediye

Koleksiyondaki Yeri : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu

Onarım Görüp Görmediği : Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu :Astar kumaşında arka etek yırtmaç çevresinde deforme olup, genel olarak renginde solmalar mevcuttur.

Tarihlendirme : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi

Türü : Kolağası (Yüzbaşı) Ceket

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astar, kolunda ise desenli pamuk saten kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, tela, pamuk, düğme ve agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Cekette 0,7 cm ve 0,5 cm genişliğinde kordon, 0,5 cm genişliğinde şerit, metal süsler, kurtçuk, pullar ve biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceketle lacivert, yakadaki bant, apoletlerde ve kolundaki bantta kırmızı ve bu bantların üzerindeki süslemede siyah renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceketle siyah, kolunda ise üzeri krem, mor çizgili, beyaz rengi astar kumaşı kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde siyah, kol astarı ve teyel dikişinde beyaz renkli iplik, telada beyaz renk ve düğmelerde altın rengi kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Yaka kumaş bandında kırmızı, kol kumaş bandında ise siyah renk görülmektedir. Yakada ve ceketin ön bedeninde siyah renk kordon, omuz üzerinde bulunan apoletlerde gümüş, köprülerde ise altın rengi ve bronz renk şerit kullanılmıştır. Kolda bant üzerinde bulunan metal süslemede altın rengi kullanılmıştır.

Giysin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Ön beden arka bedende devam etmek olup, yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Omuzlarda apolet tasarlanmıştır. Arka bedende yarlarda ikişer kup uygulaması yapılmıştır. Model boyu kalça hattında bitecek şekilde tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 5,5 cm genişliğinde hakim yaka çalışılmış, yakadaagraf ile kapama sağlanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketle iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılarak dirsek hattında birleştirilmiştir. Kol ucuna 15 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ceket kapamasız çalışılmıştır. Ön sol bedende ön ortasından çıkan ve kapamayla sağlayan 8,5 cm genişliğinde kapama parçası uygulanmış, üzerine yakadan başlayıp bel hattında bitecek şekilde bir dişi bir erkek sıralamasıyla 9 adetagraf dikilmiştir. Ayrıca ceket sağ ve sol ön bedende kordon ile brit ilik çalışılmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin sol yan dikişinde etek ucundan başlayan 21 cm uzunluğunda, 3 cm genişliğinde, 3 adet düğme ile gizlenmiş kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin sol ön beden astarına, beden hattında verev şekilde fleto cep çalışılmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön bedeninde desen oluşturarak, yaka, arka kup dikişlerinin üzerinde, kapama payında ve etek ucu kenarında kordon tuturma tekniğiyle süsleme uygulanmıştır. Ön bendende uygulanan kordon üzerine 21 adet metal düğme dikilmiştir. Ceketin kolunda farklı renk kumaştan bant çalışılmıştır. Bu bantın üzerine süsleme amaçlı kol ucuna 7 cm genişliğinde, 17 cm yüksekliğinde farklı bir kumaştan dikdörtgen şeklinde bant çalışılmış ve onun üzerine 5 adet metal düğme ile iki sıra şerit dikilmiştir. Kırmızı bandın üzerine metal aksesuar ve düğmenin elde dikildiği tespit edilmiştir. Apoletlerde kordon tuturma tekniği desen verilerek uygulanmış ve 1 adet düğme ile süslenmiştir. Omuz üzerindeki köprülerde ise kurtçuk tuturma tekniği uygulanmıştır.

Giysin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Ön üst beden astarında baklava şeklinde kapitone tekniği çalışılmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağız ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından istihdam sınıfı taburu kolağasının kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 24: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 25: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 26: Üniformanın kol ucu detayı.

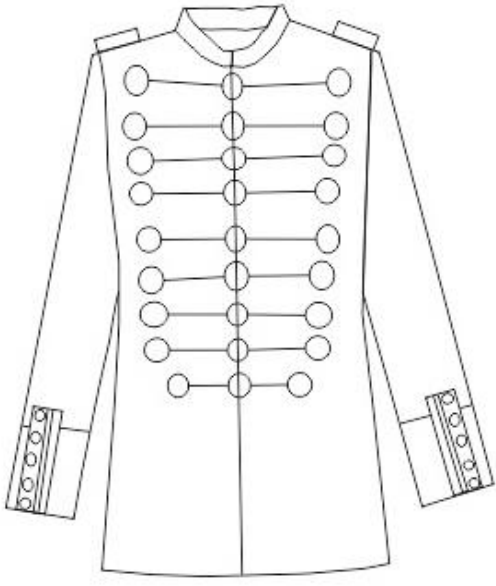
Fotoğraf No 27: Üniformanın apolet detayı.

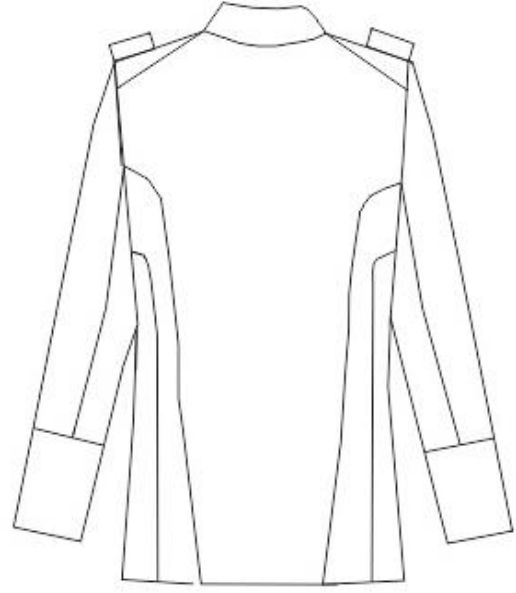
Fotoğraf No 28: Üniformanın astar ve kapitone detayı.

Fotoğraf No 29: Üniformanın kol altı dikiş detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 5: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Kolağası (Yüzbaşı) Üniforması

Örnek No : 6 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Subay Setresi

Çizim No : 6

İncelenme Tarihi : 10.12.2017

İlgili Koleksiyon : Harbiye Askeri Müzesi Deposu

Koleksiyonun Açık Adresi : Harbiye Askeri Müzesi

Koleksiyona Geliş Tarihi : Bilinmiyor

Koleksiyona Geliş Biçimi : Devir

Koleksiyondaki Yeri : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu

Onarım Görüp Görmediği : Ceketin etek parçasının arka kumaşında deforme olup, elde örme tekniği ile onarım yapılmıştır.

Bugünkü Durumu : Ceketin astarı genel olarak yıpranmış ve lekelenmiştir. Köprülerdeki kurtçuk ve pullarda ise sökülmeler olduğu görülmektedir.

Tarihlendirme : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi

Türü : Subay Setresi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astar, kolunda ise pamuk saten kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, tela, pamuk, düğme ve agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,7 cm genişliğinde şerit, kurtçuk, pul ve biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Lacivert renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceketin bedeninde petrol yeşili, kolunda ise krem rengi astar kumaşı kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde siyah, kol astar ve teyel dikişinde krem renkli iplik kullanılmıştır. Agraf ve düğmeler altın rengindedir.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ceket yakasının kenarındaki, kol ucundaki, etek ucundaki ve kapama kenarındaki biyeler kırmızı, omuz üzerinde bulunan köprülerdeki kurtçuk, pul ve koldaki 0,7 cm genişliğindeki şeritte altın rengi kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön bedende bel hattında biri diğerinden daha uzun iki adet pens uygulanmış olup, yakadan başlayan ön ortası hattı üzerinde 6 cm genişliğinde 12 cm uzunluğunda başka bir pens çalışılmıştır. Etekte ise bir adet pens çalışılmış, sol tarafına “meç” yeri için oyuntulu cep kapağı uygulanmıştır. Ön etek, arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup ve arka ortası dikişli çalışılmıştır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Arka kup dikişinden çıkan ve arka ortasına doğru dikilmiş, üçgen şeklinde model uygulama yapılmıştır. Üçgen parçanın başında ve sonunda birer adet düğme bulunmaktadır. Model boyu diz hattında tasarlanmış ve etek ucunda açma işlemi uygulanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılarak dirsek hattında birleştirilmiştir. Kol ucuna ön ortasında 13 cm, yanlarda 7 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan bele kadar dışa hafif kavisli, etek ucuna kadar düz devam eden basit kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde 5 adet düğme kullanılmıştır. Ön etekte ise ilik düğme çalışması yapılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka ortasında bel hattından etek ucuna kadar model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Eteğın sol tarafına “meç” yeri için oyuntulu cep kapağı uygulanmıştır. Ceketin sağ ve sol ön beden astarında beden hattında fleto cep çalışılmıştır. Arka beden kup dikişinde dikişten açılan cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin kolunda 3 sıra şerit ile desen verilerek süsleme yapılmıştır. Kapama payının kenarında, köprüde ve yaka kenarında biye çalışılmıştır. Omuz üzerinde bulunan köprülerin üstüne kurtçuk ve pul tutturma teknikleri uygulanmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Ön üst bedenın astarında baklava şeklide kapitone tekniği çalışılmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağızı ve etek ucundan dikilmiştir.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar : Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından subayların kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 30: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 31: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 32: Üniformanın düğme detayı.

Fotoğraf No 33: Üniformanın “meç” (kılıç yeri) detayı.

Fotoğraf No 34: Üniformanın astar ve kapitone detayı.

Fotoğraf No 35: Üniformanın gizli cep detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 6: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Subay Üniforması

Örnek No	: 7 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Yüzbaşı Setresi
Çizim No	: 7
İncelenme Tarihi	: 12.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Ceket yakasının sağ tarafında kumaşta deforme olup, elde örme tekniği ile onarılmıştır.
Bugünkü Durumu	: Ceket genel olarak sağlam olup, çeşitli yerlerinde küçük kumaş deforme ve yırtılmaları mevcuttur. Ceketin ön sol bedeninde bir adet düğme eksiktir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Yüzbaşı Setresi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astarlık kumaş, kolunda ise pamuk saten kumaş kullanılmıştır

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, pamuk, düğme ve agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,5 cm genişliğinde şerit, kurtçuk, pul ve biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Cekette lacivert renk, yaka ve kol bandı üzerindeki dikdörtgen parçada koyu yeşil renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket belden dikişlidir. Üst beden astar kumaşı krem, etek astar kumaşı petrol yeşilidir. Kolunda ise krem rengi kumaş kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert, astar dikişinde koyu yeşil, kol astar ve teyel dikişinde krem renkli iplik kullanılmıştır. Düğmeler altın renginde olup, agrafalarda ise siyah renk kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Kol ve yakadaki kumaş bantlarda koyu yeşil, Maraş işi tekniği ile işlenen nakışlarda gümüş rengi kullanılmıştır. Ayrıca ön ortasında bulunan biye yeşil, yakada ise siyah renktedir ve omuz üzerinde bulunan köprülerdeki kurtçuklarda gümüş rengi kullanılmıştır.

Giyinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön bedende bel hattında ve yakada olmak üzere 1'er adet pens uygulanmıştır. Ön etek parçası arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Kapalı yırtmaç üzerinde arka kuptan çıkan ve üstte dar olup, aşağıya doğru genişleyen üçgen bir parça yerleştirilerek model uygulaması yapılmıştır. Üçgen parçanın üst ve altına birer adet düğme dikilmiştir. Model boyu kalça düşüklüğü hattının altında tasarlanmış ve ön etek parçası ile arka etek parçasının arasına üçgen parça eklenerek etek ucu genişletilmiştir.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4,5 cm genişliğinde hâkim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş dirsek hattına kaydırılmıştır. Kol ucundan 17 cm yukarıdan bir kesikle kol 3 parçaya ayrılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakada 17 cm, belde 6 cm genişliğinde olan ve etek ucuna kadar düz devam eden kruvaze kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde sağında ve solunda 6'şar adet düğme kullanılmıştır. Ön etekte ise ilik düğme çalışması yapılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka ortasında belden başlayarak etek ucuna kadar devam eden model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin arka kup kenarlarına dikişten açılan cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Kapama payında, yakasında ve arka yırtmaç kenarı ile arka yırtmaç üzerindeki üçgen parçanın dış kenarına biye çalışılarak süsleme yapılmıştır. Kol ile bantı birleştiren dikiş yerinde biye çalışılmıştır. Bu bantın üzerine süsleme amaçlı farklı renk kumaştan dikdörtgen şeklinde applike çalışılmış ve onun üzerine 5 adet metal düğme ile iki sıra şerit dikilmiştir.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Ön üst bedeninin astarında baklava şeklinde kapitone tekniği çalışılmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağız ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

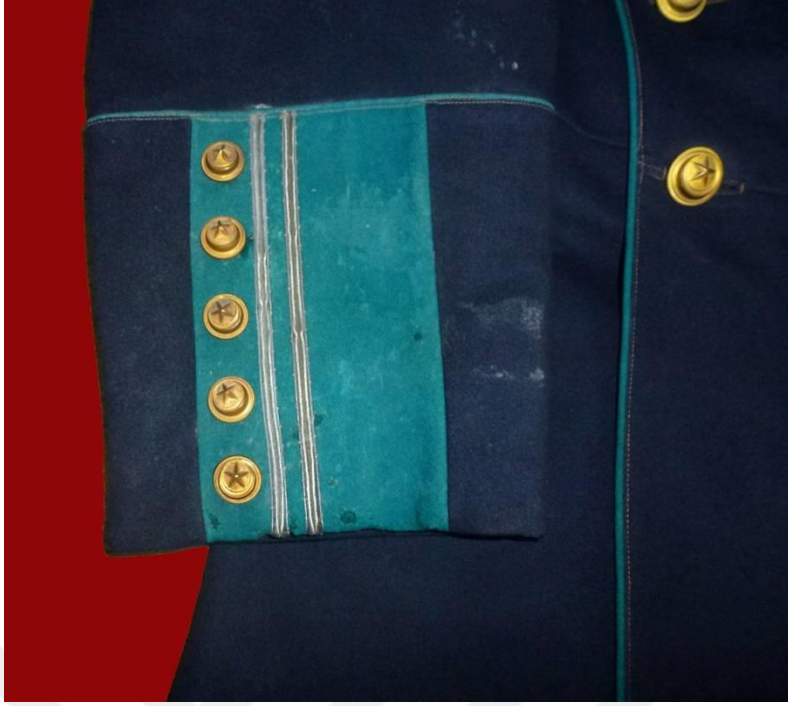
Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından yüzbaşılardan kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 36: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 37: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 38: Üniformanın kol detayı.

Fotoğraf No 39: Üniformanın astar detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 7: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Yüzbaşı Üniforması

- Örnek No** : 8 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Kıtaat-1 Fenniye Subayı (Yüzbaşı) Üniforması.
- Çizim No** : 8
- İncelenme Tarihi** : 12.12.2017
- İlgili Koleksiyon** : Harbiye Askeri Müzesi Deposu
- Koleksiyonun Açık Adresi** : Harbiye Askeri Müzesi
- Koleksiyona Geliş Tarihi** : Bilinmiyor
- Koleksiyona Geliş Biçimi** : Devir
- Koleksiyondaki Yeri** : Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
- Onarım Görüp Görmediği** : Onarım görmemiştir.
- Bugünkü Durumu** : Ceketin astarı sökülüştür. Arka süs parçasında bir adet düğme eksiktir ve ceketin rengi solmuştur.
- Tarihlendirme** : 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi (1876-1909).
- Türü** : Kıtaat-1 Fenniye Subayı (Yüzbaşı) Üniforması.

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde saten kumaş, kolunda ise çizgili pamuk saten kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, pamuk, düğme ve tela kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Sırma işlemeli 0,5 cm genişliğinde şerit, kurtçuk, pul ve biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Cekette lacivert, yaka ve kol süslemesinde kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceketin siyah, kol astarında kahverengi çizgili krem renk kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert, astar dikişinde siyah, kol astar ve teyel dikişinde krem renkli iplik kullanılmıştır. Düğmeler altın sarısı,agraflar siyah renktedir.

Süslemede Kullanılan Renkler: Kol ve yakadaki kumaş bantlar kırmızı, şeritlerde ise gümüş rengi kullanılmıştır. Ayrıca ön ortasında bulunan biye kırmızı, yakada ise mavi renktedir ve omuz üzerinde bulunan köprülerdeki kurtçuklarda gümüş rengi kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön etek parçası arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Kapalı yırtmaç üzerinde arka kuptan çıkan ve üstte dar olup aşağıya doğru genişleyen üçgen bir parça yerleştirilerek model uygulaması yapılmıştır. Üçgen parçanın üst ve altına birer adet düğme dikilmiştir. Model boyu kalça düşüklüğünün biraz altında tasarlanmış ve etek ucunda açma işlemi uygulanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 5,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş dirsek hattına kaydırılmıştır. Kol ucundan 16 cm yukarıdan bir kesikle kol 3 parçaya ayrılmıştır. Kolun tepe noktasında büzgü uygulanmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan bele kadar dışa hafif kavisli, etek ucuna kadar düz devam eden, 4 cm genişliğinde basit kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde 9 adet düğme kullanılmıştır. Ön etekte ise ilik düğme çalışması yapılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka ortasında bel hattından etek ucuna kadar model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Kol ile bantı birleştiren dikiş yerinde biye çalışılmıştır. Bu bantın üzerine süsleme amaçlı farklı renk kumaştan dikdörtgen şeklinde applike çalışılmış ve onun üzerine 5 adet metal düğme ile iki sıra şerit dikilmiştir. Omuzlardaki apoletlerde kurtçuk tutturma tekniği uygulanmıştır. Ön kapama payı ve arka yırtmaç kenarı ile arka yırtmaç üzerindeki üçgen parçanın dış kenarına biye çalışılarak süsleme yapılmıştır.

Giysinın Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi uygulanmıştır. Modelin astarı sökülmüş olduğu için astar dikişi tam bilinmemektedir. Ancak ön bedende var olan pamuk parçalarından kapitone tekniği uygulandığı düşünölmüştür.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

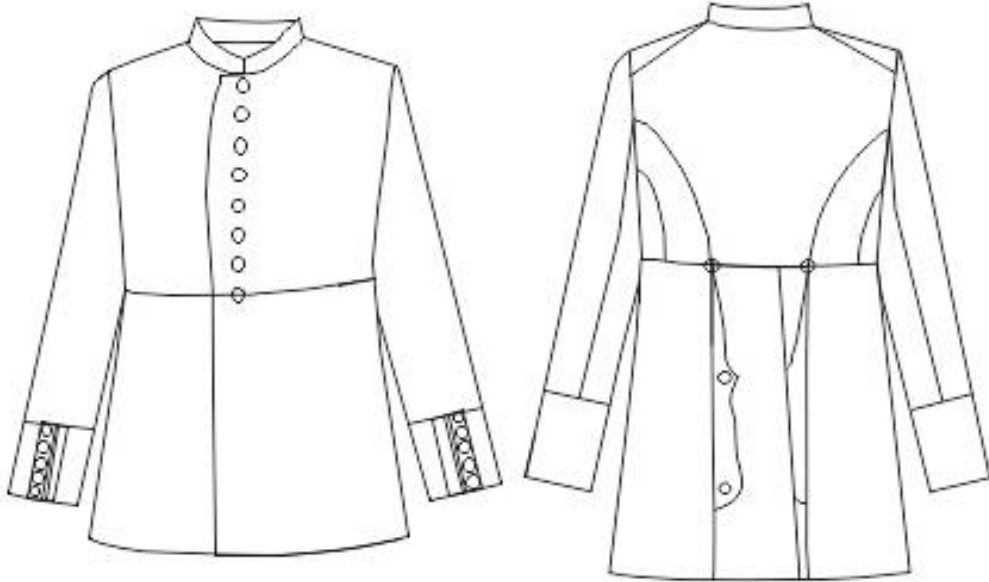
Notlar: Bu eser Abdöhlhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından yüzbaşıların kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 40: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 41: Üniformanın arkadan görünüşü.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 8: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Kıtaat-ı Fenniye Subayı (Yüzbaşı) Üniforması

Örnek No	: 9 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Süvari Alay Eri Ceket
Çizim No	: 9
İncelenme Tarihi	: 14.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	: Sağlam durumda olup, giyside lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Süvari Alay Eri Ceket

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Ceketle aba, kollarda kaşe, pat, cep kapakları ve cep torbasında keten kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Ceket dikişinde pamuklu iplik, plastik düğme ve agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Ceketle süsleme yapılmamıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceketle kırçılı kahverengi, kollarda kırmızı, cep ve patta mavi renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemedeki Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde kahverengi, kırmızı, astar ve teyel dikişinde krem, düğme dikişinde kahverengi iplik kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ceketle süsleme yapılmamıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Ön beden arka bedende devam etmekte olup, yan dikişi bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Model boyu kalça hattında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş dirsek hattına kaydırılmıştır. Kol ucundan 12 cm yukarıdan bir kesikle kol 3 parçaya ayrılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan etek ucuna kadar gizli kapama uygulanmıştır. Gizli kapamada düğme araları elde makine dikiş tekniği ile tutturulmuştur. Sağ ön bedende yakadan başlayıp bel hattında biten 5 adet düğme kullanılmıştır. Sol ön bedende ilik çalışması uygulanmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışması uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin ön bedeninde beden ile bel ve kalça hattı arasında farklı boyutlarda 2 adet aplike cep uygulanmıştır. Üst kolun pazı hizasında 2 adet alt alta kapaklı fleto cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Cekette süsleme yapılmamıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçaların birleştirilmesinde makine dikişi, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete çıma dikiş tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından süvari alayı erinin kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 42: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 43: Üniformanın arkadan görünüşü.

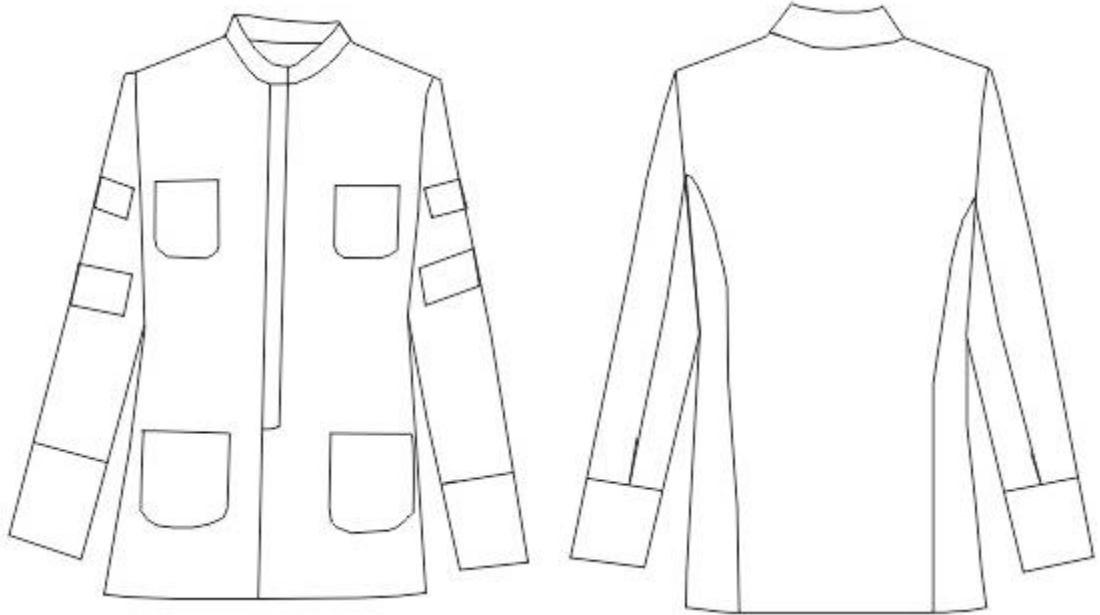
Fotoğraf No 44: Üniformanın cep detayı.

Fotoğraf No 45: Üniformanın gizli pat detayı.

Fotoğraf No 46: Üniformanın astar detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 9: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Süvari Alay Eri Üniforması

Örnek No	: 10 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan İtfaiye Subay Ceketı
Çizim No	: 10
İncelenme Tarihi	: 17.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	: Sağlam durumda olup, giyside lekeler görölmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: İtfaiye Subay Ceketı

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astarlık kumaş, kolunda ise çizgili pamuk saten kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, pamuk, agraf, tela ve düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Cekette lacivert, kolundaki ve yakadaki bantta koyu yeşil renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket belden dikişlidir. Üst beden astar kumaşı gri, etek astar kumaşı siyahtır. Kol astarında üzeri kahverengi çizgili, krem rengi kumaş kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert, astar dikişinde siyah ile krem, kol astarı ve teyel dikişinde krem rengi, düğme ve ilik dikişlerinde siyah renk iplik, düğmelerde veagraflarda altın rengi kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Beden ve yırtmaçta koyu yeşil renk, yakada lacivert renk biye kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön bedende, bel hattında 10 cm yüksekliğinde pens uygulanmıştır. Ön etek arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmektedir. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Arka etek bel hattında 2 adet pens uygulanmıştır. Arka kup dikişinden çıkan ve arka ortasına doğru dikilmiş, üçgen şeklinde model uygulama yapılmıştır. Üçgen parçanın başına, ortasına ve altına birer adet düğme dikilmiştir. Model boyu kalça düşüklüğünün biraz altında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 5,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parça takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş yana kaydırılmıştır. Kol ucuna 9 cm genişliğinde yardımcı kumaştan bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan bele kadar dışa hafif kavisli, etek ucuna kadar düz devam eden 4 cm genişliğinde basit kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde 8 adet düğme kullanılmıştır. Ön etekte ise ilik düğme çalışması yapılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka ortasında bel hattından etek ucuna kadar model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Modelin ön sol eteğinde “meç” denilen kılıç için kapaklı fleto cep çalışılmıştır. Ön beden astarında, göğüs hizasının sağına ve soluna fleto cep yapılmıştır. Arka bedende kup kenarlarında dikişten açılan cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Kapama payı, arka yırtmaç kenarı ile arka kup üzerindeki üçgen parçanın dış kenarına biye çalışılarak süsleme yapılmıştır. Yakada ve kolda farklı bir renk kumaş ile bant çalışılmıştır. Kol bandının üzerine bir adet metal düğme dikilmiştir.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından itfaiye erlerinin kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 47: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 48: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 49: Üniformanın astar gizli cep ve meç detayı.

Fotoğraf No 50: Üniformanın astar detayı.

Fotoğraf No 51: Üniformanın astar kapitone dikiş detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 10: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan İtfaiye Subay Üniforması

Örnek No	: 11 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Acemi Oğlan Ocağı Er Ceketi
Çizim No	: 11
İncelenme Tarihi	: 19.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Sağlam durumda olup, ceketin genelinde kumaşta deformeler mevcuttur. Modelin düğmeleri düşmüştür.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Acemi Oğlan Ocağı Er Ceketi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: : Biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Cekette lacivert, kolundaki bantta kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert, astar dikişinde krem renkli iplik, agraf için sarı renk kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ön ortası ve etek ucundaki biyelerde kırmızı renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Bu dikişin üzerine köprü çalışılmıştır. Model boyu bel hattında, ön beden, arka bedenden uzun olacak şekilde tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş yana kaydırılmıştır. Kol ucuna 8 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan 4 cm, belde ise 10 cm genişliğinde dışa hafif kavisli basit kapama uygulanmıştır. Ön bedende ilik düğme çalışması yapılmış, son düğme bel hattında bitecek şekilde 7 adet düğme kullanılmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışılmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön kapaması kenarında ve etek ucunda biye çalışmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmemiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri uniformalarından acemi oğlan ocağındaki erlerin kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 55: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 53: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 54: Üniformanın astar detayı.

Fotoğraf No 55: Üniformanın köprülük detayı.

Önden Görünümü**Arkadan Görünümü**

Çizim No 11: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Acemi Oğlan Ocağı Er Üniforması

Örnek No	: 12 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Sarıklı Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması Ceketi
Çizim No	: 12
İncelenme Tarihi	: 19.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	: Sağlam durumda olup, giyside lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Sarıklı Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması Ceketi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Aba kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 1,5 cm genişliğinde şerit ve 0,3 cm genişliğinde biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Çivit mavisi renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde siyah, astar ve teyel dikişinde krem renkli iplik kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: 1,5 cm genişliğindeki şerit ve 0,3 cm genişliğindeki biyede kırmızı renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Model boyu bel hattında, ön beden, arka bedenden biraz uzun olacak şekilde tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete “0” sıfır yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılmıştır.

Kapanma Tekniği: Cekete kapama çalışılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışması uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön, arka bedeninde ve kolunda belirli bir motif doğrultusunda şerite desen verilerek süsleme yapılmıştır. Arka kup dikişinde biye uygulanmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarta ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmemiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından sarıklı zuhaf alayı selamlık neferinin kullandığı giysidir.

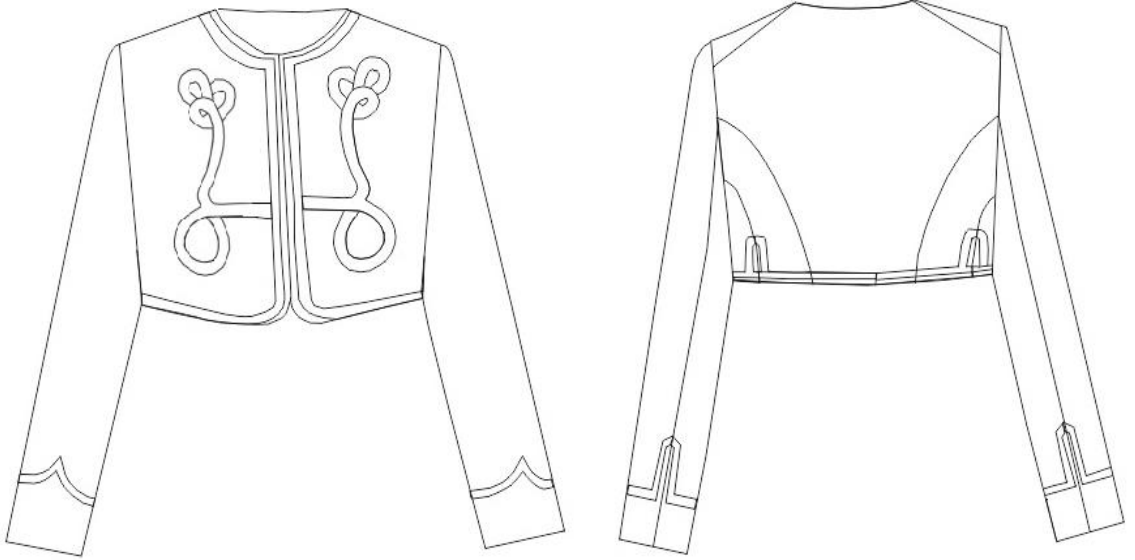
Fotoğraf No 56: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 57: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 58: Üniformanın astar detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 12: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Sarıklı Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması

Örnek No	: 13 Harbiye Askeri Müzesinde Bulunan Topçu Neferi (Selamlık) Ceketi
Çizim No	: 13
İncelenme Tarihi	: 19.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Genel olarak sağlam durumda olup, kumaş ve kordonlarda deformeler mevcuttur.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Topçu Neferi (Selamlık) Ceketi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Agrafta, pamuklu dikiş ipliği ve metal düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,7 cm genişliğinde pamuklu kordon kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceketin lacivert, kolundaki ve yakadaki bantlarda kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde krem renk iplik, düğmelerde metal gümüş renk, agrafta siyah renk kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Yaka ve kol bandı kırmızı renktir. Yakada, ceketin ön bedeninde, arka beden kup dikişi ve yan dikiş üzerinde siyah renk kordon kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi, model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Ön tek parça çalışılmıştır. Ön beden arka bedende devam etmek olup, yan dikiş bulunmamaktadır. Arka bedende yanlarda ikişer kup uygulaması yapılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Omuzlarda apolet tasarlanmıştır. Model boyu kalça hattın biraz altında bitecek şekilde tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş öne kaydırılarak birleştirilmiştir. Kol ucuna ön ortasında 9 cm, yanlarda 6 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ceket kapamasız çalışılmıştır. Ön sol bedende ön ortasından çıkan ve kapamayı sağlayan 8,5 cm genişliğinde kapama parçası uygulanmış, üzerine yakadan başlayıp belde bitecek şekilde bir dişi bir erkek sıralamasıyla 9 adet agraf dikilmiştir. Ayrıca ceketin sağında, solunda ve ön ortasında 9'ar adet düğme, sol ön bedende ise kordon ile brit ilik çalışılmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin sol yan dikişinde bel hattından etek ucuna kadar ek bir parça dikilerek, 2 adet düğme ile gizlenmiş kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön bedeninde desen oluşturarak, yaka, arka kup dikişlerinin üzerinde, kapama payında, etek ucu kenarında ve kol bant dikişi üzerinde kordon tuturma tekniğiyle süsleme uygulanmıştır. Ön bendende uygulanan kordon üzerine 21 adet metal düğme dikilmiştir. Ceketin kolunda farklı renk kumaştan bant çalışılmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından topçu neferinin (selamlık) kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 59: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 60: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 61: Üniformanın kol detayı.

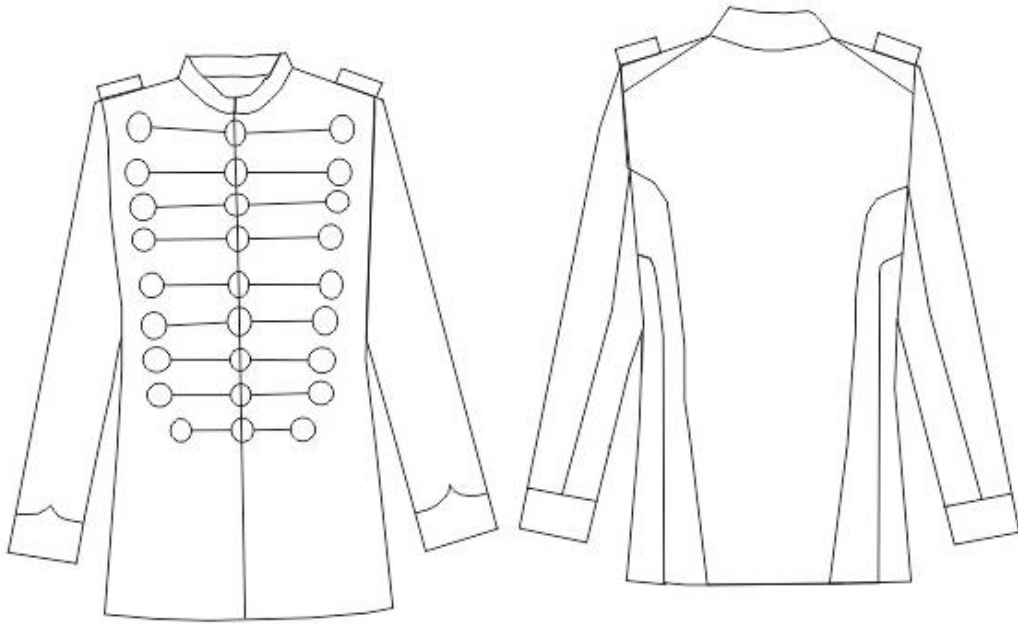
Fotoğraf No 62: Üniformanın yırtmaç detayı.

Fotoğraf No 63: Üniformanın düğme detayı.

Fotoğraf No 64: Üniformanın astar detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 13: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Topçu Neferi (Selamlık) Üniforması

Örnek No	: 14 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Piyade Eri Kaputu (Pelerini)
Çizim No	: 14
İncelenme Tarihi	: 22.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	: Sağlam durumda olup, giyside lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Piyade Eri Kaputu (Pelerini)

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Bleyzer kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,3 cm genişliğinde kordon, applike için kırmızı kaşe kumaş, biye, dokuma ip ile kaplanmış boncuk kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Lacivert renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Taş rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde taş rengi, biyelerde kırmızı renkli iplik kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ceketin ön ortasında, yaka ve şapka kenarında kullanılan biye kırmızıdır. Ön bedende bulunan aplikelerde kırmızı renk kullanılmıştır. Bu aplikelerin

etrafında, yakada ve ceketin ön bedeninde, kol ucunda, omuz dikişleri üzerinde siyah renk kordon kullanılmıştır. Aplikelerin üzerinden sarkan boncuğa sarılan ipin rengi kahverengidir.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Belde oturtma işlemi uygulanmıştır. Ön bedende bel hattında yırtmaç çalışılmış, kol altından bele kadar kuş uygulanmıştır. Ön beden arka bedende devam etmek olup, yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Model boyu yere kadar tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Pelerine 6 cm genişliğinde hakim yaka ve kukuleta çalışması uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Pelerinde reglan kol çalışması yapılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan etek ucuna kadar devam eden basit kapama tekniği uygulanmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Pelerinde yırtmaç çalışması uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Pelerinde cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Pelerinin ön bedeninde sağda 3 adet, solda 3 adet olmak üzere toplamda 6 adet applike çalışması yapılmıştır. Applike çalışmalarının üzerinden sarkacak şekilde kordon ipliklerin ucunda 2'şer adet boncuk, bocukların ucunda ise püsküller olan süsleme yapılmıştır. Pelerinin ön ortasında, yakasında ve şapkasında biye çalışması uygulanmıştır. Bütün dikişlerin arasında biye tekniği uygulanmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Pelerin parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından piyade erinin kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 65: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 66: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 67: Üniformanın kol detayı.

Fotoğraf No 68: Üniformanın kapüşon detayı.

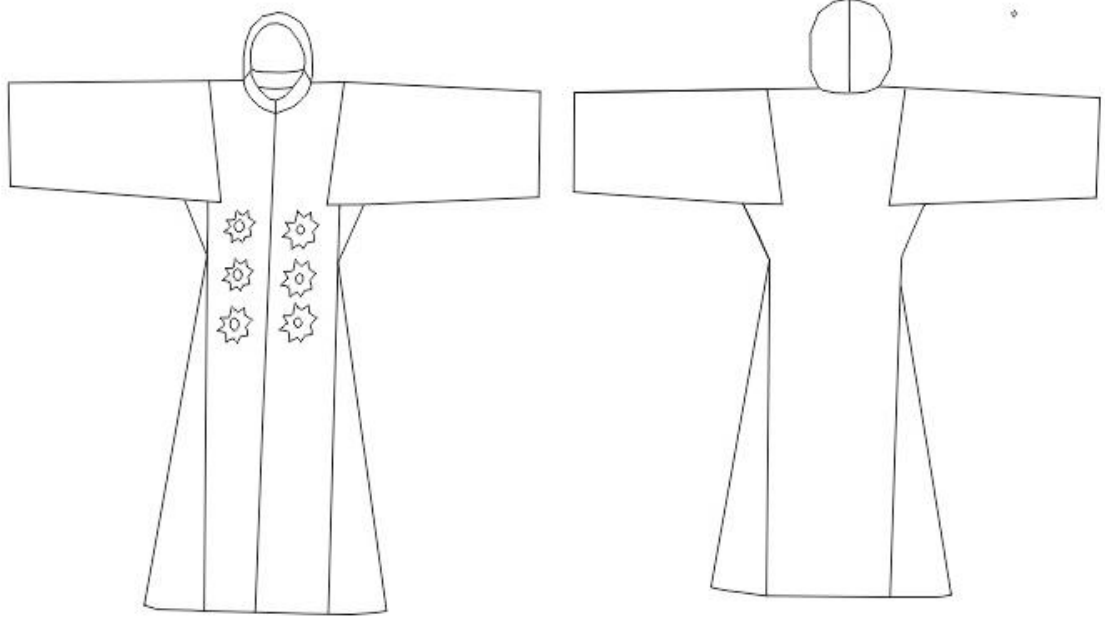
Fotoğraf No 69: Üniformanın yaka detayı.

Fotoğraf No 70: Üniformanın astar ve yırtmaç detayı.

Fotoğraf No 71: Üniformanın süsleme detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 14: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Piyade Eri Kaputu (Pelerini)
Üniforması

Örnek No	: 15 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Mızraklı Süvari Neferi Ceketi
Çizim No	: 15
İncelenme Tarihi	: 24.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Sağlam durumda olup, giysinin üzerinde lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: Mızraklı Süvari Neferi Ceketi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astarlık kumaş, kolunda ise pamuk saten kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, iç kapitonesi için pamuk, agraf, metal düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Yakada 1,3 cm genişliğinde, kollarda ise 2,5 cm genişliğinde şerit kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Cekette lacivert, kolunda, yakasında ve ön beden üstüne takılıp çıkarılabilen parçada kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket belden dikişlidir. Üst beden astar kumaşı mavi, etek astar kumaşı hakidir. Kol astarında gri renk kumaş kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde mavi, haki ve gri renk iplikler kullanılmıştır. Metal düğmeler altın rengi veagraf siyah renktedir.

Süslemede Kullanılan Renkler: Kol ve yakadaki kumaş bantlar kırmızı, üzerindeki şeritlerde ise üzeri mor çizgili krem rengi kullanılmıştır. Ön bedenın kruvaze kapama payının kenarı ve karşısında, yaka kenarında, etek ucunda, arka kup ve kol birleşim dikiş yerlerinde kullanılan biyeler kırmızı renktedir.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniğı ve Model Özelliğı: Giysi model özelliğı olarak simetrik çalışılmıştır. Model belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön etek arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikiş arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır ve arka ortası dikişli çalışılmıştır. Üst bedendeki kup, kol oyuntusundan başlayıp etek ucuna kadar devam etmektedir. Arka etek yan kup dikişinden çıkan ve arka ortasına doğru dikilmiş, üçgen şeklinde model uygulama yapılmıştır. Üçgen parçanın başında, ortasında ve sonunda birer adet düğme bulunmaktadır. Model boyu kalça düşüklüğü hattının biraz altında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniğı ve Model Özelliğı: Cekete 4 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniğı ve Model Özelliğı: Cekette tek parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılarak dirsek hattında birleştirilmiştir. Kol ucuna ön ortasında 10 cm, yanlarda 7 cm genişliğinde bant çalışılmıştır. Bu bant genişliği kadar dikiş hattında açık yırtmaç çalışması yapılmıştır.

Kapanma Tekniğı: Ceketin ön bedeninde yakada 19 cm, belde 10 cm genişliğinde bel hattından etek ucuna kadar düz devam eden kruvaze kapama çalışılmıştır. İlik çalışması sol bedene yapılmış olup, kapamanın her iki tarafına da 7'şer adet düğme dikilmiştir. Ceket üst bedeninde kruvaze kapama üzerine takılıp çıkarılabilen ayrı bir model uygulaması yapılmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniğı ve Model Özelliğı: Arka ortası bel hattından etek ucuna kadar model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka bedende kup kenarlarına dikişten açılan cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin yakasında ve kolunda şerit tutturma tekniği ile süsleme yapılmıştır. Ön kapama payında, beden dikişlerinin arasında, kol arka dikişinde ve arka etekte yer alan üçgen parçanın kenarlarında biye çalışması uygulanmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar ön üst bedende baklava deseniyle kapitone çalışılmış ve makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından mızraklı süvari neferi ceketini kullandığı giysidir.

Fotoğraf No 72: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 73: Üniformanın ekle önden görünüşü.

Fotoğraf No 74: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 75: Üniformanın iç astar detayı.

Fotoğraf No 76: Üniformanın ek detayı.

Fotoğraf No 77: Üniformanın kol süslemem detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 15: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Mızraklı Süvari Neferi Üniforması

Örnek No	: 16 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan İstihdam Sınıfı Taburu Kâtibi Ceketı
Çizim No	: 16
İncelenme Tarihi	: 05.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi.
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Sağlam durumda olup, giysinin üzerinde lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy sonu 20. yy başı Abdülhamit Han Dönemi
Türü	: İstihdam Sınıfı Taburu Kâtibi Ceketı

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde ipek astarlık kumaş, kolunda ise pamuk kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, yakada dog tela ve 3 adet agraf, kapama için ayaklı metal top düğme kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,3 cm genişliğinde biye, 0,5 cm genişliğinde sırma şerit, nakış ipliği ve kurt kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Lacivert renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceketin beden astarında petrol yeşili, kol astar kumaşında krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde lacivert, astar dikişinde koyu yeşil, kol astar dikişinde krem renkli iplik kullanılmıştır. Düğme rengi gümüş oksittir.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ön ortası, yaka, cep kapağı çevresi ve kol ucundaki biye mavi, şeritler ve nakışlar ise gümüş rengindedir.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Giysi bedene oturacak şekilde tasarlanmıştır. Ön bedende iki tane kapaklı fleto cep çalışılmıştır. Ön sol bedende 12 cm uzunluğunda, 4 cm genişliğinde, omuzda ise 10 cm uzunluğunda, 1.5 cm genişliğinde köprü çalışılmıştır. Arka ortasında 2 cm genişliğinde pilikâşe ve 9 adet sağda, 9 adet solda olmak üzere 2 cm genişliğinde pili çalışılmıştır. Bel hattında astar ile beden arasında 2 cm genişliğinde kordon geçirmek amacıyla dikiş yapılmıştır. Model boyu kalça düşüklüğünün biraz altında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette tek parçalı takma kol uygulanmıştır. Kolun ön kısmında 2 cm genişliğinde 9 adet pili uygulanmıştır. Kol ucundan 13 cm yukarıdan bir kesikle kol 2 parçaya ayrılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında yakadan bele kadar hafif dışa kavisli, belden etek ucuna kadar düz basit kapama uygulanmıştır. İlik ve düğme çalışması yapılmış ve 7 adet düğme kullanılmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışılmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceket sağ ve sol ön bedeninde kapaklı fleto cep uygulanmıştır. Ön beden astarında, göğüs hizasının sağında ve solunda fleto cep yapılmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin yakasında Maraş işi tekniği ile nakış uygulanmıştır. Yaka çevresinde, ön kapamada, cep kapaklarında ve kolda biye çalışması yapılmıştır. Köprülerde kurtçuk ile süsleme yapılmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır.

Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser Abdülhamit Hanın buyurmasıyla değiştirilen Osmanlı askeri üniformalarından istihdam sınıfı taburu kâtibinin kullandığı giysidir.

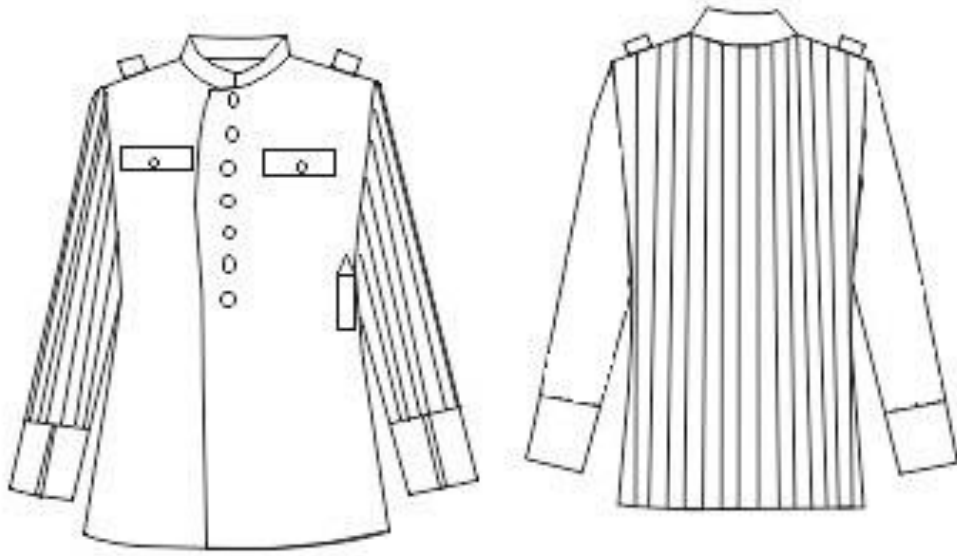
Fotoğraf No 78: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 79: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 80: Üniformanın yaka detayı.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

**Çizim No 16: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan İstihdam Sınıfı Taburu Kâtibi
Üniforması**

Örnek No	: 17 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan İtfaiye Neferi Ceket
Çizim No	: 17
İncelenme Tarihi	: 05.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	: Sağlam durumda olup, giyside lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Türü	: İtfaiye Neferi Ceket

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Bedende çuha, yaka ve kollarda kaşe kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde keten kumaş, kolunda ise pamuk saten kumaş kullanılmıştır

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, kapama için metal düğme ve agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,5 cm genişliğinde biye, 3,5 cm ve 6,5 cm genişliğinde bant kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceket bedeninde siyah, yakada ve kollarda kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket bedeninde krem, kol astar kumaşında kahverengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde siyah, astar dikişinde kahverengi ve krem iplik, metal düğmelerde altın rengi kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ön kapamada ve arka bedendeki üçgen parçada 0.5 cm kalınlığında biye ile kol ve yakadaki bantlarda kırmızı renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Giysi belden kesikli olarak tasarlanmıştır. Ön etek parçası arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arkaya kaydırılmış ve arka roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende, kol oyuntusundan başlayan ve etek ucunda biten kup uygulanmıştır. Arka kup dikişinden çıkan ve arka ortasına doğru dikilmiş, bir kenarı kavisli, üçgen şeklinde model uygulama yapılmıştır. Üçgen parçanın başlangıç, orta ve sonunda birer adet düğme bulunmaktadır. Ön beden arka bedenden uzun, model boyu kalça düşüklüğünün biraz altında tasarlanmıştır. Etek ucu volanlı olacak şekilde açma işlemi yapılmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 4,5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır. Yaka üzerine 3,5 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette tek parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol ucuna 6,5 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortası yakadan bele kadar hafif dışa kavisli, belden etek ucuna doğru genişleyen basit kapama uygulanmıştır. Ön üst bedende ilik düğme çalışılmış ve 8 adet düğme kullanılmıştır. Ön etekte ilik düğme çalışılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka etek kupunda dikişten açılan cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön kapamasında ve arka kup üzerindeki şekilli üçgen parçanın dış kenarına biye çalışması yapılmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

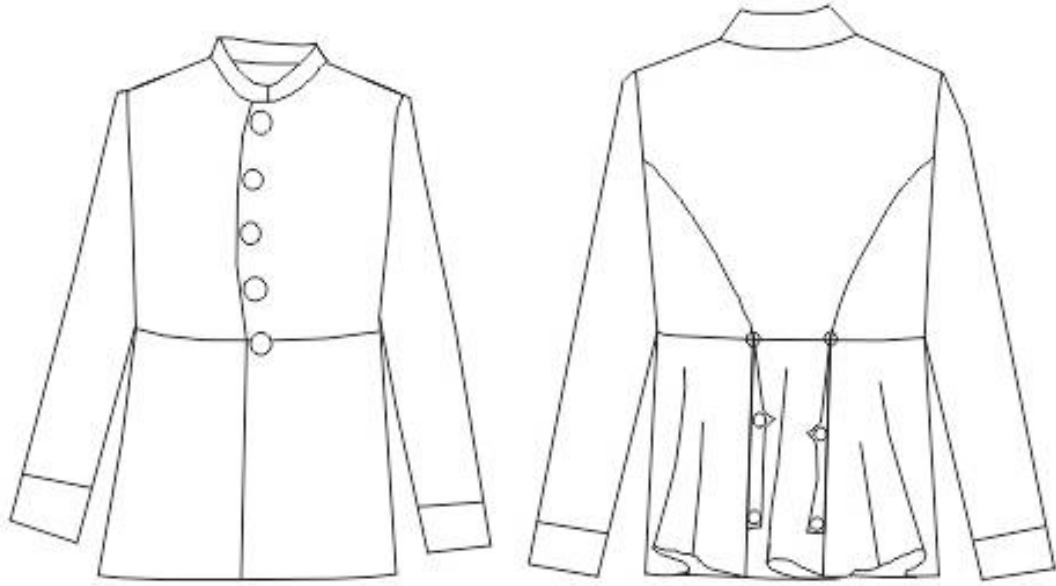
Notlar: Bu eser 19. yy. son yarısında bir itfaiye askerinin kullandığı giydir.

Fotoğraf No 81: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 82: Üniformanın arkadan görünüşü.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 17: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan İtfaiye Neferi Üniforması

Örnek No	: 18 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Maiyet-i Seniyye Süvari Bölüğü Erleri Ceketi
Çizim No	: 18
İncelenme Tarihi	: 07.12.1017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Sağlam durumda olup, giysinın üzerinde lekeler görölmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy. sonu
Türü	: Maiyet-i Seniyye Süvari Bölüğü Erleri Ceketi

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde pamuk saten kumaş, kolunda ise pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, metal çoban düğme, metal ayaklı düğme, 0,3cm'lik brit ve agraf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: Kordon, metal arma ve 0,5cm kalınlığında biye kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Ceket bedeninde mavi, iç kol ve dış kolun astarında kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Cekette siyah, kollarında ve yakasında kırmızı renk kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceketin dikişinde mavi, kolda kırmızı, astar dikişinde siyah ve krem rengi iplikler kullanılmıştır. Metal ve çoban düğmeler pirinç oksit renk ve brit için kullanılan şerit kırmızı renktedir.

Süslemede Kullanılan Renkler: Yaka, ön beden, arka beden ve dış kolda koyu yeşil renk kordon, iç kolda siyah renk kordon kullanılmıştır. Metal armalar pirinç oksittir.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Giysi belden kesikli tasarlanmıştır. Ön üst bedende 1 adet, ön etekte eşit uzunlukta 2 adet pens uygulanmıştır. Ön beden arka kupa kadar devam etmekte ve yan dikiş bulunmamaktadır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve bir tanesi belde, diğeri etek ucunda biten iki adet kup bulunmaktadır. Arka kup dikişinden çıkan ve arka ortasına doğru dikilmiş, bir kenarı kavisli, üçgen şeklinde model uygulama yapılmıştır. Üçgen parçanın başlangıç, orta ve sonunda birer adet düğme bulunmaktadır. Model boyu kalça düşüklüğünün biraz altında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 6 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette içe içe geçen tek parçalı iki adet kol uygulanmıştır. Dıştaki kolda kol altından 6 cm dikilerek geri kalan bölümü kol ucuna kadar açık bırakılmıştır. Dıştaki kolun boyu, içteki koldan 10 cm daha uzun olacak şekilde tasarlanmıştır. Dıştaki kolda kol alt dikişinin 3 cm aşağısından başlayarak eşit aralıklar ile 3 adet brit uygulanmıştır. 3. britten 12 cm aşağıda 3 adet brit, 6. britten 13 cm aşağıda 3 adet brit daha uygulanmıştır. Britler arasında 3 cm mesafe bırakılmıştır.

Kapanma Tekniği: Ön ortasında kapama çalışılmamıştır. Ön sağ bedende yakadan bel hattına kadar 2 cm genişliğinde parça eklenmiştir. Ayrıca ceket sağ ve sol ön bedende kordon ile brit ilik çalışılmıştır. Sağ ve sol bedende 8 adet çoban düğme ile 6 adet agraf dikilmiştir. Etekte ilik, düğme çalışılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Arka ortasında bel hattından etek ucuna kadar model uygulamalı kapalı yırtmaç çalışılmıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ön beden astarında beden hattında sağ ve solda fleto cep çalışılmıştır. Arka beden astarında kup kenarlarında, dikişten açılan cep uygulanmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön bedeni, yaka çevresi, kapama payı, arka ortası, arka kup dikiş, kolları ve etek ucunda kordon tutturma tekniği ile süsleme yapılmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikiş, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser 19. yy. son yarısında bir maiyet-i senniyye süvari bölüğü erinin kullandığı giydir.

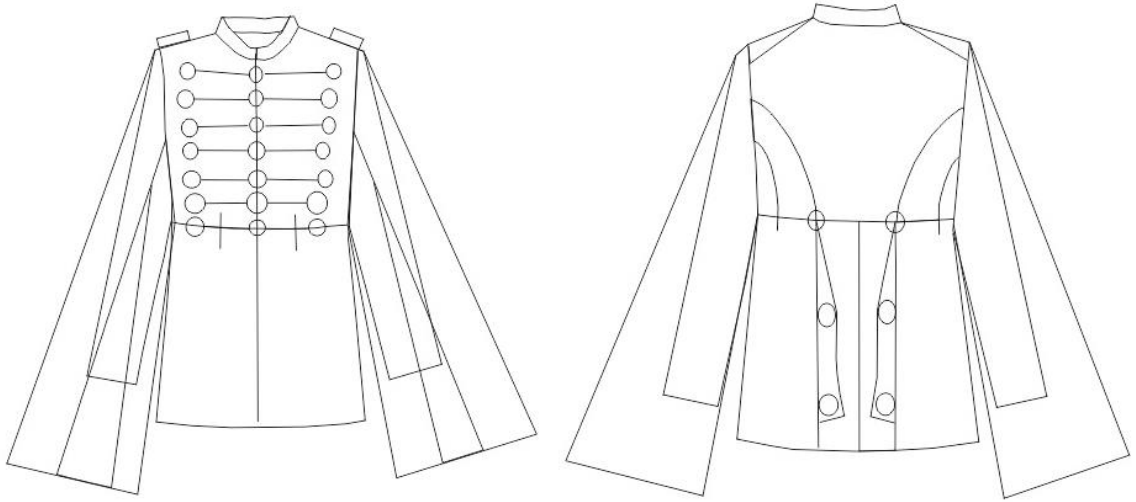
Fotoğraf No 83: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 84: Üniformanın arkadan görünüşü.

Fotoğraf No 85: Üniformanın ön detay görüntüsü.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 18: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Maîyet-i Seniyye Süvari
Bölüğü Üniforması

Örnek No	: 19 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Fesli Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması Ceketı
Çizim No	: 19
İncelenme Tarihi	: 07.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi tarihi eserler deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Sağlam durumda olup, giysinin üzerinde lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy. II Abdülhamit Dönemi
Türü	: Fesli Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması Ceketı

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Çuha kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 1,5 cm genişliğinde şerit, 0,5 cm ve 0,3 cm genişliğinde kordon kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Krem rengi kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Krem rengi kullanılmıştır.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket bedeninde krem ve kahverengi, kol, astar ve teyel dikişinde krem rengi dikiş ipliği kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Kol, yaka ve ön bedende şeritte kahverengi, kordonda siyah renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve belde biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Model boyu bel hattında, ön beden arka bedenden uzun olacak şekilde tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete “0” sıfır yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette iki parçalı takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılmıştır.

Kapanma Tekniği: Cekete kapama çalışılmamıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışması uygulanmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete cep çalışması uygulanmamıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön bedeninde, arka bedeninde ve kolunda belirli bir motif doğrultusunda şerite desen verilerek süsleme yapılmıştır. Arka kup dikişinde biye tekniği uygulanmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, astarda ise kol ve yakanın birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır. Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

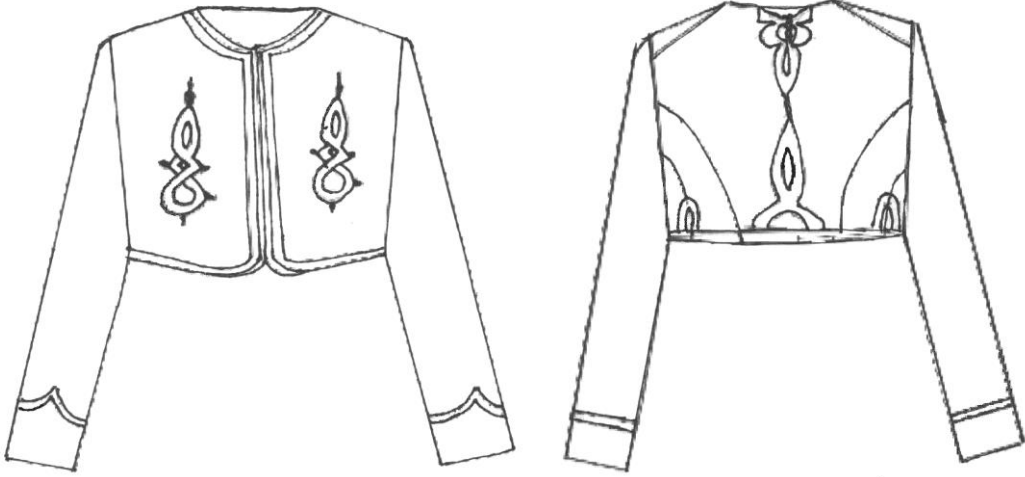
Notlar: Bu eser 19. yy. bir Fesli Zuhaf Alayı Selamlık Neferi Üniforması kullandığı giysidir

Fotoğraf No 86: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 87: Üniformanın arkadan görünüşü.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 19: Harbiye Askeri müzesi'nde Bulunan Fesli Zulah Alayı Selamlık
Neferi Üniforması

Örnek No	: 20 Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Sancaktar Mülazım-1 Sariler Üniforması
Çizim No	: 20
İncelenme Tarihi	: 10.12.2017
İlgili Koleksiyon	: Harbiye Askeri Müzesi Deposu
Koleksiyonun Açık Adresi	: Harbiye Askeri Müzesi
Koleksiyona Geliş Tarihi	: Bilinmiyor
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Devir
Koleksiyondaki Yeri	: Harbiye Askeri Müzesi Tarihi Eserler Deposu
Onarım Görüp Görmediği	: Onarım Görmemiştir.
Bugünkü Durumu	:Sağlam durumda olup, giysinin üzerinde lekeler görülmektedir.
Tarihlendirme	: 19. yy. ilk yarısı
Türü	: Sancaktar Mülazım-1 Sariler Üniforması

Giyside Kullanılan Malzemeler

Giyside Kullanılan Kumaşlar: Kaşe kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Astar kumaşı: Ceket bedeninde pamuk saten kumaş, kolunda ise pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler: Pamuklu dikiş ipliği, metal düğme, agraf, kapitone için elyaf kullanılmıştır.

Süslemede Kullanılan Malzemeler: 0,8 cm genişliğinde pamuk kordon ve 0,5 cm genişliğinde şerit kullanılmıştır.

Giyside Kullanılan Renkler

Kumaşta Kullanılan Renkler: Cekette lacivert, kollarında ve yakasında kırmızı renk kullanılmıştır.

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler: Ceket bedeni siyah, kol astar kumaşı beyaz üzerine kahverengi çizgili renktedir.

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler: Ceket dikişinde lacivert ve kırmızı, astar dikişinde siyah, kol astarı ve teyel dikişinde krem rengi iplik kullanılmıştır. Düğmeler altın sarısı ve agraflar siyahtır.

Süslemede Kullanılan Renkler: Ön beden, arka beden, kol ve yakadaki pamuk kordonlarda siyah, kolda kullanılan şeritte ve metal armalarda gümüş rengi, kol ve yakadaki bantlarda kırmızı renk kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Giysi model özelliği olarak simetrik çalışılmıştır. Omuz dikişi arka bedene kaydırılmış ve roba görüntüsü verilmiştir. Arka bedende kol oyuntusundan başlayan ve etek ucunda biten iki adet kup bulunmaktadır. Birinci kup ön bedenden devam etmekte ve beden yan dikişi bulunmamaktadır. Model boyu kalça düşüklüğünün biraz altında tasarlanmıştır.

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete 5 cm genişliğinde hakim yaka uygulanmıştır.

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekette tek parça takma kol uygulanmıştır. Kol altındaki dikiş arkaya kaydırılmıştır. Kol ucuna ön ortasında 11 cm, yanlarda 6 cm genişliğinde bant çalışılmıştır.

Kapanma Tekniği: Cekette kapama çalışılmamıştır. Ön sol bedende, ön ortasından çıkan ve kapamayı sağlayan 5 cm genişliğinde kapama parçası uygulanmış, üzerine yakadan başlayıp bel hattında bitecek şekilde 5 adet düğme dikilmiştir. Ayrıca ceket sol ön bedende kordon ile brit ilik çalışılmıştır.

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Cekete yırtmaç çalışılmamıştır.

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği: Ceketin ön beden astarında beden hattının sağ ve solunda fleto cep çalışılmıştır.

Süsleme Tekniği: Ceketin ön bedeni ve arka kup dikişinde kordon tutturma tekniği ile süsleme yapılmıştır. Kolunda ise şerit tutturma tekniği uygulanmıştır.

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler: Ceket parçalarının birleştirilmesinde makine dikişi, beden astarının kol ve yaka birleştirilmesinde oyulgama dikiş tekniği uygulanmıştır.

Astar makinede dikildikten sonra cekete elde kapalı baskı tekniği ile yaka, kol ağzı ve etek ucundan tutturulmuştur.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Yayınlanmamıştır.

Eserin Sergilenip Sergilenmediği: Sergilenmiştir.

Notlar: Bu eser 19. yy. bir Sancaktar Mülazım-ı Sariler Üniforması kullandığı giydir.

Fotoğraf No 88: Üniformanın önden görünüşü.

Fotoğraf No 89: Üniformanın arkadan görünüşü.

Önden Görünümü

Arkadan Görünümü

Çizim No 20: Harbiye Askeri Müzesi'nde Bulunan Sancaktar Mülazım Sariler Üniforma

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Geleneksel giysiler ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde daha çok sivil giyimi üzerinde durulduğu, askeri üniforma konusunda yapılan araştırma kapsamının dar olduğu görölmektedir. Bu nedenle araştırma sonuçları bilimsel veri kaynağı oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada, Harbiye Askeri Müzesi'nde bulunan Osmanlı askeri üniformalarından 19. ve 20. yüzyıl dönemlerinde kullanılan seksen adet üniformadan yirmi adeti incelenmiştir. İncelenen üniformaların tamamı, giysilerin zarar görmesini engelleyecek özellikte tasarlanmış depoda muhafaza edilmektedir. Örnekler hazırlanan gözlem fişi doğrultusunda kesim, dikim ve süsleme özellikleri açısından incelenerek bilgiler kayıt altına alınmıştır. Üniformaların üzerinden ölçüleri alınarak kalıpları hazırlanmış, ancak müze tarafından izin verilmediği için kalıplara yer verilmemiş, teknik çizimler kullanılmıştır. Örneklere ait görsellerin oluşturulması için ön, arka ve detay fotoğrafları çekilmiştir.

İncelenen üniformalarda ağırlıklı olarak çuha ve kaşe kumaşların kullanıldığı, bazı rütbelere göre aba, bleyzer kumaşlarında tercih edildiği görölmüştür. Kumaş renkleri incelendiğinde ise en fazla lacivert renk kullanıldığı, rütbe ve tabur sınıflarına göre mavi, krem, kırçillı kahverengi renklerinin de kullanıldığı saptanmıştır.

Çuha, çözü ve atkı iplikleri yün yapağından eğrilmiş iplikten, havlı, düz renkte, zarif ve tok bir kumaştır. 2/2 dimi örgüde, ince numara ştrayhgarn iplikten dokunup ağır bir dinklemeyle bir ölçüde keçeleştirilmiş ve yüzeyi havlandırılmış, düz renk elbiselik ve döpiyeslik kumaşlardır. Daha kalın tipleri pardösülük olarak da kullanılabilirler (<http://www.gundemkumas.com>). Aba, dokuması ve kullanılması zamanımıza kadar gelmiş olan, kalın yünlü bir kumaştır (Özen, 1982: 299). Bu kumaştan şalvar, potur, cepken, salta, yelek, cübbe, yağmurluk, mest gibi giysiler dikilmiştir. Alemdar Mustafa Paşanın sadrazamlığında sekban ocağı neferleri için abadan dizlik ve tozluk yaptırmıştır (Koçu, 1969: 7). Bleyzer ise ağır bir dinkleme ve hafif bir şardonlama işlemiyle yüzeyi

havlandırılmış olan kaşe benzeri strayhgarn kumaşlardır. Aslında, 12/1 Nm strayhgarn iplikle 1 cm'de 16 tel sıklıkla ve dimi örgüsüyle dokunan, üzerine yollu desen basılan, spor ceketlik veya kadın kepliği olarak kullanılan özel bir kumaşa verilen isimdir. Ancak günümüzde kaşe tipi ağır gramajlı kumaşlar için bu isim kullanılmaktadır (http://www.tekstilders_hanesi.com.tr/bilgi-deposu/kumas-cesitleri-resimli.html). Çuha, kaşe ve benzeri kumaşlarda kullanılan liflerin sağlığa uygunluğu ve dokumanın tuşesinin üniformalar için elverişli malzeme olması yönünden kumaş seçimini etkilediği düşünülebilir.

Üniformalarda kullanılan astar kumaşı açısından daha çok ipek saten kumaş ile pamuklu kumaşların tercih edildiği, nadiren keten kumaşın kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Astar renginde ise genel olarak beyaz rengin tercih edildiği, üst beden ve etekte farklı renk astarların tercih edildiği görülmüştür.

Üniformaların model özellikleri incelendiğinde simetrik modellerin uygulandığı belirlenmiştir. İncelenen beş üniformada ön bedenlerin belden kesikli pensli, on üniformanın düz, iki üniformanın tek parça pensli, üç üniformanın belden kesikli pensiz olduğu tespit edilmiştir. Arka bedenler incelendiğinde ise altı üniformada, arka kol oyuntusundan başlayarak etek ucuna kadar devam eden kup çalışıldığı, dokuz üniformada arka kol oyuntusundan başlayarak bel hattında biten kup çalışıldığı, bir üniformada ise kol oyuntusundan başlayarak etek ucunda biten kup çalışıldığı görülmüştür. Bir üniformada pile uygulamasının yapıldığı, üç üniformada ise ön bedenlerin arka bedene kaydığı ve yan dikiş yapılmadığı belirlenmiştir. Kol altı dikişleri kol arkasına, bedendeki kup hizasına taşınmıştır. Genel olarak üniformalarda iki parçalı takma kol uygulanmış olsa da bir modelde reglan kol, altı modelde ise tek parça takma kol çalışması uygulanmıştır. Üniforma boy kesimleri sınıf ve taburuna göre çeşitlilik göstermekle birlikte en fazla kalça hattının altında biten modeller kullanılmıştır.

Üniformalarda genel olarak hakim yakanın tercih edildiği ve sonrasında ise oyuntulu yakaların kullanıldığı görülmüştür. En fazla uygulanan kapama türünün basit kapama olduğu ve kapama malzemesi olarak kullanılan düğmelerin her giyside farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak üniformalarda omuz dikişi arkaya kaydırılmış ve bir roba görüntüsü oluşturulmuştur. İncelenen ceketlerin yarısının arka ortasında yırtmaç uygulanmış, diğer yarısında ise yırtmaç çalışılmamıştır. Araştırma

kapsamındaki örneklerden 6 tanesinde cep çalışmasının bulunmadığı, cep uygulaması yapılan ceketlerde ise en fazla oranla astar içerisinde, beden hattında fleto cep uygulandığı belirlenmiştir.

Üniformaların süsleme teknikleri değerlendirildiğinde en fazla biye, bant ve nakış ile süsleme yapıldığı görülmektedir. Süsleme amaçlı yapılan işlemlerde kullanılan renklerle ilgili olarak en fazla oranlarla nakışta gümüş, hazır harçlarda altın rengi ve gümüş, kordonlarda siyah, biye çalışmalarında kırmızı olduğu saptanmıştır. Ceket dikişinde kullanılan ipliklerde renklerin çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Giysi yüzeyinde kullanılan renklerle uyumluluk göstermektedir. Astar dikişinde iplikler krem, kahverengi, siyah, haki, gri, mavi, koyu yeşil ve taş rengi olduğu görülürken, astar kol ve teyel ipliklerinin krem ve beyaz olduğu görülmektedir.

4.2. Öneriler

Bu araştırma ile Osmanlı Devleti'nin 19. ve 20. Yüzyıl Osmanlı Askeri Teşkilatı'nda kullanılan üniformalarının incelenmesi ve dönem özelliklerini ortaya çıkarması açısından önemlidir. Türk kültürünün süsleme sanatını da gözler önüne seren bu eserler zengin bir yapıya sahiptir. Araştırma doğrultusunda açığa çıkarılan gerek kalıp gerekse dikim teknikleri konusundaki bulguların günümüz kalıp ve dikim tekniklerinden farklı olduğu tespit edilmiştir. Bu farklı tekniklerin gün ışığına çıkartılması ve kültürel mirasımızın korunması için kayıt altına alınması gerekmektedir.

Osmanlı Devleti padişahları gerek savaş alanında düşmanı ve askerini daha kolay ayırmak için, gerekse barış zamanlarında askerini halktan ayırabilmek için askeri üniformalarda ayrıntıya dikkat etmiş ve kendi sınıflarında rütbelerin kolay anlaşılabilmesi için üniformalarda çeşitliğe ayrı bir önem vermiştir. Aynı zamanda Osmanlı devletinin beylikten imparatorluğa, imparatorluktan yıkılışına kadar (1299-1924) ayakta kaldığı süre 624 yıl gibi uzun bir dönemdir. Bu sebeple hem moda hem de o zamanın şartlarına uyum sağlamak için üniformalarda değişikliklere gidilmiştir.

Bu çeşitlikten dolayı bu çalışmaların yurt çapındaki askeri müzelerde de daha geniş çapta ve daha eski tarihlere yönelik araştırmalarla belgelerin çoğaltılması ve gün ışığına çıkartılması gerekmektedir. Bunun için;

1. Müzelere gereken önem verilmeli, giysi saklama odaları ve vitrinlerin saklama koşulları uygun hale getirilmeli ve bu konuda müze görevlileri eğitime tabi tutulmalıdır.
2. Müze depolarında bulunan eserler gün yüzüne çıkartmalı ve sergilenmelidir.
3. Bu eserlerin incelenerek belgelenmesi ve yayınlanması sağlanmalıdır.
4. Tarihi eserler hakkında öğrencilere bilgi verilmeli, saklı bulunan eserleri ortaya çıkartmak için halk bilinçlendirilmedir.

KAYNAKÇA

- Akalp, G., (2006). Uluslararası Mağazalar Zincirinde Tüketicinin Satınalma Davranışına Etki Eden Fiziki Faktörlerin Analizi: Bursa Örneği, *12. Ulusal Ergonomi Kongresi*, 16- 18 Kasım Ankara, s: 87- 96.
- Anonim, (1986), Osmanlı Kıyafetleri Fenerci Mehmed Ablümü, Vefbi Koç Vakfı, İstanbul.
- Askeri Müze ve Kültür Komutanlığı Yayınları, (1986), Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafetleri, Ankara.
- Askeri Müze ve Kültür Komutanlığı Yayınları, (2017), Harbiye Askeri Müzesi Üniforma Katoloğu, Ankara.
- Askeri Müze ve Kültür Sitesi Yayınları, Askeri Müze Koleksiyonları, İstanbul.
- Atabey, F (1997), Tarihten Günümüze Deniz Kuvvetleri Personel Kıyafetlerinin Geçirdiği Aşamalar, Dz. K.K.lığı Karargah Basımevi, Ankara.
- Atabey, F (2005), Geçmişten Günümüze Bahriye Kıyafetleri, Ankara Deniz İkmal Grup Komutanlığı Matbaa Amirliği, Ankara.
- Aysal, N., (2011/Bahar), Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Giyim ve Kuşamda Çağdaşlaşma Hareketleri, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 10 sayı 22, 3-32.
- Balcı, A., (2009), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler, Pegem Akademi, Ankara.
- Baydar, O (1999). 75 Yılda Değişen İnsan,, İstanbul Tarih Vakfı Yayınları
- Bostan, İ., (2006). Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Brindesi, Jean, Elbice, Atika Musee Ancient Costumes Turcs De Constantinople, İmp.'de Lemercier, Paris, Jules Mea Fecit.
- Cevdet Paşa, (1976), Tarih-i Cevdet, I. Cilt, Üçdal Neşriyat, İstanbul.
- Çadircı, M., (1972), Ankara Sandığında Nizam-ı Cedid Ortasının Teşkili ve Nizam_1 Cedid Askeri Kanunnamesi, *Belleten*, cilt 36 sayı 141 (ocak 1972) den Ayrıbasım, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Çadircı, M., (1963), Anadolu'da Redif Askeri Teşkilatının Kuruluşu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, cilt 8 sayı 14, Ankara.
- Çoker, E. Hak. Tüma. Fahri, (1994), Bahriyemizin Yakın Tarihinden Kesitler, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Basımevi, Ankara.

- Çoker, E. Hak. Tüma. Fahri, Temmuz (1972), Bahriyemizde Personel Kıyafetinin Geçirdiği Aşamalar (1830-1970), Deniz Kuvvetleri Dergisi Eki, Cilt: 78, Sayı: 478, Deniz Basımevi, İstanbul.!
- Doras, Kocaman, Ş., Dedeoğlu, A (1992), Osmanlılar Albümü II. Kitap, Osmanlı Yayınevi, İstanbul.
- Elbise-i Askeriye Nizâm-nâmesi, Matbaa-i Askerî, Dersaadet, 1333.
- Eren, G., (1999), Osmanlı 6.Cilt Teşkilat, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- Feyzi, M., (1933). XVIII inci Asırda Türk Askeri Kıyafetleri, Zaman Kitaphanesi Yayınları, İstanbul.
- Geçer, K., T., (2013), Birinci Dünya Savaşı Döneminde Türk Ordusunda Kullanılan Üniforma ve Rütbelere, *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, sayı.21, 121-182.
- Gencer, A., (2001), Bahriye’de Yapılan Islahat Hareketleri ve Bahriye Nezareti’nin Kuruluşu (1789-1867), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Genelkurmay, (1978), Türk Silahlı Kuvvetler Tarihi, Harp Tarihi Yayınları, III. Cilt 5. Kısım, Genelkurmay Basımevi, Ankara.
- Goodwin, G., (2002), Yeniçeriler, (Çeviren: Türkömer, D.), İstanbul, Doğan Kitapçılık Aş.
- Gökçe, E., (2017), Asakir-i Mansure-i Muahmmediye Ordusuna Asker Alımı (Hamid Sancağı ve Ispara Örneği), *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Cilt 6 sayı: 4, 191-213).
- Gökçeyurt, B., Yıldız, H., (2008), Osmanlı Milli Kıyafetleri, Askeri Müze ve Kültür Komutanlığı Yayınları, İstanbul.
- Güleryüz, A., (2004). Kadırgadan Kalyona Osmanlıda Yelken ve Mikyas-ı Sefain, Kaptan Yayıncılık, İstanbul.
- Güneş, Ş., (2009), Terzilik Terimlerinin Argoda ve Mecaz Anlamda Kullanımları, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Sayı 2/2 Temmuz, 200-224.
- Halaçoğlu, Y., (1991), XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları VII. Dizi – Sayı: 127, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- İlyas, H., (1987), Tarih-i Enderun - Letaif-i Endrun, Çev; Kayra, C., Güneş Yayınları, İstanbul.
- İnancık, H., (2014). Devlet-i ‘Aliyye Osmanlı İmparator luğu Üzerine Araştırmalar II. Tagayyür ve Fesad (1603-1656): Bozuluş ve Kargaşa Dönemi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

- Kaplan, M., (2019), Jandarma Genel Komutanlığındaki Üniforma Değişiminin Kurumsal İmaj Açısından Değerlendirilmesi, *4. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (14-17 Şubat 2019/ Yalova)*, Cilt 5, 173-185.
- Karasar, Niyazi, (2009). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Nobel yayınları.
- Keleş, H., (2006), Asakir-i Mansure-i Muhammediyye Kanunnamesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, cilt:14 no:1, 227-240.
- Kılınç, Nurgül (2008). Geleneksel Konya Giysileri. Konya: Kültür Yayınları.
- Koca, E., (2009), 18. ve 19. Yüzyıl Osmanlı Erkek Modası, Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı 7/Kış, Selçuklu Belediyesi Yayınları, Konya.
- Koç, P (1993), Osmanlı Askeri Kıyafetleri (16 – 20. yy) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Koçu, R., (1969), Türk Giyim, Kuşam ve Süsleme Sözlüğü, Sümer Bank Yayınları, İstanbul.
- Kumbaracılar, İ., (1934), Serpuşlar, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., (1988), Türk Giyim Sanayi Tarihindeki Ünlü Fabrika “Feshane” Defterdar Fabrikası, Sümerbank, Ankara.
- Kütükoğlu, (1981), Asakir-i Mansure-i Muhammediye Kıyafeti ve Malzemesinin Temini Meselesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Lean, (1818), XVIII inci Asırda Türk Askeri Kıyafetleri, Çev: Feyzi, Zaman Kitaphanesi (1933), İstanbul.
- Lewis, B., (1993), Modern Türkiye'nin Doğuşu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Milli Savunma Bakanlığı Yayınları, (1999). Osmanlı Ordu Teşkilatı, Ankara.
- Mirmiroğlu, Vl., (1946). Fatihin Donanması ve Deniz Savaşları, İstanbul Beldediye Matbaası, İstanbul.
- Mühimme Defteri, (979), Numara 10 (1996), Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara.
- Ögel, B., (1991), Türk Kültür Tarihine Giriş Cilt 5, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Örses, T. ve Özçelik, N (2007), I. Dünya Savaşı'nda Türk Askeri Kıyafetleri, Denizler Kitabevi, İstanbul.
- Özcan, A., (2003), Fatih Sultan Mehmet Kanunname-i Al-i Osman (Tahlil ve Karşılaştırmalı Metin), Osmanlı Tarih Kaynakları 6, İstanbul.

- Özcan, A., (2017), Osmanlı Devlet'inde Jandarma Teşkilatı Kurulmasının Gündeme İlk Defa Gelişi (1839), *Türk Polis Tarihinin Kökenleri*, Editör: Yücel, Y., Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 173-194.
- Özen, Mart (1980-81), Türkçede Kumaş Adları, Tarih Dergisi, Sayı:33, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Özer, İ., (2005), Avrupa Yolunda Batılama Ya Da Batılılaşma İstanbul'da Sosyal Değişimler, Truva Yayınları, İstanbul.
- Öztürk, N., (2014), 14-15. Asır Osmanlı Kültür Tarihi Devlet Düzeni- Sosyal Hayat, Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul.
- ÖZKUL, Osman, (2005), Gelenek ve Modernite Arasında Ulema, Bir Harf Yayınevi, İstanbul.
- Renkliyıldırım, Ö., (2008), Logman-Metro, İstanbul.
- Sağduyu, G., B., (2014), Modernleşme Sürecinde Osmanlı'da Terzilik ve Terzilik Eğitimine Yönelik İlk Hareketler, *13. Uluslararası İzmir Tekstil ve Hazır Giyim Sempozyumu*, İzmir, 176-179.
- Salman, Ö., (1992), Yenileşme Sürecinde Osmanlı Askeri Kıyafetlerindeki Dokusal Aksesuarlar, (Yüksek Lisans Tezi), *Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Sertoğlu, M., (1956), Osmanlı İmparatorluğu Ordu Teşkilatı ve Kıyafetleri, Resimli Osmanlı Mecbuası, Şehir Matbaası, İstanbul.
- Sertoğlu, M., (1958), Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, İstanbul Matbaası, İstanbul.
- Sevin, (1990), Onüç Asırlık Türk Kıyafet Tarihine Bir Bakış, Kültür Bakanlığı Kültür Bakanlığı Yayınları/ 1195, Ankara.
- Şevket, M., (1983), Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafetleri, Kara Kuvvet Komutanlığı Basımevi, Ankara.
- Şimşek, A., R., (2006), Osmanlı Ordusunda 18. Ve 19. Yüzyıllarda Yapılan İslahat Çalışmaları Ve Bu Çalışmalarda Yabancı Uzmanları Rölü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Tengüz, H., (1989), Osmanlı Bahriyesi'nin Mazisi Resim Albümü, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Basımevi, Ankara.
- Tez, Z., (2009), Teksit ve Giyim Kuşamın Kültürel Tarihi, Doruk Yayımcılık, İstanbul.
- Tezcan, H., (2008), Sarayın Terzisi: M. Palma - D. Lena - P. Parma, Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul.
- Turan, Ş., (1995), Türk Devrim Tarihi 3. Kitap, Bilgi Yayınevi, Ankara.

- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, (1981), 3. Cilt 3. Kısım, Genelkurmay Basımevi, Ankara.
- Uzunçarılı, İ. H., (1972), Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Uzunçarılı, İ. H., (1984), Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Uzunçarılı, İ., H., (1988), Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları Cilt 1, Acemi Ocağı ve Yeniçeri Ocağı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Uzunçarılı, İ., H., (1988), Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları Cilt 2, Cebeci, Topçu, Top Arabacıları, Humbaracı, Lağımcı Ocakları ve Kapukulu Süvarileri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Ünver, A., S., (1958), Geçmiş Yüzyıllarda Kıyafet Resimlerimiz, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından, VII. Seri No. 36, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Yılmaz, H., (1996), Koyunluoğlu Müzesinde Bulunan Yelekler, Lisans Tezi, Konya.
- Yüceer, H., Altınay, H. (1992), Moda ve Tarihi, Ankara: Kadioğlu Matbaası.

İnternet Kaynakları

- http://tr.wikipedia.org/wiki/Asker%C3%AE_M%C3%BCze (Erişim Tarihi: 13.01.2019)
- https://m.dzkk.tsk.tr/icerik.php?icerik_id=126&tarmir=1 (Erişim Tarihi: 13.01.2019)
- https://www.academia.edu/29933446/Askeri_Tarih_Ara%C5%9F%C4%B1malar%C4%B1_Dergisi_Say%C4%B1_21 (Erişim Tarihi: 13.01.2019)
- <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=353083&/II.-Abdülhamid-Dönemi-Askeri-Kıyafetleri/-Sadık-Tekeli> (Erişim Tarihi: 13.01.2019)
- <http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/kumas-cesitleri-resimli.html> (Erişim Tarihi: 13.01.2019)
- https://www.researchgate.net/profile/Emine_Koca/publication/282613486_Osmanli_d_a_Yapilan_Kilik_Kiyafete_Iliskin_Reformlarin_Erkek_Giysilerinin_Bicimsel_Ozelliklerine_Etkileri/links/5614390908aed47facee299c.pdf (Erişim Tarihi:05.06.2019)
- <https://dergipark.org.tr/download/article-file/193346> (Erişim Tarihi: 06.06.2019)

EKLER

Ek-1: 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi

Elbise-i Askeriye Nizamnamesi Daire-i Askeriye Matbaasından Tab Edilmiştir.

Madde 1- Sınıf-1 harbiye mensup ümera ve zabitan setre ile giyecekleri haki rengindeki uzun pantolon yerine, erkân misillü benzer koyu lacivert uzun pantolon giyeceklerdir.

Madde 2 – Bilumum erkân, ümera ve zabitan-1 sıhhiyenin setre ile giyecekleri uzun pantolonları setre renginde nefli olacaktır.

Ceket: Ceket zabitan için haki şayaktan, efrad için de aynı renkte fakat abadan yapılacaktır. Gerek zabitan ve gerek efrad ceketlerinin bedeninin boyu, kollar suret-i tabiyede yanlara salıverdiği ve eller yumulduğu halde başparmağın ikinci boğumu hizasına müsadif raddede olacaktır. Kenarları zırhsız, arkaları 25 cm tulünde, tek sıra büzmeli ve iki yanları 15-20 cm boyunda yırtmaçlı olacaktır. Yalnız efrad ceketinin palaska takıldığı zaman arka tarafı kalkıp ön tarafı uzamamak için arka eteklerinin 2 cm kadar uzun tutulmasına dikimhanelerce dikkat edilecektir.

Sınıf-1 harbiye erkân ve ümera zabitan ceketlerinin önünde altı adet yaldızlı sarı düz ve etibba ve memurin-i; sıhhiye-i saire ve küttab-1 askeriye ve sanayi ile ümera ve zabitanı ceketlerinin önünde altı adet düz beyaz düğme olacaktır. Efrad ceketlerinin önünde yıldızsız bakırdan beş düğme bulunacak ve nihayetindeki düğme göbek üzerine tesadüf eylemek üzere dikilecektir. Düğmeler donuk, (mat) olacaktır.

Bilatefrik bilumum sınıf-1 muhtelif-i askeriye zabitanına mahsus ceketlerinin yakası 3-4 cm irtifaında kenardan tek sıra dikiş halinde devrik ve efrad ceketinin yakası düz olacak ve önden iki kopça ile iliklenecektir.

Yakanın irtifaı 4 cm tecavüz eylemeyecektir. Sınıf-1 muhtelifinin tefriki için, Resim ve numunesinde gösterildiği veçhile efrad ve küçük zabitanın yakası üzerine 2-3 cm eninde ve 7 cm boyunda atideki renklere muvafık renkte bir çuha parçası dikilecektir.

Şöyle ki;

Piyade: Yakası parçasız ve ceket renginde

Nişancı: Koyu nefli

Süvari: Gümüşi

Topçu: Koyu lacivert

Kale topçusu da aynı renkte olup yakaya birer yuvarlak yanar gülle konulacaktır.

Mitralyöz efradı: Yeşil

İstihkâm efradı: Mavi

Şimendifer: Havai mavi

Nakliye efradı: Turuncu

Sıhhiye bölükleri: Siyah

Sanayi bölükleri: Haki ve üzerinde modeline muvafık olmak üzere pirinçten dökme “sanayi” lafzı bulunacaktır. Telgraf sınıfı ile Baloncu müfrezesinin elbisesi istihkâm sınıfı elbisesinin aynı olup yalnız telgraf sınıfının yakasında alamet-i farika-i sabıkası ve baloncuların yakasında numunesi veçhile düğmeden bir balon işareti bulunacaktır.

İtfaiye: Piyadenin aynı olup ancak elyevm taşıdıkları işaretler vuzu olunacaktır.

Paşaların ceket yakaları angıdı (tuğla rengi, pas kırmızısı) ve erkân-ı harplerin vişneçürüğü renginde olacaktır ve diğer ümera ve zabitan yakaları yek renk olarak mensup oldukları sınıfların rengindeki çuhadan mamul olur. Bilumum piyade, ümera ve zabitanın yakası koyu nefi rengindedir.

Yakanın devrik kısmı dik olan kısmı 2 cm taşacak kadar uzun olacaktır. İtfaiye ümera ve zabitanı, piyadenin aynıdır. Fakat alamet-i farikalarını vuzu edecektir.

Redif efradında yakasının alt kenar boyunca bir nefi zıyye bulunacaktır.

Redif zabitan ve ümerasında ise ceket ve setre yakaları aynı kumaştan yapılacak ve yalnız yakanın kenarında modelinde gösterildiği veçhile nefi bir zıyye bulunacaktır.

Nakliye zabitanın hakiden mamul yakarında 7 cm tül ve 3 cm arzında turuncu birer parça dikilecektir. Ceketler zırhsızdır.

Etibba ve baytarların yakası düz siyah kadife, eczacıların ve cerrahların yakası düz siyah çuha olup yalnız etibba yakalarında modelinde gösterildiği veçhile defne dalı dikene sarılmış beyaz bir yılan işareti bulunacaktır.

Eczarların yakalarına, modeline mutabık küçük bir defne dalı konacaktır. İdare-i askeriye memurlarının yakası haki renkte devrik ve sanayi zabitanınki düz olacaktır. Neferat yakalarında alay ve bölük numaralarını taşıyacaklardır. Fakat zabıtana mahsus numaralar beyaz yaldızlı bakırdan yapılıp apoletin omuz tarafına uçtan 2 cm mesafede omuz hattına amudi olacaktır. Ceketin kolları düz ve genişçe olup fazla parça bulunmayacaktır.

Gerek zabitanın ve gerek neferatın ceketlerinin kollarına abdest almak için sığınabilmek üzere dikiş yerinden 10 cm tulünde bir yırtmaç yapılacak ve üzerine neferat ceketlerinde ve kumaş renginde kemik iki düğme dikilecek ve iliklenecektir. Zabitan için göğüs düğmesinin küçüğü dikilir. Takriben üstündeki ilik hizasında ve kolun alt tarafında diğer bir üçüncü düğme bulunacaktır ki hin-i hacette kolun ağzı büzülebilir. Her ceketin harcında dört cep bulunur. Üstündeki cepler üçüncü düğme hizasında olup ağızları 11 ile 15 ve altındaki cepler nihayetini düğmeden bir düğme mesafe miktarı aşağı ve ağızları 14-16 cm genişlikte ve neferat ceketlerinin cep kapaklarının altı düz ve zabıtandaki yay şeklinde olacaktır ve bu kapakların köşeleri hafif eğimli şekilde olup 6 ile 7 cm eninde ve orta yerinden zabitan için göğüs düğmelerinin küçüğünde ve efrad için kumaş renginde kemikten birer düğme vasıtasıyla iliklenir. İşbu cepler dahili olup katiyen hariçten konma parçalar ile teşkil olunmayacaktır.

Ceketlerin alt cepleri üst ceplerinin hizasında yani cep düğmeleri düz bir hat üzerinde bulunacaktır.

Ceketten kılıç kayışını çıkarmak için sol taraftaki cebin kapağı altında ve kılıç kayışının kolu hizasında 6 cm genişliğinde dikey bir delik açılmıştır.

Bilumum efrada avcı yelegi biçiminde birer yelek ve kuşak ita olunur. Zabitan ve efrad yazın haki renginde bezden ceket iktisa ederler. Bu ceketin şeklide aynıyla şayak veya aba ceket gibidir. Zabitan ceketinin yıkanması için devrik yaka iç tarafından gizli düğmelerle cekete takılı olabilir.

Pantolon ve Külot: Piyade efradına pantolon, atlı sınıf efradına külot verilecek ve her ikisi ceket kumaşının renginde olacaktır.

Erkan, ümera ve zabitanın giyecekleri pantolonlar yalnız erkâna mahsus koyu lacivert uzun pantolon ile haki trikodan uzun pantolondan ve sakı ile giyecekleri yine haki renkte külottan ibarettir.

Külotlar dizin alt tarafından yukarı kısmı geniş ve baldır kısmı tene yapışacak surette dar ve boyu topuk kemiklerinin üzerinde kalacak ve efrad külotlarının alt tarafı 20 ile 22 cm açık yani yarık olacak ve şerit vasıtasıyla bacağı iyice temas edecek bir tarzda bağlanacaktır. Efrad külotunun eyere temas eden kısmı üzerine aynı kumaştan bir parça daha kaplanacaktır. Zabitan aynı renkten olmak şartıyla külotlarına meşin veya çuha parça koyup koymamakta muhtardırlar.

Piyade efradına pantolon verilecek ve işbu pantolonların üst tarafı gayet geniş ve fakat cihet-i süflisi alelade pantolon gibi olacaktır. Bunun alt tarafında 3 cm yukarıda dikiş yerlerinde iç taraftan dikili bir yarık vasıtasıyla dışarıya çıkarılabilir küçük meşin kulaklar ve işbu kulakların birinde ilik ve diğerinde düğme bulunur. Sakı istimalinde pantolon bu vasıta ile toplanır ve diz çöktüklerinde pantolonun mukavemetini tezyid için yumurta şeklinde ve takriben 25 cm tulünde ve 15 cm arzında bir parça diz kapak hizasına ilave edilir.

Efrad pantolon veya külotu bağlamak için yukarıda beyan edilen kuşağı kullanacaklardır.

Zabitanın uzun pantolonu şayaktan dahi mamul olabilir. Zabitan uzun pantolonlarının paçasında iç taraftan ve cihetinden dikili ve takriben 3 cm genişlikte iki sübye bulunup potinlerin altından bir maden düğme ile yekdiğerine raptedilecek ve bu suretle pantolonun potin üzerinde asla büküntü hasıl etmemesine itina olunacaktır.

Ümera ve zabitanın, bilumum memurin-i sıhhiye dahil pantolon ve külotlarında angıdı renkte ince zıyye ve erkânın pantolonlarında da bu ince zıhın rubi (dörtte bir) cm sağına ve soluna kezalik angıdı renkte dörder santimetre genişliğinde iki enli zıyye olacaktır.

Erkan-ı harbiye ümera ve zabitanının zırhları erkâninkine müşabih ve fakat vişneçürüğü rengine bulunacaktır.

Süvari ve topçu ümera zabitanının pantolon ve külotlarında beş buçuk santimetre eninde bir tek angıdı zıyye bulunacaktır. Efrad pantolon ve külotlarında katiyen zıyye bulunmayacaktır. Beşinci, altıncı ve yedinci Ordu-yı Hümayunlarla Trablusgarp Fıkrası'nda zırhsız olarak haki renkte bezden mamul pantolon ve külot giyilecektir.

Setre: Ceketten başka umum zabitanına mahsus bir sıra düğmeli setre dahi olacaktır. İşbu setrenin rengi koyu lacivert, eteklerinin uzunluğu, kolları hal-i tabiyede yanlara uzatıldığı halde başparmağın ucuna kadar olacaktır.

Setrenin yakası 4 ile 6 cm irtifaında düzdür. Başların setre yakaları angidi ümera ve zabitanınkiler ceket yakası gibi mensup oldukları sınıflar renginde ve erkân-ı harplerinki vişneçürüğü ve yakanın üst kenarı setre kumaşı renginde yani koyu lacivert ve ince bir zıyye ile kuşatılacaktır. Sınuf-ı harbiye zabitanı için yaka ve kollarına

13 mm genişliğinde yalnız bir sırma şerit dikilecektir. Ümera için mezkur şeridin altına 5 mm arzında diğer bir sırma şerit ve erkan için setre yakalarının rabtolunduğu mahalde dahi işbu ince şerit dikilecektir.

Ümera ve erkanın yaka ve kollarındaki ince şeridin nukat-i muayenesinde modelde gösterildiği veçhile yuvarlak büküm bulunacaktır. Kolların sırmalı kısmının genişliği 1 cm olacaktır.

Setrenin göğsünde ve eteğinin ön kenarında ve arka cihetindeki zıhlar yaka renginde olacaktır. Yani erkanınki angidi ümera ve zabitanınki kendi sınıfı renginde ve erkan-ı harplerin vişneçürüğü rengindedir. İtfaiye ümera ve zabitanının yakalarına işaretleri konulacaktır.

Setreden kılıç kayışını çıkarmak için setrenin sol tarafında kılıç kayışının kolu hizasından ve bel dikişinden 15 cm aşağıda ve 6 cm genişliğinde kapaklı dikine bir delik açılacaktır.

Setrenin önünde bir sıra üzerinde 8 adet ve arkasında yekdiğerlerinden 10 ile 11 cm mesafede iki sıra üçer düğme bulunacaktır. Bu düğmeler adet mucebince birer lampaze üzerinde dikili olacaktır.

Düğmeler: Paşalar ile piyade, şimendifer, telgraf, baloncu, mitralyöz, itfaiye ve nakliye ve sanayi ümera ve zabitanı de düğmeleri tırtılsız kadim ayyıldızlı sarı düğme olup yalnız erkan-ı harp ve süvari, ümera ve zabitanınki düz sarıdır.

İstihkam ümera ve zabitanı eskiden kendilerine mahsus düğmeleri takacakları gibi topçuların erkan-ı ümera ve zabitanında gerek setre ve gerekse ceketlerinde çifte top işaretli kadim düğmelerini takacaklardır.

Etaba-yı askeriye setreleri dahil bir önlü olup rengi nefi ve düğmeleri düz beyaz, yaka ve kolları düz siyah kadife ve yaka etrafındaki zıyye nefi ve göğüs ve kol etrafındaki zırhları kırmızı olacaktır.

Yakalarında sırmadan defne dallı düz beyaz bir yılan işareti bulunacaktır.

Kollarındaki kadife 10 cm genişliğinde olacak ve üst tarafındaki kırmızı zıyye dikiş boyunca kolun nihayetine kadar imtidad edecek ve kezalik kolun üst kenarında 2 cm mesafede ve yekdiğerine 6 cm sonrasında ortalama göğüs düğmesi nevinden iki düğme bulunacaktır. Baytarların setresi etibbanınkine müşabih olacaktır. Yalnız yakada hiçbir işaret bulunmayacaktır.

Eczacıların setresi etibba-yı askeriye misüllü ve fakat yaka ve kolları siyah çuhadan olup yakalarında beyaz küçük bir defne dalı olacaktır. Askeri idare memurlarının setreleri koyu lacivert ve yaka kolları kezalik lacivert olup sair hususatta baytar setresine müşabih bulunacaktır.

Cerrahlar ve muzıka ve sanayi zabitanı ve tüfekçi ustalarıyla esnaf-ı saire-i askeriye setre iktisa etmeyeceklerdir.

Boyun Bağı: Efrad ve zabitan daima yaka modeline muvafık boyun bağı takacaklardır ve beyaz gömlek yakası ancak gayet ince bir zıyye şeklinde görünecektir.

Apolet: Paşaların apoletleri numunesine mutabık olmak üzere beş sıra kalın örme sarı sırma kaytandan 6 cm arzında üç burmalı olacak ve alt tarafı angıdı olacaktır. Bu apolet üzerine bir sırma omuz boyunca olmak üzere;

Müşirler 3

Birinci Ferikler 2

Ferikler 1 adet beyaz yıldız takarlar, livaların apoletlerinde yıldız bulunmaz.

Ümeranın apoletleri üç sıra ince örme sarı sırma kaytandan 5 cm arzında yedi burmalı olacak ve kaytanlar üzerinde kırmızı çizgiler ve alt tarafı ceketlerde haki ve setrelerde setre kumaşından olacaktır. Bunun üzerine de;

Miralaylar 2

Kaymakamlar 1 adet beyaz yıldız talik ederler.

Binbaşlıların apoletlerinde yıldız bulunmaz.

Zabitlerin apoletleri ortası çukur ve üzerinde arzan 1 cm fasıla ile ince kırmızı çizgi bulunan yassı ve birer santimetre arzında sarı sırma şeridin dört adedi yan yana dikilerek vücuda getirilir. Bu apolet üzerinde bir sıra omuz boyunca olmak üzere;

Kolağaları 3

Yüzbaşlılar 2

Mülazım-ı evveller 1 adet beyaz yıldız takarlar.

Mülazım-ı sanilerde kezalik yıldız bulunmaz.

Alay numaraları yıldızların nihayetinde dış cihetinde bulunur ve omuz istikametinde amüden rabt edilir.

Kitabet-i askeriye apoleti de zabitan apoleti tarzında fakat düz beyaz sırmadan yapılır ve bunun üzerine

Alay eminleri 3

Alay katipleri 2

Tabur katipleri 1 sarı beyaz yıldız takarlar.

İdare-i sanayi ümera ve zabitanı etibba ve kıtab-ı askeriye misillü beyaz apolet takarlar. Sanayi zabitanı apoletleri üzerinde modeline muvafık olmak üzere pirinçten düğme sanayi lafzı bulunacaktır. Kâtip muavinlerinin apoletlerinde yıldız bulunmaz. Ordu ve alay müftüleri ile alay ve tabur imamlarının alametlerinin alamet-i farikası eskisi gibi kollarında bulunacaktır. Ordu müftüsünün kolunda dört ve alay müftüsünün üç ve alay imamının iki ve tabur imamının bir beyaz düz sırma şerit bulunacak ve şerit 5 mm eninde olacaktır. Bu işaretler kolun ucundan 10 cm geride olmak üzere müdevver olacaktır.

Etibba apoletleri keza ümera ve zabitan-ı askeriye misillü ve fakat beyaz sırmadan ve sarı yıldızlı olarak muadil buldukları rütbe-i askeriye apoletlerine müşabih imal edilir. Tabip paşaları nizamiye paşalarına mahsus apolet tarzında ve fakat örgüleri teşkil eden sırma kaytan beyaz olacaktır. Sınıf-ı muhtelif ceketlerindeki apoletler omuz tarafından dikili ve yaka cihetinden de göğüs düğmelerinin küçüklerinden birer düğme ile ilikli olacak ve bu apoletler mümkün olduğu kadar yumuşak ve ince imal ettirilecektir.

Erkan ve ümera ve zabitan aşağıda beyan olunan merasimde eskiden kullanılmış olan büyük apoletleri takarlar. Bunlara takılacak yıldızların adet ve rengi küçük apolette olduğu gibidir. Köprü yalnız setrede ufak apoletin altında bulunacaktır. Tülü 6-7 cm olup yakaya nazaran omuz kenarına daha yakınca olacaktır.

Onbaşı ve çavuşların alametleri eski usuldedir. Ancak piyadenin şeritleri nefti, diğerleri sınıfı renginde olacak ve omuz dikişinden 5 cm aşağıda olacaktır. Kitap muavini çavuşların alametleri başçavuş alametine müşabihse de yalnız üstündeki şerit kırmızı renkte olacaktır. Alay ve cephe çavuşlarının sıraları ibka olunur. Onbaşılardan şeritleri 2, çavuşları 1, 5 cm arzında ve altmış derece açıklığında olarak zıl dahilisi onbaşılarda 8, çavuşlarda 6 cm tulüdedir. Şeritlerin arası haki ceket renginde ve nişanların kısm-ı süflularına altmış derece olmak üzere kesilir.

Zat-ı Hazret-i Padişahiye Mahsusu Apolet: Zat-ı Hazret-i Padişahiye mahsus apolet paşa apoleti olup ortalarında bir tuğrayı hümayun bulunacaktır ve tuğraların uçları cephe cihetine müteveccih olacaktır.

Kaput: Kaput kumaşı bilcümle erkan ve ümera ve zabitan için koyu kurşuni çuhadan ve efrad için aynı renkten abadan olacaktır. Kaputun kenarları zıhsız ve boyu takriben diz kapağı ile topuk arasında ve kolların devrik kısmı 18 cm tolunda ve ön iki sıra düğmeli ve sıraların yekdiğerine takriben 13-14 cm ve sonrasında beşer sıra altışar adet düğme ve arkası düz geniş ve yırtmaçlı ve etek vasati olarak 5-2 m kadar geniş olacaktır.

Sınıf-ı harbiye erkan, ümera ve zabitan kaputlarının düğmeleri 5-2 cm çapında hafif dışbükey ve sarı altın yıldızlı ve memurin-i sairenin ise aynı ebatta ve şekilde beyaz olacaktır. Göğüsteki düğmelerin aşağıdan birincisi kolları yana salıverildiği halde baş parmak ucu hizasına gelecektir. Yaka devriktir.

Ümera ve zabitan kaputlarının yakasının hariç kısmı setre ve ceket yakası gibi mensup oldukları sınıf renginde ve sınıf-1 harbiyeye mensup paşaların angıdı renginde olup yakanın eni takriben 7 cm olacaktır.

Efrad kaputlarının yakalarının devrik kısmı vasati surette 13 cm.dir. Yakanın üzerinde üç tarafında sınıf-1 askeriyeye mahsus renkli çuhalar 4 cm arzında ve 8 cm tulünde olarak ve yakanın uçundan 2 cm mesafede ortalama dikilir. Erkan ümera ve zabıtana ve süvari topçu efradına mahsus kaputların arka yırtmacı yan cepler hizasına yani kuyruk sokumuna değin piyade neferatı kaputlarının yırtmacı da takriben 25 cm tulünde olacaktır.

Zabit kaputlarının ledü'licab yırtmacın kapanması için üste gelen kenarının iç tarafındaki ilikler açılacak ve alta gelen kenarına da beş adet kumaş renginde küçük kemik düğme dikilecektir. Kaputun arkasında bedeni genişletmek ve daraltmak için vasati 6 cm arzında ve 25 cm tolunda iki kollu bulunacak ve bu iki kolun birbirine rabtedilen uçlarından zabit içi yekdiğerine takriben 7 cm mesafede iki ve efrad için yalnız bir adet göğüs düğmeleri cinsinden düğme bulunacaktır.

Kaputun iki yanında göğüs düğmelerinin aşağıdan ikincisinin hizasında iki cep bulunacak ve üzerinde köşeleri hafif döndürülmüş ve icabında cebin içine girebilecek bir tarzda yapılmış 5 cm arzında bir kapak olacaktır.

Sol taraftaki cebin ağzı kılıç kayışı geçirilmek üzere dikili olacak ve kılıç kaputun haricinde takılmayacaktır. Kaput üzerine setre, cekete takılan apoletler takılır.

Etibba-yı askeriye ve eczacı ve cerrahlar ve küttab-1 askeriye'nin kaput yakaları sınıflarına mahsus ceketlerin yakaları renginde ve o kumaştan olacaktır. Kaput üzerine cekete taktıkları apoletin aynını takacaklardır.

Kaputların astarı umumiyetle kurşuni dibet veya fanila olacak ve onun iç tarafına düğme sırasının imtidadınca kendi kumaşından 15 cm kadar pervaz konacaktır. Efrad kaputlarının yalnız beline kadar olan kısmında astar bulunup başka yerlerinde astar bulunmayacak ve yalnız her iki tarafında cep olacaktır.

Efrad kaputlarında kendi renginde 6 cm eninde ve tarafında apoletleri olacak ve üzerleri pirinçten mamul omuz hattına dikey olarak alay numaraları dikili bulunacaktır.

Zabitan ve efrad kaputlarına aynı renkte takılır ve çıkarılır kukuleta takılacaktır.

Pelerin: Pelerin elbise bedenine dâhil olmayıp imal ve tedariki kendi arzularına bağlı olarak zabıtana mahsustur. Yalnız kaputun kumaşından yani koyu kurşuni renk düz çuhadan yapılır.

Pelerin boyu takriben diz kapağı hizasına kadar yakası 7 cm genişliğinde devrik, önünde beş adet kumaş renginde kemik düğme olacak ve ilikleri gizli yapılacak ve tarafeyninde yakanın kenarında takriben 15 cm mesafeden takriben 40 cm boyunda ve göğüs düğmelerine vasati suret 15 cm mesafe-i muvazi açılmış iki yırtmaç bulunacaktır. Bir yırtmacın üst kapağını teşkil etmek üzere boyunca 3 cm pervaz bulunacaktır. Yırtmacın ortasında kumaş renginde küçük bir kemik renginde düğme bulunacak ve gizli ilik vasıtasıyla kapanabilecektir.

İçerisine astar konulduğu takdirde düz kurşuni renkte dibet veyahut fanilandan olacaktır.

Ümera ve zabitanın yakaları kaputta olduğu veçhile mensup oldukları sınıfları irae eder renkte kumaştan imal olunur. Bunların üzerinde yine ortalama vuzu edilmiş rütbelerini müş'ir berveçh-i ati işaretler bulunur. Ümera yakasında 2, 5 cm arzında 5 cm tulünde sarı sırmadan düz tulani çizgili bir şerit ve bunun üzerinde binbaşılarda yıldız bulunmayıp kaymakamlarda 1 miralaylarda 2 adet beyaz yıldız bulunur.

Zabitan yakalarında kolağalarında müselles vaziyette 3 ve yüzbaşılarda yaka boyunca yan yana 2 ve mülazım-ı evvellerde 1 adet sarı yıldız vardır. Mülazım-ı sanilerin yakasında işaret bulunmaz. Paşaların yakasındaki işaret ümera işareti gibi olacaktır. Şu kadar ki paşaların yakaları angıdi olacaktır. Memurin-i askerinin işaretleri de yolda fakat daima yıldızlar sarı sırmaları beyaz olur.

Kaput ve pelerin muşambadan dahi yapılabilirse de bunların renk ve şekilce nizamlara hiçbir suretle muhalif olmaması şarttır. Ahir şekilde ve renkte muşamba istimali katiyen memnudur. Yalnız hal-i seferde zabitanın pelerinli siyah parlak muşamba giymeleri caizdir. Pelerin iç tarafında yakanın altına dikili 2 cm eninde ve 1 m Tulünde iki bağ bulunacak ve işbu bağlar koltuk altından geçirilip sırta bel hizasında ve uçlarında bulunacak düğme ve ilik vasıtasıyla yekdiğerine rabtedilecektir.

Bu bağların göğüsten çaprazlama takılması memnun olduğu gibi bunun gayri hariçten görünecek hiçbir tarzda vesait-i rabiye dahil bulunmayacaktır.

Pelerine aynı renkte kuşakta ve ağız büzmeli ve yaka altından beş adet düğme ile merbut başlık takılacaktır.

Eldiven: Eldiven numunesi veçhile dikişler haricinde üstü örgüsüz olup yalnız kendiliğinden üç adet harice fırlamış fitilleri olmak üzere kırmızımtırak sarı renkte kalın ve mücella deriden olacaktır.

Serpuş: Sınıf-1 muhtelifede mevcut olan serpuşlar ibka edilmiştir. Memalik ve sıcak günlerde haki renkte keten bezinden kefiye istimali uygundur. Etibba ve memurin-i sıhhiye-i askeriye hangi sınıfta mensup olursa olsun daima fes giyerler.

Ayakkabı: Atlı olmayan sınıf efradı için numunesine muvafık surette imal olunmuş bağlı kısa konçlu kundura verilecektir. Efrad-1 mezkure bacaklarına modellerine muvafık surette sakı giyeceklerdir. Kunduraların koncu kunduranın üst kenarından itibaren 13 ve ökçesi 3 cm irtifaından tabanı iki sıra çivili olacaktır. Ökçe nalçalı olacaktır. Sınıf-1 mezkure zabitanı numunesine muvafık renk ve tarzda kundura ve sakı giyerler. Bu kundura ve sakılarının rengi tabii meşin renginde yani koyu sarımtırak olacak ve kunduralar numunesine muvafık surette bağlı olacaktır. Erkan-1 ümera ve zabitan eyyam-ı resmîye ve merasimde uzun pantolon ile daima düz siyah potin giyecektir. Şehir dahilinde düz siyah ve sarı kundura veyahut düz siyah potin ile galoş giyebilecekleri gibi çizme dahi giyebilirler.

Süvari ve nakliye sınıflarının rakib efradına numunesine muvafık sakı verilecektir.

Topçudan başka bilcümle sınıf erkan, ümera ve zabitan bölük talimlerinden itibaren bilcümle talimlerde ameliyatlarda ve resm-i geçitlerde ve seferber halinde sakı giyerler.

Topçu sınıfının rakib efradıyla erkan ve ümera zabitanı çizme giyeceklerdir.

Çizmenin üst tarafı arka tarafına nisbeten 3-4 cm kadar daha yüksek ve arkaya doğru kıvrımlı kesilmiş olacak ve üst kısmı düz durmak için meşin astarlı, alt kısmı yani ayak mafsalına tesadüf eden kısmı yumuşak olacaktır.

Ümera ve zabitanın çizmeleri rugan veya deve derisinden olacaktır. Bera-yı tecrübe intihab edilecek ordularda birer topçu kıtası sakı ile teşhiz olunacaktır. Tecrübe edilecek topçu kıtası zabitanının sakıları tokalı olmayıp İngilizkârı sarımtırak meşin renkte kayış dolaklıdır.

Mahmuz: Kundura mahmuzu beyaz madenden düz ve boyu takriben 3 cm uzun ve yukarıya mail ucundaki çark takriben 2 cm çapında dişsiz olmak üzere imal ettirilir. Çizme veya sakı giyildiği ve ata binildiği zaman topuğun üst tarafına gelmek üzere zincirsiz tokalı ucu mahmuza takılır.

Mahmuzun tokası ayağın dış tarafına geleceği gibi boyunun ucundaki çıkıntılı kısım da aşağıya müteveccih ve takriben 2 cm çapındaki çarkı sekiz dişli olacaktır ve alt üst kayışları kundura renginde köseleden yapılacaktır.

Mahmuzun yatay durmasını teminen alt kayışı lüzumu kadar uzun yapılır.

Uzun pantolon giyildiği zaman mahmuz potinin ökçesine rabtedilir ve kolları ökçenin boyunca imtidad edecek kadar uzun olur. Mahmuz münhasıran yem tayınatı alan zabıtana mahsustur, diğerlerine memnundur. Yalnız ata bindikleri müddetçe mezundurlar.

Kılıç Kayışı: Kılıç kayışı setre ve ceketinin altından mesturen bağlanır. Kılıç kayışından modeline muvafık surette çelikten mamul 28 cm tulünde birer tane askı kolu bulunacaktır.

Kılıç püskülünü kabzaya rabteden kısım sırmadan olacak ve püskül suret-i umumide modelinde gösterildiği vecih üzere kılıca rabtedilecektir.

Süvari topçu ve neferatından elyevm mevcut bulunan kılıç püskülleri hali üzere ibka olunmuştur. Topçu ve süvari kısmında şimdiye kadar istimal edilmekte olan palaskalar terk edilmiştir.

Süvari ve topçu sınıfında eyer takımlarına bir kılıç cebi rabtedilerek hin-i rukubda kılıç kayışından çıkarılıp işbu cebe sokulacaktır.

Süvari sınıfının vakt-i harpteki kılıcı ve kılıç kayışları hakkında mütalaat süvari komisyonunca verilecek karara talik edilmiştir.

Mekatib-i Askeriye Elbisesi: Mekatib-i askeriye talebesinin ceketleri şeklen ordu efradı ceketlerine müşabih olarak şayaktan imal edilecektir. Yakaları 3- 4 cm irtifaında devrik olacaktır. Omuzda apoletler 5 cm arzında ve 15 cm tulünde ve yakalarının renginde düz çuhandan yumuşak olacaktır.

Piyade talebesinin yakası ve apoleti düz haki renkte olup diğerleri mensup oldukları sınıfa mahsus yaka işareti taşıyacaklar ve aynı renkte apolet takacaklardır.

Apoletler boyun cihetinde ve göğüs düğmelerinin küçüklerinden bir düğme ile merbut bulunacak ve üzerinde sınıfında kaçınıcı bulunduğunu mübeyyen sarı düğmeden Arap ralamalarıyla omuz hattına dik surette mevzu bulunacaktır.

Yakada sınıf-1 askeriye işareti olan çuhanın üzerinde mektebin hangi sınıfında olduklarını belirtir modeline muvafik ve dikey çizgi şeklinde olarak sarı pirinçten mamul işaret konacaktır.

Ceketlerin cep kapakları ön cep kapaklarının aynı olacaktır.

Talebenin ceket düğmeleri efrad düğmesi gibi olacaktır.

Pantolon: Mekatip talebesi için haki pantolon kabul olmuştur. Ata bindiklerinde istimal olunmak üzere birde paçadan bağlı külot verilecek ve bunun ata temas eder cihetleri aynı renkte parça kaplı olacaktır.

İstihkam veya piyade ve tıbbiye talebesinin pantolonunda ince ve süvari topçu talebesinin pantolonunda 5 cm arzında kalın angıdi bir zıyye bulunacaktır.

Talebenin kaputları mensup oldukları sınıfın kaputlarına müşabih ve apoletli olacaktır.

Talebenin kundura ve sakıları mensup oldukları sınıf-1 askeriye misillü sarımtırak renkte ve modeline muvafik surette olacaktır. Topçular siyah çizme giyeceklerdir.

Setre: Talebenin eyyam-ı tatilyede iktisa etmeleri için zabitanınkine müşabih bir önlü lacivert setreleri olacaktır. Piyade talebesinin yaka ve kol apolet ve zıhları nefli rengindedir. Diğerlerinin mensup sınıf-1 zabitanın renginde ve apoletleri ceket apoletleri ebat ve tarzında düz durmak için sertleştirilmiş olacaktır. Kol paçalarının genişliği 10 cm olacak ve üst cihetinde merkezi bir vaziyette ve parçanın omuzu ciheti kenarından 2 cm sonra ve merkezden merkeze 7 cm mesafede göğüs düğmelerinden iki adet bulunacaktır.

Tıbbiye ve eczacı şakirdanının setrelerinin yakası siyah kadife ve çuhadan mamul olup yakalarında ayrıca alamet-i farikaları bulunmayacaktır.

Muzıka Efradı Elbisesi: Muzıka efradı mensup oldukları sınıfın elbisesini iktisa ederler. Bunların omuzlarında mensup oldukları sınıflara mahsus renkte yünden modeli

veçhile burma apolet bulunacağı gibi kalan omuz dikişine muttasıl olarak 6 cm genişliğinde ve takriben yarım daire şeklinde ve mensup olduğu sınıfa mensup renkte çuhadan bir parça dikilecek ve bu parçanın kenarına da omuzdaki apoletin kaytanından bir zıyye çevrilecektir.

Muzıka zabitanı yalnız haki renkte elbise giyecekler ve omuzları beyaz sırmalı olacaktır. Rütbelerine göre sanayi zabitanı misüllü sarı yıldız takarlar (Örses, ve Özçelik, 2007: 40-53).

Ek-2: 1909 Elbise-i Askeriye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler

3 Ağustos 1910 (21 Temmuz 1326) Düzenlemesi

18 Haziran 1909 tarihinde uygulamaya konulan Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi'nde personelin kullanacağı başlıklar hakkında ayrıntılı bir düzenleme yapılmamıştı. Bu eksiklik 3 Ağustos (21 Temmuz 1326) tarihinde yayımlanan Askerî Serpuş Talimatnamesi (Düstur, 2.Tertip, C 2: 641-644) ile ortadan kaldırılmıştır.

Bu Talimatname'ye göre daha önceden süvari, topçu ve jandarma personeli tarafından kullanılmakta olan kalpak, tüm sınıflara mensup zabitan için başlık olarak kabul edilmişti. Kalpak haki renkte astragandan, tepe kısmı ise sınıf rengi çuhadan imal ediliyordu. Bu çuha tepeliğin üzerine erkân için sarı sırma, diğer rütbelere için beyaz ibrişimden çaprazvari şerit dikiliyordu.

Harbiye, Tıbbiye ve Mühendishane öğrencileri biri kalpak, diğeri fes olmak üzere iki başlık kullanıyordu. Öğrenciler izinli olarak okuldan ayrıldıklarında setre üniforma ile birlikte siyah astragandan yapılmış tepesi sınıf rengi kalpak giyorlardı. Harbiye ve Mühendishane öğrencilerinin kalpaklarının ön ortasına sarı pirinç; Tıbbiye, Baytar ve Eczacı öğrencilerinin kalpaklarının ön ortasına ise beyaz metalden 3 cm çapında kabartma bir hilal takılıyordu.

Askerî İdadi ve Rüştüye öğrencileri ise angudi kırmızı tepelikli siyah astraga kalpak giyorlar ve kalpağın ön ortasına sarı pirinçten bir düğme takıyorlardı. Askerî okul öğrencileri eğitim öğretim esnasında, kışla içerisinde ve talimlerde başlarına haki çuhadan imal edilmiş fes takıyorlardı.

Neferler ise haki astragan kalpak ve haki fes kullanıyorlardı. Kalpak resmî günlerde ve izinlerde, fes ise kışla içinde ve talimlerde giyiliyordu.

Talimatname'yle erkân, ümera, zabitan, küçük zabitan ve askerî okul öğrencilerinin kalpaklarının ön alt kısmına 1 cm kalınlığında rügan, nefer kalpaklarına ise yine aynı kalınlıkta meşin sakındırarak takılması hükme bağlanmıştır.

24 Şubat 1911 (11 Şubat 1329) Düzenlemesi (Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi, 1333: 13-15)

Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi'nde 24 Şubat 1911 tarihinde yapılan değişiklikle erkân, ümerâ, zâbitân ve küçük zâbitânın sadece haki elbise giymesi kararlaştırılmış, koyu

lacivert renkteki setre üniformalar kaldırılmıştır. 1909 düzenlemesiyle haki ceketlerde kullanılmakta olan üst ve alt ikişer cepten üstteki ikisi kaldırılmıştır. Bu düzenleme ile törenlerde kullanılan setreüniforma yerine haki üniforma kullanılmaya başlanmıştır. Cuma selamlıklarında haki üniforma üzerine sarı sırma şal sarılıyor ve bunun dışında önceden setre üniforma ve som sarı sırma apolet kullanılan bütün törenlerde haki üniforma giyiliyor, sarı sırma şal ile birlikte som sarı sırma apoletler kullanılıyordu.

3 Haziran 1915 (21 Mayıs 1331) Düzenlemesi (Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi, 1333: 19)

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla özellikle Çanakkale Kara Muharebeleri esnasında mevcut üniformaların kullanılmasında bazı sıkıntılar yaşanmaya başlamıştır. Bizzat cephede düşmanla mücadele eden zabitanın üniforma yakaları sınıf rengi, apoletleri sarı sırma, apoletlere takılan yıldızlar ise parlaktı. Ayrıca bu personelin taşıdıkları kılıçlar parlak metaldendi ve kılıç püskülleri sarı sırmadan yapılmıştı. Üniforma ve üniforma teferruatlarının bu özellikleri çok önemli bir sorunu ortaya çıkarmıştı. Zabitan, düşman tarafından çok uzak mesafelerden tespit edilerek vurulabiliyordu.

Uygulamada yaşanan bu sorunlar 3 Haziran 1915 (21 Mayıs 1331) tarihinde kabul edilen bir ek nizamname ile çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu Nizâmnâme'ye göre ceket yakalarının kumaş renginde yani haki olması kararlaştırılmıştı. Zabıt ve küçük zabıtların sınıflarını belli etmek üzere yaka kenarına sınıf rengi çuhadan ince bir zih dikilecekti. Apoletler ve kılıç püskülleri haki renkte olacak ve rütbelere göre apoletlere mat beyaz renkte yıldız takılacaktı.

3 Ağustos 1915 (21 Temmuz 1331) Düzenlemesi (Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi, 1333: 20)

Muharebelerin devamı sürecinde 3 Ağustos 1915 (21 Temmuz 1331) tarihinde kıyafet ve teçhizat konusunda bir nizâmnâme daha yayımlanmıştır. Bu Nizâmnâme'ye göre piyade sınıfına mensup mülazımlara, manevra ve seferde arka çantası kullanmak mecburiyeti getirilmişti. Bu çantalar pelerin giyildiğinde pelerinin altında, kaput giyildiğinde ise kaputun üstünde olacak şekilde takılıyordu. Bölük komutanı görevini yapan mülazımievvelerle daha üst rütbedeki zabitan arka çantası kullanmıyordu.

Piyade sınıfında mülazım rütbesindeki zabitanın tümü ile süvari sınıfında süvari kılıcı taşıma durumunda olmayan küçük zabitan ile zabıt vekilleri hizada ve seferde 56 cm boyundaki haki püsküllü kısa kılıcı manevra kemerlerinin sol yan tarafına takıyorlardı.

Manevra kemeri haki deridendi ve beli saran kemer kısmı sağ ve sol omuzdan, apolet altından geçirilen askı kayışlarıyla vücuda sabitleniyordu. Bu manevra kemerinin sol yan tarafında, tabanca kılıfı ve tabanca, sol yan arka kısmında kısa kılıç, sağ ön tarafında dürbün kılıfı (eğer kullanılması gerekiyorsa), sağ yan tarafta ise matara bulunuyordu. Piyade sınıfı zabitanın harita çantası taşımak durumunda olanlar, bu çantayı sağ yanda bulunan mataranın arka kısmında kalça üzerinde manevra kemerine takacaklardı.

Zabitan, hizada ve seferde haki elbisenin üzerine haki deri manevrakemeri, tören üniforması giyildiğinde ise elbise üzerinde sırmadan kemer ve süngülük takıyordu.

Bütün erkân, ümera ve zabitanın seferî kaput yakaları ceketlerde olduğu gibi kumaş renginde imal ediliyor, yakaların kenarlarına sınıf rengi ince bir zıh dikilerek kaput omuzlarına haki renkte apolet takılıyordu.

3 Ocak 1916 (21 Kanunuevvel 1331) Düzenlemesi (Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi, 1333: 221)

3 Aralık 1915 tarihinde üniforma ve üniforma teferruatları konusunda yeni düzenlemeleri içeren bir nizamname daha yayımlanmıştır.

Bu düzenlemeyle erkân, ümera ve zabitan için tabanca, dürbün ve harita çantası taşımak isteğe bırakılmıştır. Süvari zabitanı, zabıt kılıcı taşıyansüvari küçük zabitanı ve süvari zabıt vekilleri kendi sınıflarına mahsus donuk kabzeli kılıç kullanacaklardı. Bunların dışındaki tüm erkân, ümera ve zabitan ile sıhhiye ve baytariye zabitanıyla hesap memurları ve mızıkâ muallimlerinin 80-85 cm boyunda kılıç taşımaları hükme bağlanmıştır. Avcı taburları kumandanları, yüzbaşları, hesap memur muavinleri, mızıkâ muallim muavinleri ile askerî memurlardan dördüncü, üçüncü ve ikinci sınıfta olanlar kısa kılıç, yukarı derecede olanlar ise uzun kılıç taşıyorlardı.

Bu düzenlemede Yaverân-ı Hazret-i Şehriyari (padişah yaverliği unvanı verilen erkân, ümera ve zabitan) seferde ve hizada cumalık veya büyük üniforma giymeleri

gerektiğinde haki ipekten, erkâna ait yaverler ise haki yün kordon takmaları kararlaştırılmış, bu düzenleme öncesi kullanılan sim çekme ve nikel çekme kordonlar kaldırılmıştı. Yine bu düzenleme ile 1909 öncesinde ve sonrasında Erkânıharbiye mensubu zabitanın kullanmış oldukları kordonlar da kaldırılmıştır.

Çizme ile giyilen pantolonlarda bulunan zıhların yanı sıra potinle birlikte giyilen uzun pantolonların paçasında bulunan ve ayakkabı altından diğer tarafa iliklenerek pantolonun düz durmasını sağlayan sübyeler de kaldırılmıştır.

1909 sonrası eczacıların siyah olan sınıf rengi değiştirilerek açık yeşil olarak kabul edilmiş, ceket yakalarının kenarına açık yeşil bir zıh dikilmesi ve eczacı apoletlerine haki renkte donuk çifte defne yaprağı takılması kararlaştırılmıştı.

Bu düzenlemeyle sıhhiye ve baytar zabitanının kalpaklarının tepesinde yer alan çaprazvari sırma kısımlar, diğer zabitan örneğinde olduğu gibi sarı sırma olacaktır. Tabip apoletleri üzerine üskülap işaretleri takılacaktır.

Tabiplerdeki üskülap ve eczacılardaki defne yaprağı apoletlerin omuz düğmeleri tarafına yönelik bulunacaktır.

Birinci sınıf muamelat memurlarının yakaları ve apoletleri binbaşı örneğindeki gibi olacak, kalpaklarının sırmaları diğer sınıflar ümerasının kalpaklarındaki sırmaların şekil ve ebadında fakat düz beyaz renkte olacaktır.

Pelerin yakaları kumaş renginde olacak ve kenarlarına sınıf rengi ince bir zıh dikilecekti. Pelerin yakalarında bulunan rütbe işaretlerinde sırma şerit yerine aynı şekilde haki kumaş parçası konacak ve bu kumaş parçası üzerine takılacak olan yıldızlar donuk renkte olacaktır.

Orduda görevlendirilen her türlü milis birliği jandarma elbisesi kullanacak ve bu birliklerin zabitanı, jandarma zabitanı üniforması giyeceklerdi.

Bu düzenlemedeki en köklü düzenleme, muharebe alanında uzaktan parlayarak zabitanın yerini ve kimliğini ortaya çıkararak sırmalı üniforma aksamının kaldırılması olmuştur. Yaverânı Hazret-i Şehriyari ve Maiyyet-i Seni'ye birliklerinde görevli zabitan müstesna olmak üzere, bütün erkân, ümera ve zabitanın kullandıkları sırma püsküllü yün apoletler, sırma kayışlar, sırmalı adi apoletler, sırma köprüler ve sırmalı kılıç kayışları ile

sırmalı kılıç püskülleri kaldırılmış, bunların yerine haki apolet, haki kılıç kayışı (manevra kemeri) ve haki kılıç püskülü kullanılmaya başlanmıştır.

Hazarda cumalık ve büyük üniforma giymek gerekmediği zamanlarda bütün erkân, ümera ve zabitan ile askerî memurlar hizmet elbisesi olarak seferî elbiseyi giyeceklerdi. Nişan ve madalyaların ise yalnızca kordonlarını takacaklardı. Dini ve milli günlerde, ziyafetlerde, cumalık ve büyük üniformanın giyilmesi gereken zamanda Yaverân-ı Hazret-i Şehriyârî'den ve Ma'iyeti Seni'ye birlikleri zabitanı dışında olanlar, seferî elbise giyecekler, nişan ve madalyaları kurdellarıyla beraber takacaklardı.

1916 Yılı Başında Yapılan Düzenleme (Elbise-i Askeriye Nizâmnâmesi, 1333: 224-225)

1916 yılı başında yapılan bu düzenlemede eczacıların yakalarına sarı metalden defne yaprağı işareti konması ve eczacı ceket yakalarındaki zıhların ise fıstıklı yeşil kadifeden olması esası getirildi.

1915 yılından itibaren levazım ve nakliye sınıflarının ihdas olunması (Düstur, 2.Tertip, c 7: 115-121) üzerine bu düzenlemede bu yeni sınıflara da yer verilmiştir. Buna göre; levazım sınıfı zabitanın kalpak tepeliklerindeki çuha kısım ve yaka zıhları açık eflatun, nakliye sınıfı mor ve daha önce sınıf rengi belirlenmeyen mızık sınıfının, koyu sarı olacaktı. Sıhhiye ve baytar zabitanın da kalpaklarının sırma kısımları sarı olacak ve tabipler yakalarına üskülap işareti takacaklardı.

Birinci sınıf muamelat memurlarının yakaları diğer zabitan yakaları gibi ve apoletleri binbaşı apoleti şeklinde fakat gümüşü benekli olacak, kalpak sırmaları da diğer zabitan gibi yalnız sırma kısımları düz beyaz olacaktı.. Tüm apoletlerin zemin kısımları sınıflarının renginde olacak, yakalara takılan sınıf alametleri ile seferî kıyafetin apolet yıldızları donuk sarı renkte olarak takılacaktı.

Bir önceki (3 Ocak 1916) düzenlemeyle kaldırılmış olan sırmalı küçük apoletler, sırma kılıç kayışı, süngülük, sırma kılıç püskülü ile padişah yaverlerine mahsus sırmalı kordonlar, büyük üniformalarda kullanılmak üzere, yeniden uygulamaya konmuştur. Sırma aksamı büyük üniforma, dini bayramlarda, millî günlerde, resmî ziyafetlerde cumalık ve büyük üniforma giyilmesi icap eden her yerde kullanılacaktı. Bu üniforma ile madalyaların sadece kurdelları değil tüm aksamı takılacaktı. Sıhhiye ve baytariye zabitanının büyük üniformalarına mahsus sırmalı kılıç kayışı, sırmalı süngülük, sırmalı

apoletleri diğerk zabitanınki gibi sarı fakat hesap memurlarının büyük üniformalarına mahsus sırmalı kılıç kayışı, sırmalı süngülük ve sırmalı apoletleri beyaz olacaktı. Birinci sınıf muamelat memurlarının büyük üniforma ceketlerinde binbaşı apoleti tarz ve şeklinde beyaz sırmadan apolet bulunacaktı. Hesap memurlarının apoletlerindeki yıldızlar donuk kurşuni renkte olacaktı.

Saçaklı büyük sırma apoletlerle kaşık şeklindeki büyük sırma apoletler ve bunların sırmalı köprüleri uygulamadan kaldırılmıştı. Keza küçük zabitanın kullandığı sarı sırma apoletler kaldırılmış, bunların yerine gümüşü ipek şerit kabul edilmişti. İpek şeritlerin arasında ince bir kırmızı zıh bulunacaktı.

Yukarıda söz edilen ve büyük üniforma giyilmesini gerekli kılan hâller dışında seferi elbise, hizmet elbisesi olarak kullanılacak, bu elbiseyle haki kösele kılıç kayışı, haki meşinden kılıç püskülü, haki ipekten apolet kullanılacaktı. Hizmet elbisesiyle nişan ve madalyaların sadece kurdelları takılacaktı.

Askerî kâtipler için kahverengi kadife zemin üzerine haki ipek şerit ve donuk kurşuni madeni yıldız bulunan apolet kabul edilmişti.

Jandarma Kıyafetleri

Bu döneme ait jandarma kıyafetleri 22 Mayıs 1911 (9 Mayıs 1327) tarihli “Jandarma Elbise Nizâmname’si” (Düstur, 2.Tertip, c 3: 373-402) ile düzenlenmiştir.

Bu Nizâmname’ye göre jandarma zabitanı biri günlük üniforma diğeri setre üniforma olmak üzere iki elbise kullanıyordu. Günlük üniforma ceketi Kara Kuvvetlerinin zabitan üniforması şeklinde yalnız koyu mavi çuhadan dikiliyordu. Ceketin önünde ikisi üstte, ikisi altta olmak üzere dört cep bulunuyordu. Ceket yakaları düzdü. Bu yakanın önünden başlamak üzere her iki yanda apolet düğmesi hizasına kadar olan kesimi açık kırmızı çuhadan, geri kalan kısmı ise ceket rengi yani koyu mavi kumaştandı. Ceketin ön kısmında 1,5 cm çapında beyaz yaldızlı yedi adet düğme bulunuyordu.

Jandarma zabitanının özel günlerde tören elbisesi olarak kullanmak üzere bir de kaytanlı setresi vardı. Setre ceketi koyu mavi renkteydi. Bu ceketin yakası, göğsü, kolları ve arkası 1909 öncesi topçu zabitanının üniformalarında kullanılan, bu nedenle “topçu kaytanı” olarak nitelendirilen ipek ve tiftikten imal edilmiş kaytanla işleniyordu. Bu hâli ile 1909 öncesi topçu üniformalarını andırıyordu. Ceketin göğsünde badem şeklinde sarı

sırmadan burmalı yedi adet düğme bulunuyordu. Setre ceketinin yakası günlük üniforma ceketi gibi düz, yaka önünden apolet düğmesi hizasına kadar olan kısmı açık kırmızı, diğer kısmı ise koyu mavi renkteydi. Setre kol ağzlarında yanlara gelecek olan en yüksek kısmı 13 cm olmak üzere armudi şekilde açık kırmızı çuha dikiliydi. Zabitan setrelerinin yaka ve kol kapaklarının üst kısımlarında 13 mm genişliğinde sarı bir sırma şerit bulunuyordu. Ümera için bu sarı sırma şeridin altına 5 mm kalınlığında birdiğer şerit dikiliyordu.

Şam, Bağdat, Yemen, Hicaz ve Trablusgarp gibi sıcak bölgelerde bulunan jandarma zabitanı beyaz renkte ketenden ceket ve zıhsız pantolon kullanıyorlardı.

Jandarma zabitanı atlı olarak buldukları görevlerde külot pantolon ile çizme, yaya görevlerde ise sübyeli düz pantolon ile siyah potin giyiyorlardı. Potin üzerine ihtiyaç duyulduğunda dolak sarıldığı gibi sadece kırsal bölgelerde olmak üzere çarık kullanmaya da müsaade ediliyordu. Bu pantolonların yan taraflarında 7 cm kalınlığına açık kırmızı bir zih bulunuyordu.

Üniforma üzerine başlık olarak siyah renkte ince kıvrıcık veya astragandan imal olunmuş kalpak kullanılıyordu. Kalpakların tepeleri açık kırmızı renkte çuhadan yapılıyor, bunun üstüne çaprazvari sarı sırma şerit dikildikten sonra bu şeritlerin kesişim noktasına sarı bir düğme takılıyordu. Askerî memurların kalpakları zabitan ile aynı, yalnız tepelerindeki sırma şeritler ve düğme beyaz renkteydi.

Jandarma zabitanı setre üniforma ile som sırma büyük apolet kullanıyorlardı. Bunların şekli ve rütbeye göre kullanılan yıldız adedi Kara Kuvvetleri ile aynıydı. Askerî memurlar setre ile beyaz sırma aksamı küçük apolet kullanıyorlardı.

Jandarma erkân, ümera ve zabitanının günlük üniformayla kullandıkları küçük apoletler Kara Kuvvetlerinde kullanılan apoletler gibiydi. Zâbit apoletinin çukur olan orta kısmında omuz başından apolet düğmesi istikametine doğru 1 cm eninde kırmızı bir çizgi bulunuyordu. Bu apoletlerin üzerine Kara Kuvvetleri örneğine uygun olarak rütbe derecesine göre beyaz şualı yıldız takılıyordu.

Jandarma küçük zabitanının rütbeleri kol ağzına dikilen kırmızı şeritlerden ibaretti. Kol ağzının 10 cm üstüne ilk şeridin alt kısmı gelecek şekilde rütbeye göre şeritler sırayla dikiliyordu. 1,7 cm kalınlığındaki bir şerit onbaşı, 1,7 cm kalınlığında bir şerit ve üstüne

dikilen 7 mm kalınlığındaki ikinci şerit çavuş, 1,7 cm kalınlığında iki şerit başçavuş muavini ve 1,7 cm kalınlığında üç şerit başçavuş rütbesini gösteriyordu.

Ceket belinde 4,5 cm kalınlığında kırmızımtrak sarı köseleden bir kayış takılır, bunun üzerine ihtiyaca göre, dürbün kılıfı, matara vs. teçhizat takılabilirdi. Jandarma kılıçları piyade kılıcının aynıydı ve aynı şekilde ceket veya setrenin sol yanında açılan yarıktan kılıç kayışı vasıtasıyla bel kemerine bağlanıyordu. Zabitan ihtiyaç duyduğunda bu uniformalarla birlikte gümüşü renkte parlak deri eldiven de kullanabiliyordu.

Jandarma zabitanının kaputları koyu kurşuni çuhadandı. Kaput yakaları devrik, yakaya konan çuha itibarıyla ceket yakalarının şekliyle aynıydı. Zabitan arzu ederse koyu kurşuni çuhadan pelerin de diktirebiliyordu. Kaput rütbeleri ceket rütbeleri gibi pelerin rütbeleri ise Kara Kuvvetlerinde kullanıldığı şekildedeydi.

Jandarma neferlerinin ceket ve pantolonları koyu mavi şayak kumaştan imal ediliyordu. Ceket yakaları düz, yaka önüne 3,5 cm boyunda ve 7 cm eninde açık kırmızı çuha parçası dikiliyordu. Yakanın ön tarafında biri solda biri sağda olmak üzere 2,3 cm boyunda ve 4 cm eninde yatay sekizgen formda madenî iki levha takılıyordu. Bu levhaların solda olanında neferin numarası (örnek: 670), sağda olanında ise mensup olduğu alayın mensup olduğu vilayetin adı (örnek: Dersaadet) yazıyordu. Yaya olarak görev yapan neferlerin pantolonlarının yan tarafında ince, atlı olarak görev yapan neferlerin pantolonlarının yan tarafında ise 3 cm eninde bir zıh bulunuyordu.

Yemen ve Hicaz alaylarında bulunan neferler, koyu mavi renkte entari kullanıyordu. Bunun altına o bölgeye özgü ayakkabı giyiliyordu. Entarinin yakasında ceket yakalarındaki gibi madenî levhalar bulunuyordu. Bu entarinin üzerine kalpak yerine yine o bölgeye özgü kefiye giyiliyordu.

Jandarma neferleri boz şayaktan imal edilmiş sabit kukuletalı kaput kullanıyordu. Bu kaputun yakası düzdü ve yakanın ön kısmına 4 cm boyunda 8 cm eninde kırmızı bir çuha parçası dikiliyordu.

Jandarma yaya neferleri siyah renkte, bağlı ve kısa konçlu potin kullanıyordu. Yaya neferlere kırılık bölgelerde kullanılmak üzere çarık veya yemeni de veriliyordu. Neferler bu ayakkabılarının üzerine topuktan başlayıp diz kapağına kadar uzanacak şekilde elbise rengi dolak doluyorlardı. Atlı olarak görev yapan jandarma neferleri ise ayaklarına siyah renkli deriden çizme giyiyor ve meşin bağlamalı mahmuz takıyordu.

Jandarma kıyafetleri ile ilgili 16 Temmuz 1914 (3 Temmuz 1330) tarihinde yapılan düzenlemeye (Düstur, 2.Tertip, C 6: 928) göre, yazlık ceket ve pantolonlar bütün özellikleri önceki mavi üniformalarla aynı olmak üzere haki renkte ketenden imal olunacaktı. Sadece yakaları diğer sınıf yakaları gibi devrik olacaktı. Önceden kullanılmakta olan beyaz ceketler 1915 senesi sonrasında kullanımdan kaldırılmıştı.

Jandarma kıyafetleri ile ilgili son düzenleme 6 Şubat 1915 (24 Kanunusani 1330) tarihinde yapılmıştır (Düstur, 2.Tertip, C 7: 317-318). Bu düzenlemeye göre: ümerâ, zabitan ve küçük zabitanın ceket, pantolon ve külot pantolonlarının haki renkte olması kararlaştırılmıştır. Üniformalar kışın şayaktan yazın ise ketenden imal olunacaktı. Pantolon ve külot pantolonun kumaş dışında trikodan imal olunmasına da müsaade edilmişti. Ceket yakaları diğer sınıflarda olduğu gibi devrik olacaktı. Yakanın önünden apolet düğmesi hizasına kadar olan bölümü açık kırmızı, diğer kısımları ise koyu maviydi. Pantolonlarda 5 cm genişliğinde açık kırmızı renkte zıh dikiliyordu.

Jandarma neferlerinin kıyafetleri de haki renkte olmak üzere kış için abadan, yaz için ise bezden imal olunacaktı. Nefer pantolonlarında zıh bulunmuyordu.

Zabit ve neferlerin serpuşları diğer sınıfların serpuşları gibi olacaktı. Yalnız sıcak memleketlerde agal ile birlikte kefiye de kullanılabilecekti. Kefiyeler de haki renkteydi. Agaller ise zabitan için sarı sırmalı burmaları olan kırmızı renkli ipekten, neferler için kırmızı yün iplikten imal ediliyordu.

Serpuşların kullanımıyla ilgili olarak ne zaman kalpak, ne zaman kabalak, ne zaman ve hangi bölgede kefiye kullanılacağı komutanlık emir ve izniyle belirleniyordu.

Bu düzenlemeyle yaya olarak görev yapan jandarma neferlerinin siyah renkte uzun konçlu postal giymesi kararlaştırılmıştı. Sıcak memleketlerde postal yüzleri deri yerine siyah renkte bezden imal edilebilecekti. Atlı olarak görev yapan jandarma neferleri eskiden olduğu gibi çizme giymeye devam edeceklerdi.

Bu Nizâmnâme'yle üniforma üzerine takılacak teçhizat konusu da hükme bağlanmıştır. Buna göre manevra kayışına takılmak üzere vücudun sol tarafında tabanca kılıfı, sağ tarafında dürbün, sağ kalça üzerinde harita ve evrak çantası yer alacaktı (Geçer, 2013:135-143).

Ek-3: 9 Haziran 1909 tarihinde İngiltere Bahriyesi Kıyafet Yönetmeliği Esas Alınarak Düzenlenmiş Nizamname İle Kabul Edilen Subay Elbiseleri

a. Bayramlık (Büyük Üniforma)

Bayramlık setre, apolet, sırma şeritli pantolon, kılıç ve kayışı, siyah rugan potin, beyaz eldiven, düz siyah boyunbağı.

b. Selamlık

Ceket, apolet, düz pantolon, kılıç ve kayış, siyah rugan potin, beyaz eldiven, düz siyah boyunbağı.

c. Setre

Ceket, düz pantolon, kılıç ve kayış, siyah rugan potin, beyaz eldiven, siyah boyunbağı.

d. Adi Üniforma

Çift önlü ceket, düz baruti pantolon, siyah potin, kahverengi eldiven.

e. Beyaz Elbise

Beyaz ceket, omuzluk, beyaz pantolon, beyaz potin veya iskarpin, kahverengi eldiven.

Ek-4: Bahriye-i Şahane Zabitanının Elbise-i Resmîye Nizamnamesi'nde Yapılan Değişiklikler

23 Kasım 1915 (10 Teşrinisani 1331) Düzenlemesi (Düstur, 2.Tertip, C 8: 142-144)

Bu düzenleme ile Bahriye erkân, ümera ve zabitanı ile Bahriye Mektebinden mezun olarak gemi stajına çıkan mühendislerin kılıç yerine 50 cm boyunda Meç kullanması uygulaması getirilmiştir. Meç, setre, siyah ve beyaz olmak üzere Bahriye zabitanının giydiği bütün üniformalarda kullanılıyordu. Düzenlemede meç, meç kemeri ile üniformada takılış biçimleri ayrıntılı bir biçimde açıklanıyordu.

23 Şubat 1916 (10 Şubat 1331) Düzenlemesi (Düstur, 2.Tertip, C 8: 394-395)

Bu düzenleme ile beyaz ceketlerle nevresimlerde kullanılan omuzluklar büyük ölçüde değiştirilmiş ve şekil olarak küçük bazı farklılıklarla Kara Kuvvetlerinin apoletlerine benzetilmiştir. Daha önce omuzluklarda düz sarı sırma zemin kullanılırken bu düzenlemeyle örgü sırma kaytan kullanılmaya başlanmıştır.

Bu düzenlemeye göre erkân omuzlukları 3,5 mm çapında beşer adet sırma kaytandan 5,5 cm genişliğinde saç örgüsü şeklindekiydi. Bu omuzluğun üzerine müşirlerde üç, birinci feriklerde iki, feriklerde bir yıldız takılıyordu. Liva omuzluğunda yıldız bulunmuyordu.

Ümera omuzlukları 3 mm çapında üç adet sırma kaytandan 4,5 cm genişliğinde saç örgüsü şeklindekiydi. Bu omuzluğun üzerine komodorlarda üç, kalyon kaptanlarında iki, fırkateyn kaptanlarında bir yıldız takılıyordu. Korvet kaptanı omuzluğunda yıldız bulunmuyordu.

Zabitan omuzlukları genişliği 4,5 cm olmak üzere sırmadan ve dört oluklu olarak imal ediliyordu. Bu omuzluğun üzerine birinci sınıf yüzbaşılarda üç, yüzbaşılarda iki ve mülazımlarda bir yıldız bulunuyordu. Mülazımısani rütbesinde yıldız bulunmuyordu.

Mühendis rütbesinde önceki uygulamada olduğu gibi yakalarda sınıf rengi çuha üzerinde yer alan bir halat çımalı demir uygulamasına devam edilmiştir.

Bahriye omuzlukları Kara Kuvvetlerinde olduğu gibi tek tip değildi. Sınıflara göre bazı farklılıklara sahipti. Güverte ve çarkçı (makine) sınıfı erkân, ümera ve zabitanının omuzlukları sarı zemin üzerine beyaz yıldızlıydı. Fakat çarkçı erkân ve ümerasının

omuzluk örgülerinde kırmızı çizgiler, çarkçı zabitanının omuzluklarının her iki yönünden birinci ve ikinci olukları arasında kırmızı zıhlar bulunuyordu.

İnşaiye ve kâtip sınıfı erkân, ümera ve zabitanının omuzlukları beyaz zemin üzerine sarı yıldızlıydı. İnşaiye ümerasının omuzluk örgülerinde mavi çizgiler, inşaiye zabitanın omuzluklarının her iki yönünden birinci ve ikinci olukları arasında mavi zıhlar yer alıyordu.

Tabip sınıfı ile eczacıların omuzlukları düz beyaz zemin üzerine sarı yıldızlıydı. Tabip sınıfı omuzluklarında yakaya yakın yerdeki düğme ile yıldızlar arasında bir metal üskülap işareti, eczacı omuzluklarında ise eczacı işareti olan metal dal bulunuyordu.

13 Mayıs 1916 (30 Nisan 1332) Düzenlemesi (Düstur, 2.Tertip, C 8:1056.)

1909 düzenlemesiyle eski usulde olmak üzere Bahriye zabitanının üniforma üzerine fes giymesi uygulamasına devam edilmiştir. Ancak 13 Mayıs 1916 tarihinde yayımlanan bir iradei seniye ile fes terk edilerek Bahriye serpuşu kabul edilmiştir. Kışlığı siyah, yazlığı beyaz kumaştan imal edilen bu yeni serpuşlar sipersizdi ve alt kısmında meşin bir sakındırağı vardı. Zabitan serpuşlarında sarı sırmadan ucunda ayyıldız bulunan defne dallarının ortasında halat çımalı demirden oluşan bir kokart bulunuyordu. Bahriye talebesinin serpuşları zabitan serpuşunun şeklindeydi. Ancak Bahriyeli serpuşlarında, üst kısmında ay yıldız bulunan halat çımalı demirden ibaret sarı sırma işlemeli kokart yer alıyordu. Bahriye neferleri, aynı serpuşun sakındıraksız siyah renkte olanını kullanıyorlardı. Serpuşun ön alt kısmında neferin mensup olduğu geminin ismi yazıyordu.

Bu serpuşların Kara Kuvvetlerinde kullanılan serpuşlara kabalak veya gayriresmî olarak Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya nispeten "Enveriye" ismi verilmişti. Bahriye serpuşlarının kabulüyle, bu serpuşlar da gayriresmî Bahriye Nazırı Cemal Paşa'ya nispeten "Cemaliye" adıyla anılmıştır.

22 Ağustos 1916 (9 Ağustos 1332) Düzenlemesi (Düstur, 2.Tertip, C 8:1274-1275)

Önceki düzenlemelerde gerek som sırma apoletlerde gerek omuzluklarda sınıflara göre beyaz ve sarı renkte yıldızlar kullanılması esası getirilmişken bu düzenleme ile erkân ve ümeranın yıldızlarının beyaz olması hükme bağlanmıştır.

11 Eylül 1916 (29 Ağustos 1332) Düzenlemesi (Düstur, 2.Tertip, C8:1274-1275)

1909 düzenlemesinde Bahriye Mektebinden mezuniyetin ilk rütbesi olan mühendislerde apolet yerine rütbeyi göstermek için yakalarda sınıf rengi çuha üzerinde yer alan bir halat çımalı demir konulurken bu düzenleme sadece güverte sınıfında olmak üzere, 2,5 cm genişliğindeki iki sarı sırma şeridin yan yana getirilerek dikilmesiyle oluşturulan yıldızsız apolet, güverte mühendis rütbesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu düzenlemelere ek olarak 11 Eylül 1916 (29 Ağustos 1332) tarihinde bir üstteki düzenleme dışında apolet şekil ve renkleri ile ilgili bütüne etki etmeyen küçük bir düzenleme ile yine aynı konuda 29 Mart 1917 (29 Mart 1333) tarihinde yapılan küçük düzenleme (Düstur, 2.Tertip, C 9: 562) ile Bahriye kıyafetleri son şeklini almıştır (Geçer, 2013:149-151).

Ek-5: Üniformalarda Kullanılan Malzemeler

	KUMAŞLAR					ASTAR KUMAŞLARI										KAPAMADA KULLANILAN					
	Beden				Yaka,Bant,Apolet		Beden				Kol						Metal Ay Yıldız İğme	Metal Top Düğme	Bükme Çoban Düğme	Metal Düğme	Plastik Düğme
	Kaşe	Çuha	Aba	Bleyzer	Keten	Kaşe	İpekli	Keten	Pamuklu Saten	Saten	Desenli Pamuk Saten	Düz Pamuk Saten	Desenli Pamuklu Kumaş	Çizgili Pamuklu Kumaş	Pamuklu Kumaş						
1 No'lu Üniforma	X						X				X					X					
2 No'lu Üniforma		X				X		X				X				X					
3 No'lu Üniforma	X								X				X				X				
4 No'lu Üniforma	X								X				X				X				
5 No'lu Üniforma	X						X			X							X				
6 No'lu Üniforma	X						X				X					X					
7 No'lu Üniforma	X						X				X					X					
8 No'lu Üniforma	X								X				X			X					
9 No'lu Üniforma			X		X	X		X						X						X	
10 No'lu Üniforma	X						X						X			X	X				
11 No'lu Üniforma	X							X						X							
12 No'lu Üniforma			X					X						X							
13 No'lu Üniforma	X					X		X						X		X			X		
14 No'lu Üniforma				X				X						X							
15 No'lu Üniforma	X						X				X						X				
16 No'lu Üniforma	X					X	X							X		X					
17 No'lu Üniforma		X				X		X				X							X		
18 No'lu Üniforma	X					X			X					X			X				
19 No'lu Üniforma		X						X													
20 No'lu Üniforma	X					X			X					X		X					
TOPLAM	14	3	2	1	1	6	7	2	6	5	2	5	2	2	8	8	6	1	2	1	

Ek-6: Üniformalarda Kullanılan Renkler

ÖRNEKLER	RENKLERİN KULLANIM YERLERİ																																													
	KUMAŞLAR						ASTAR KUMAŞLARI											İPLİKLER																												
	BEDEN				YAKA, BANT, APOLET		BEDEN					KOL						GİYSİ YÜZEYİNDEKİ İPLİKLER					ASTAR DİKİMİNDEKİ İPLİKLER						KOL ASTAR VE TEYEL İPLİKLER																	
	Lacivert	Siyah	Kıvrıllı Kahverengi	Çivit Mavi	Krem	Mavi	Kırmızı	Lacivert	Koyu Yeşil	Siyah	Yağ Yeşili	Petrol Yeşili	Kahverengi	Siyah	Krem	Gri	Taş Rengi	Haki	Mavi	Beyaz Desenli Krem	Krem	Kahverengi Çizgili	Siyah	Beyaz Üzerine Kıvrıllı Mavi Çizgili	Gri	Kahverengi	Lacivert	Siyah	Kahverengi	Kırmızı	Krem	Krem	Kahverengi	Siyah	Haki	Gri	Mavi	Koyu Yeşil	Taş Rengi	Krem	Beyaz					
1 No'lu Üniforma	X					X			X	X									X								X					X						X								
2 No'lu Üniforma		X				X					X									X							X											X								
3 No'lu Üniforma	X											X									X						X												X							
4 No'lu Üniforma	X											X									X						X													X						
5 No'lu Üniforma	X					X		X		X												X	X				X													X						
6 No'lu Üniforma	X									X										X							X													X						
7 No'lu Üniforma	X							X		X										X							X											X								
8 No'lu Üniforma	X					X						X									X						X													X						
9 No'lu Üniforma		X			X	X								X								X	X			X													X	X						
10 No'lu Üniforma	X							X						X	X						X						X												X							
11 No'lu Üniforma	X					X								X													X													X						
12 No'lu Üniforma			X																	X							X													X						
13 No'lu Üniforma	X					X														X							X												X	X						
14 No'lu Üniforma	X																X										X													X						
15 No'lu Üniforma	X					X												X	X						X		X													X						
16 No'lu Üniforma	X						X			X										X							X													X						
17 No'lu Üniforma		X				X							X							X						X		X										X								
18 No'lu Üniforma						X	X					X												X			X													X						
19 No'lu Üniforma					X								X														X		X	X	X										X					
20 No'lu Üniforma	X					X						X								X							X		X	X										X						
TOPLAM	14	1	1	1	1	2	11	1	2	1	1	5	1	5	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	4	1	1	2	1	15	3	2	2	1	6	2	8	1	1	1	2	1	17	4

Ek-7: Süslemede Kullanılan Renkler

SÜSLEMEDE KULLANILAN RENKLERİN KULLANIM YERLERİ																										
ÖRNEKLER	BANTLAR		NAKIŞ		ŞERİTLER						APLİK	KORDON			BİYE						METAL SÜSLEME	KURTÇUK				
	Kırmızı	Siyah	Koyu Yeşil	Gümüş	Altın Rengi	Altın Sarısı	Bronz	Gümüş	Yeşil	Kırmızı	Mor Çizgili Krem	Kahverengi	Kırmızı	Kahverengi	Siyah	Koyu Yeşil	Kırmızı	Siyah	Yeşil	Mavi	Koyu Yeşil	Lacivert	Kahverengi	Altın Sarısı	Gümüş	Altın Sarısı
1 No'lu Üniforma	X			X				X								X									X	
2 No'lu Üniforma	X							X																		
3 No'lu Üniforma				X																						
4 No'lu Üniforma					X	X																				
5 No'lu Üniforma	X	X				X	X							X										X	X	X
6 No'lu Üniforma						X										X										X
7 No'lu Üniforma			X	X												X	X								X	
8 No'lu Üniforma	X			X												X			X						X	
9 No'lu Üniforma																										
10 No'lu Üniforma																					X	X				
11 No'lu Üniforma																X										
12 No'lu Üniforma										X						X										
13 No'lu Üniforma	X													X												
14 No'lu Üniforma												X	X	X		X										
15 No'lu Üniforma	X										X					X										
16 No'lu Üniforma					X			X											X						X	
17 No'lu Üniforma	X															X										
18 No'lu Üniforma														X	X	X										
19 No'lu Üniforma												X		X									X			
20 No'lu Üniforma	X							X						X												
TOPLAM	8	1	1	4	2	3	1	3	1	1	1	1	1	1	6	1	9	1	1	2	1	1	1	1	5	2

Ek-8: Üniformalarda Kullanılan Kesim Teknikleri

ÖRNEKLER	BEDEN KESİMİ								KOL KESİMİ			BOY KESİMİ						YAKA KESİMİ				ÖN KAPAMA KESİM				OMUZ KESİMİ		YIRTMAÇ KESİMİ			CEP KESİMİ												
	ÖN BEDEN				ARKA BEDEN																																						
	Belden Kesikli Pensli	Düz Ön Beden	Tek Parça Pensli	Belden Kesikli Pensiz	Kuplu Belden Kesikli	Arka Pileli	Kuplu	Kup Görüntülü Düz Beden	Tek Parça L1 Takma	Reglan Kol	İki Parçalı Takma	Diz Hizası	Bel Hizası	Kalça Hizasının Biraz Altında	Yere Kadar	Kalça Hizası	Bel ile Kalça Hatlı Arası Hizaz	Bedenden Çıkan Yaka	Kukelata	Hakim Yaka	Oyuntulu Yaka	Basit Kapama	Kruvaze Kapama	Kapamasız	Gizli Kapama Tekniği	Önden Arkaya Kayan Omuz	Normal Omuz	Yan Dikişte Yırtmaç	Yırtmaç Çalışmamış	Arka Beden Yırtmalı	Astarda Fletto Cep	Yırtmaçta Gizli Cep	Koldafletto Cen	Aplike Cep	Cep Çalınmamış								
1 No'lu Üniforma	X				X					X	X									X	X				X																		
2 No'lu Üniforma				X	X					X					X					X	X				X			X										X					
3 No'lu Üniforma	X		X				X			X						X	X				X				X		X																
4 No'lu Üniforma			X				X			X						X				X	X				X		X																
5 No'lu Üniforma	X				X					X					X					X			X		X		X																
6 No'lu Üniforma	X						X			X	X									X	X				X				X	X	X												
7 No'lu Üniforma	X				X					X			X							X	X				X				X	X	X												
8 No'lu Üniforma				X	X					X			X							X	X				X				X	X									X				
9 No'lu Üniforma		X					X			X					X					X			X		X			X						X	X								
10 No'lu Üniforma	X						X			X			X							X	X				X				X	X	X												
11 No'lu Üniforma		X					X			X		X								X	X				X			X												X			
12 No'lu Üniforma		X					X			X		X								X	X		X		X			X													X		
13 No'lu Üniforma		X					X			X			X							X	X				X		X														X		
14 No'lu Üniforma		X			X				X					X						X	X				X		X															X	
15 No'lu Üniforma				X			X	X					X							X		X			X		X																
16 No'lu Üniforma		X				X		X					X							X	X				X		X																
17 No'lu Üniforma		X					X	X					X							X	X				X																		
18 No'lu Üniforma		X					X	X					X							X	X				X																		
19 No'lu Üniforma		X					X	X				X								X	X		X		X																		
20 No'lu Üniforma		X					X	X					X							X	X				X																		
TOPLAM	5	10	2	3	6	1	10	3	6	1	13	2	3	9	1	3	2	1	1	17	2	15	1	3	1	16	4	2	10	8	8	6	1	1	6								

Ek-10:Üniformalarda Kullanılan Süsleme Teknikleri

SÜSLEMEDE KULLANILAN TEKNİKLER								
ÖRNEKLER	BANTLAR	NAKIŞ	ŞERİTLER	APLİK	KORDON	BIYE	METAL SÜSLEME	KURTÇUK
1 No'lu Üniforma	x	X	x			x		x
2 No'lu Üniforma	x	X	x			x		
3 No'lu Üniforma		X						
4 No'lu Üniforma								
5 No'lu Üniforma	x				x		x	x
6 No'lu Üniforma			x			x		
7 No'lu Üniforma	x		x			x		
8 No'lu Üniforma	x		x			x		
9 No'lu Üniforma	x							
10No'lu Üniforma	x					x		
11No'lu Üniforma	x					x		
12No'lu Üniforma								
13No'lu Üniforma	x				x			
14No'lu Üniforma				x		x		
15No'lu Üniforma	x		x			x		
16No'lu Üniforma		X	x			x		x
17No'lu Üniforma	x					x		
18No'lu Üniforma					x	x		
19No'lu Üniforma			x			x		
20No'lu Üniforma	x		x		x			x
TOPLAM	12	4	9	1	4	13	1	4

Ek-11: Gözlem Fişi Örneği**Örnek No** :**Çizim No** :**İncelenme Tarihi** :**İlgili Koleksiyon** :**Koleksiyonun Açık Adresi** :**Koleksiyona Geliş Tarihi** :**Koleksiyona Geliş Biçimi** :**Koleksiyondaki Yeri** :**Onarım Görüp Görmediği** :**Bugünkü Durumu** :**Tarhlendirme** :**Türü** :**Giyside Kullanılan Malzemeler****Giyside Kullanılan Kumaşlar** :**Giyside Kullanılan Astar kumaşı:****Giyside Kullanılan Yardımcı Malzemeler:****Süslemede Kullanılan Malzemeler:****Giyside Kullanılan Renkler****Kumaşta Kullanılan Renkler** :

Astar Kumaşında Kullanılan Renkler:

Yardımcı Malzemede Kullanılan Renkler:

Süslemede Kullanılan Renkler :

Giysinin Modeli ve Kesimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Beden Kesim Tekniği ve Model Özelliği:

Yaka Kesim Tekniği ve Model Özelliği:

Kol Kesim Tekniği ve Model Özelliği:

Kapanma Tekniği :

Yırtmaç Kesim Tekniği ve Model Özelliği:

Cep Kesim Tekniği ve Model Özelliği:

Süsleme Tekniği:

Giysinin Dikimi İle İlgili Teknik Bilgiler:

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı:

Eserin Sergilenip Sergilenmediği:

Notlar :

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Sinem ASARLI		İmza:	
Doğum Yeri:	Bakırköy			
Doğum Tarihi:	05.01.1987			
Medeni Durumu:	Bekar			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Cahit Zarifoğlu İlk Öğretim Okulu		İstanbul	2000
Ortaöğretim				
Lise	Selçuk Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi	Tekstil Konfeksiyon (Hazır Giyim Üretimi)	İstanbul	2005
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Giyim Öğretmenliği	Konya	2010
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Giyim Sanat Eğitimi	Konya	2019
Becerileri:				
İlgi Alanları:				
İş Deneyimi:	Sezer Tekstil (Müşteri Temsilcisi), Selçuk Anadolu Kız Meslek ve Meslek Lisesi Moda Tasarım Teknolojisi Öğretmenliği, Başakşehir Halk Eğitim Merkezinde Giyim Üretim Teknolojisi Öğretmenliği.			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:				
Adres				